

अ—हैं अक्षर यकार उच्चारण करण्याचें समजावें ॥

७—हैं चिन्ह जा अक्षराला जोडलें आहे तेथें अर्धा एकार समजावा ॥

जाहिरखबर

मुकाम मुंबई बाहेरकोट पांजरापोल अंदर लालबागनामें पोषध शालामां निवास करणारा संवेगी श्री चारित्रप्रधान स्वामीनां तरफधी नीचे लखेला प्रमाणे पुस्तको जेणें जोडिए तेओए मंगावी लेवा.

पुस्तक

निछरावलरु०

प्रतिक्रमण आवश्यक सूत्रार्थ

३

सिद्धांत धर्मसार

२

संस्कृत मंजरी शिशु बोध व्याकरण

१॥

श्रीपाल रास

२॥

पुस्तक

निछरावलरु०

प्राकृत बालभाषा अथवा मागधी व्याकरण २॥

बारव्रतनी टीप

१॥

पीयूषधारा सटीक

४॥

देवचंदजीनी चोवीसी बालाबोध त्रपाठ

२॥

मानतुंग मानवतीनो रास

॥—

॥ श्रीगणेशायनमः ॥ अथप्राकृतम् ॥ १ ॥ अथशब्दश्चानंतर्यार्थोऽधिकारार्थश्च ॥ प्रकृतिःसंस्कृतंतत्रभवंत
तत्रागतंवाप्राकृतं ॥ संस्कृतानंतरंप्राकृतमधिक्रियते ॥ संस्कृतानंतरंप्राकृतस्यानुशासनंसिद्धसाध्यमानभेदसंस्क
तयोनेरिवतस्यलक्षणंनदेश्यस्येतिज्ञापनार्थं ॥ संस्कृतसमंतुसंस्कृतलक्षणेनैवगतार्थं ॥ प्राकृतेचप्रकृतिप्रत्ययलिङ्ग
कारकसमाससंज्ञादयःसंस्कृतवद्वेदितव्याः ॥ लोकादितिचवर्तते ॥ तेनऋऋलृलृएऔङ्गशषविसर्जनीयप्लुतव
ज्योर्वर्णसमाम्नायोलोकादवगंतव्यः ॥ ङऔस्यवर्गसंयुक्तौभवतएव ॥ ऐदौतौचकेषांचित् ॥ कैतवम् ॥ कैअवं ॥ सौं
दर्थं । सौअरिष्णं ॥ कौरवाः । कौरवा ॥ तथाचअस्वरंव्यंजनंद्विवचनंश्चतुर्थीबहुवचनंचनभवति ॥ बहुलं ॥ २ ॥
बहुलमित्यधिकृतंवेदितव्यमाशास्त्रपरिसमाप्तेः ॥ ततश्च । कचित्प्रवृत्तिःकचिदप्रवृत्तिःकचिद्विभाषाकचिदन्यदे
वभवति । तच्चयथास्थानंदर्शयिष्यामः ॥ आर्षम् ॥ ३ ॥ ऋषीणामिदमार्षं । आर्षंप्राकृतंबहुलंचनवति ॥ तद
पियथास्थानंदर्शयिष्यामः ॥ आर्षंहिसर्वेविधयोविकल्प्यंते ॥ दीर्घंह्रस्वौमिथोवृत्तौ ॥ ४ ॥ वृत्तौसमासेस्वरा
णांदीर्घंह्रस्वौबहुलंभवतः । मिथःपरस्परं । तत्रंह्रस्वस्यदीर्घः ॥ अंतर्वेदिः । अंतावेई ॥ सप्तविंशतिः । सत्तावी

श्री सौभागजजी उमरावजजी दंडा अत्रबेरनालों
की तरफ से सादर भेंट:-

सा ॥ कचिन्नभवति । जुवइअणो । कचिद्विकल्पः । वारीमई । वारिमई ॥ भुजयंतं । भुज्यायंतं । भुज्ययंतं ॥ पति
गृहं । पईहरं । पइहरं ॥ वेणुवनं । वेलूवणं । वेलुवणं ॥ दीर्घस्यन्ह्रस्वः ॥ निअंबसिलखलिअवीइमालस्स ॥ कचि
द्विकल्पः ॥ जउणअडं । जउणाअडं ॥ नइसोत्तं । नईसोत्तं ॥ गौरिहरं । गौरीहरं ॥ बहुमुहं । बहूमुहं ॥ पदयोःसं
धिर्वा ॥ ५ ॥ संस्कृतोक्तःसंधिःसर्वःप्राकृतेपदयोर्व्यवस्थितविभाषयाभवति ॥ वासेसी । वासइसी ॥ विसमाअ
वो । विसमआयवो ॥ दहिईसरो । दहीसरो ॥ साऊअयं । साउउअयं ॥ पदयोरितिकिं ॥ पाओ । पई । वत्थाओ ।
मुद्धाइ । मुद्धाए ॥ महइ । महए ॥ बहुलाधिकारात् कचिदेकपदेपि ॥ काहिइ । काही ॥ बिइओ । बीओ ॥
नयुवणीस्याऽस्वे ॥ ६ ॥ इवर्णस्यउवर्णस्यचास्वेवर्णेपरेसंधिर्नभवति ॥ नवेरिवग्गेविअवअ्यासो । वंदामि
अज्जवइरं ॥ दणुइंदरुहिरलित्तो सहइउइंदोनहप्पहावलिअरुणो ॥ संज्झावहुअवऊढो नववारिहवविज्जु
लापडिनिन्नो ॥ युवर्णस्येतिकिं ॥ गूढोअरतामरसानुसारिणीनमरपंतिव ॥ अस्वइतिकिं ॥ पुहवीसो ॥ एदोतोः
स्वरे ॥ ७ ॥ एकारओकारयोःस्वरेपरेसंधिर्नभवति ॥ बहुआएनहुलिहणे आबंधंतीइकंचुअंअंगे ॥ मअरद्ध

सरथोरणि धाराच्छेदवदीसंति ॥ १ ॥ उवमासुअपज्जत्तेभ कलभदंतावहासमूरुजुअं ॥ तंवेअमलिअविसदंड वि
रसमालक्खिमोएण्हिं ॥ २ ॥ अहोअच्छरिअं ॥ एदोत्तोरितिकिं ॥ अत्थालोअणतरला इयरकईएंनमंतिबुद्धीओ ॥
अच्छच्चिअनिरारंभ मितिहिअयंकइंदाणं ॥ १ ॥ स्वरस्योद्वृत्ते ॥ ८ ॥ व्यञ्जनसंपृक्तःस्वरोव्यञ्जनेलुप्ते
योऽवशिष्यते सउद्वृत्तइहोच्यते ॥ स्वरस्यउद्वृत्तेस्वरेपरेसंधिर्नभवति ॥ गयणेच्चिअगंधउडिंकुएंति ॥ निसाअ
रो । निसिअरो ॥ रयणिअरो । मणुअत्तं ॥ बहुलाधिकारात् कचिद्विकल्पः ॥ कुम्भयारो । कुम्भारो ॥ सुउरिसो । सू
रिसो ॥ कचित्संधिरेव ॥ सालाहणो । चक्काओ ॥ अतएवप्रतिषेधात्समासेपिस्वरस्यसंधौनिन्नपदत्वम्॥त्यादेः॥९॥
तिबादीनांस्वरस्यस्वरेपरेसंधिर्नभवति ॥ नवतिइह । होइइह ॥ लुक् ॥ १० ॥ स्वरस्यस्वरेपरेबहुलंलुग्नवति ॥
त्रिदशेशः । तिअसीसो । निश्वासोच्छ्वासौ । नीसासूसासा ॥ अंत्यव्यंजनस्य॥११॥ शब्दानांयदंत्यव्यंजनंतस्यलु
ग्नवति ॥ जाव । ताव । जसो । तमो । जम्मो ॥ समासेतुवाक्यविजक्त्यपेक्षायामंत्यत्वमनंत्यत्वंचतेनोजयमपिजव
ति ॥ सद्भिक्षुः । सब्बिक्खू ॥ सज्जनः । सजणो ॥ एतद्दुणाः । एअगुणा॥ तद्दुणाः । तग्गुणाः ॥ नश्रदुदोः ॥ १२ ॥

मा० श्रद्धुद्धत्येतयोरंत्यव्यंजनस्यलुग्नभवति ॥ सद्धिश्च । सद्धा । उग्नयं । उन्नयं ॥ निर्दुरोर्वा ॥ १३ ॥
॥ निरदुर्द्धत्येतयोरंत्यव्यंजनस्यवालुग्ननचवति ॥ निस्सहं । नीसहं ॥ दुस्सहो । दूस्सहो ॥ दुक्स्वित्र्यो । दुहित्र्यो ॥
स्वरेऽन्तरश्च ॥ १४ ॥ अन्तरोनिर्दुरोश्चान्त्यव्यंजनस्यस्वरेपरेलुग्ननचवति ॥ अंतरप्पा ॥ निरंतरं ॥ निरवसेसं ॥
दुरुत्तरं ॥ दुरवगाहं ॥ कचिद्भवत्यपि ॥ अंतोवरि ॥ स्त्रियामादविद्युतः ॥ १५ ॥ स्त्रियांवर्तमानस्यशब्दस्यां
त्यव्यंजनस्यात्वंभवति विद्युच्छब्दंवर्जयित्वा ॥ लुगपवादः ॥ सरित् । सरित्र्या ॥ प्रतिपद् । पाडिषत्र्या ॥ संपद् ।
संपत्र्या । बहुलाधिकारादीषत्स्पृष्टतरयश्रुतिरपि ॥ सरित्र्या ॥ पाडिवत्र्या ॥ संपत्र्या ॥ अविद्युतइति किं ॥ वीहू ॥
रोरा ॥ १६ ॥ स्त्रियांवर्तमानस्यांत्यस्यरेफस्यराइत्यादेशोभवति ॥ आत्वापवादः ॥ गिरा ॥ धुरा ॥ पुरा ॥
क्षुधोहा ॥ १७ ॥ क्षुध्शब्दस्यांत्यव्यंजनस्यहादेशोचवति ॥ छुहा ॥ शरदादेरत् ॥ १८ ॥ शरदादेरंत्यव्यं
जनस्याद्भवति ॥ शरद् । सरत्र्यो ॥ निषक् । निषत्र्यो ॥ दिक्प्रावृषोःसः ॥ १९ ॥ एतयोरंत्यव्यंजनस्यसोचव
ति ॥ दिसा ॥ पाउसो ॥ आयुरप्सरसोर्वा ॥ २० ॥ एतयोरंत्यव्यंजनस्यसोवानचवति ॥ दीहाउसो । दीहाऊ ॥

अच्छरसा । अच्छरा ॥ ककुजोहः ॥ २१ ॥ ककुभशब्दस्यांत्यव्यंजनस्यहोभवति ॥ कउहा ॥ धनुषोवा ॥ २२ ॥
धनुःशब्दस्यांत्यव्यंजनस्यहोवानवति ॥ धणुहं । धणू ॥ मोनुस्वारः ॥ २३ ॥ अंत्यमकारस्यानुस्वारो
भवति ॥ जलं फलं वच्छं गिरिं पेच्छ ॥ कचिदनंत्यस्यापि ॥ वणम्मि । वणंमि ॥ वास्वरेमश्च ॥ २४ ॥ अं
त्यमकारस्यस्वरेपरेऽनुस्वारोवाभवति पक्षेलुगपवादोमस्यमकारश्चनवति ॥ वंदेउसजंअजिअं ॥ उसनमजिअं
चवंदे ॥ बहुलाधिकारादन्यस्यापिव्यंजनस्यमकारः ॥ साक्षात् । सक्खं ॥ यत् । जं ॥ तत् । तं ॥ विष्णक् । वीसुं ॥
पृथक् । पिहं ॥ सम्यक् । सम्मं ॥ इहं । इहयं ॥ आलेद्वयमित्यादि ॥ उअणनोव्यंजने ॥ २५ ॥ उ अ ण न
इत्येषांस्थानेव्यंजनेपरेअनुस्वारोभवति ॥ उ । पङ्क्तिः । पंती ॥ पराङ्मुखः । परंमुहो ॥ अ ॥ कञ्चुकः । कंचुओ ॥
लाञ्छनं । लंछनं ॥ ए । षण्मुखः । छंमुहो ॥ उत्कण्ठा । उक्कंठा ॥ न । सन्ध्या । संज्ञा ॥ विन्ध्यः । विंझो ॥ वक्रा
दावंतः ॥ २६ ॥ वक्रादिषुयथादर्शनंप्रथमादेःस्वरस्यांतआगमरूपोऽनुस्वारोभवति । वंकं । तंसं । अंसू । मंसू
गुंलं गुंलं मुंढा पंसू बुंधं कंकोडो कुंपलं वंसणं विंछिओ गिंठी मंजारो एष्वाधस्यासीत् ॥ वयंसो मणंसी मणं

श्रद्धुद्इत्येतयोरंत्यव्यंजनस्यलुग्नभवति ॥ सद्दहित्र्यं । सद्दा । उग्गयं । उन्नयं ॥ निर्दुरोर्वा ॥ १३ ॥
 निरदुरद्इत्येतयोरंत्यव्यंजनस्यवालुग्ननवति ॥ निस्सहं । नीसहं ॥ दुस्सहो । दूसहो ॥ दुक्स्वित्र्यो । दुहित्र्यो ॥
 स्वरेऽन्तरश्च ॥ १४ ॥ अन्तरोनिर्दुरोश्चान्त्यव्यंजनस्यस्वरेपरेलुग्ननवति ॥ अंतरप्पा ॥ निरंतरं ॥ निरवसेसं ॥
 दुरुत्तरं ॥ दुरवगाहं ॥ कचिद्भवत्यपि ॥ अंतोवरि ॥ स्त्रियामादविद्युतः ॥ १५ ॥ स्त्रियांवर्तमानस्यशब्दस्यां
 त्यव्यंजनस्यात्वंभवति विद्युच्छब्दंवर्जयित्वा ॥ लुगपवादः ॥ सरित् । सरित्र्या ॥ प्रतिपद् । पाडिषत्र्या ॥ संपद् ।
 संपत्र्या । बहुलाधिकारादीषत्स्पृष्टतरयश्रुतिरपि ॥ सरित्र्या ॥ पाडिवत्र्या ॥ संपत्र्या ॥ अविद्युतइति किं ॥ वीहू ॥
 रोरा ॥ १६ ॥ स्त्रियांवर्तमानस्यांत्यस्वरेफस्यराइत्यादेशोभवति ॥ आत्वापवादः ॥ गिरा ॥ धुरा ॥ पुरा ॥
 क्षुधोहा ॥ १७ ॥ क्षुध्शब्दस्यांत्यव्यंजनस्यहादेशोभवति ॥ छुहा ॥ शरदादेरत् ॥ १८ ॥ शरदादेरंत्यव्यं
 जनस्याद्भवति ॥ शरद् । सरत्र्यो ॥ निषक् । निषत्र्यो ॥ दिक्प्रावृषोःसः ॥ १९ ॥ एतयोरंत्यव्यंजनस्यसोभव
 ति ॥ विसा ॥ पाउसो ॥ आयुरप्सरसोर्वा ॥ २० ॥ एतयोरंत्यव्यंजनस्यसोवाभवति ॥ दीहाउसो । दीहाऊ ॥

अच्छरसा । अच्छरा ॥ ककुनोहः ॥ २१ ॥ ककुभशब्दस्यांत्यव्यंजनस्यहोभवति ॥ कउहा ॥ धनुषोवा ॥ २२ ॥
धनुःशब्दस्यांत्यव्यंजनस्यहोवानवति ॥ धणुहं । धणू ॥ मोनुस्वारः ॥ २३ ॥ अंत्यमकारस्यानुस्वारो
नवति ॥ जलं फलं वच्छं गिरिं पेच्छ ॥ कचिदनंत्यस्यापि ॥ वणम्मि । वणंमि ॥ वास्वरेमश्च ॥ २४ ॥ अं
त्यमकारस्यस्वरेपरेऽनुस्वारोवाभवति पक्षेलुगपवादोमस्यमकारश्चनवति ॥ वंदेउसजंअजिअं ॥ उसनमजिअं
चवंदे ॥ बहुलाधिकारादन्यस्यापिव्यंजनस्यमकारः ॥ साक्षात् । सक्खं ॥ यत् । जं ॥ तत् । तं ॥ विष्णक् । वीसुं ॥
पृथक् । पिहं ॥ सम्यक् । सम्मं ॥ इहं । इहयं ॥ आलेदुयमित्यादि ॥ ङअणनोव्यंजने ॥ २५ ॥ ङ अ ण न
इत्येषांस्थानेव्यंजनेपरेअनुस्वारोभवति ॥ ङ । पङ्तिः । पंती ॥ पराङ्मुखः । परंमुहो ॥ अ ॥ कञ्चुकः । कंचुओ ॥
लाञ्छनं । लंछनं ॥ ए । षण्मुखः । छंमुहो ॥ उत्कण्ठा । उक्कंठा ॥ न । सन्ध्या । संझा ॥ विन्ध्यः । विंझो ॥ वक्रा
दावंतः ॥ २६ ॥ यक्रादिषुयथादर्शनंप्रथमादेःस्वरस्यांतआगमरूपोऽनुस्वारोभवति । वंकं । तंसं । अंसू । मंसू
पुंलं गुंलं मुंढा पंसू बुंधं कंकोडो कुंपलं वंसणं विंछिओ गिंठी मंजारो एष्वाद्यस्यासीत् ॥ वयंसो मणंसी मणं

१० सिणी मणंसिला वडंसुआ एषुद्वितीयस्य ॥ अवरिं । अणिउंतयं । अइमुंतयं । अनयोस्तृतीयस्य ॥ वक्र इयस्व
अभ्रु इमभ्रु पुच्छ गुच्छ मूर्द्धन् पर्शु बुध्न ककौट कुड्मल दर्शन वृश्चिक गृष्टि मार्जार वयस्य मनस्विन् मनस्विनी
मनःशिला प्रतिश्रुत् उपरि अतिमुक्तक इत्यादि ॥ क्वचिच्छंदःपूरणेपि ॥ देवंनागसुवर्णं ॥ क्वचिन्नभवति ॥ गिद्धी ।
मज्जारो । मणसिला ॥ आर्षेमणोसिला । अइमुत्तयं ॥ क्त्वास्यादेर्णस्वोर्वा ॥ २७ ॥ क्त्वायाःस्यादीनांचयौ
णसू तयोरनुस्वारोऽतोवाचवति ॥ क्त्वा ॥ काऊणं । काऊण ॥ काउआणं । काउआण ॥ स्यादि ॥ वच्छेणं । वच्छे
ण ॥ वच्छेसुं । वच्छेसु ॥ एस्वोरितिकिं ॥ करिअ । अग्णिणो ॥ विंशत्यादेर्लुक् ॥ २८ ॥ विंशत्यादीनामनुस्वा
रस्यलुग्नवति ॥ विंशतिः । वीसा ॥ त्रिंशत् । तीसा ॥ संस्कृतं । सक्कयं ॥ संस्कारः । सक्कारो इत्यादि ॥ मांसा
देर्वा ॥ २९ ॥ मांसादेरनुस्वारस्यलुग्नवाचवति ॥ मासं । मंसं ॥ मासलं । मंसलं ॥ कासं । कंसं ॥ पासू । पंसू ॥
कह । कहं ॥ एव । एवं । नूण । नूणं ॥ इयाणि । इयाणिं ॥ दाणि । दाणिं ॥ किं करेमि । किं करेमि ॥ समुहं ।
समुहं ॥ किसुअं । किसुअं ॥ सीहो । सिंघो ॥ मांस । मांसल । कांस्य । पांसु । कथं । एवं । नूनं । इदानीं । दानीं ।

किं । सन्मुख । किंशुक । सिंह इत्यादि ॥ वर्गेत्योवा ॥ ३० ॥ अनुस्वारस्यवर्गेपरेप्रत्यासत्तेस्तस्यैववर्गस्यां
त्योवानवति ॥ पङ्को । पंको ॥ सङ्खो । संखो ॥ अङ्गणं । अंगणं ॥ लङ्घणं । लंघणं ॥ कञ्चुओ । कंचुओ ॥
लञ्छणं । लंछणं ॥ अञ्जिअं । अंजिअं ॥ सञ्ज्ञा । संज्ञा ॥ कण्ठओ । कंठओ ॥ उक्कण्ठा । उक्कंठा ॥ कण्डं ।
कंडं ॥ सण्ढो । संढो ॥ अन्तरं । अंतरं ॥ पन्थो । पंथो ॥ चन्दो । चंदो ॥ बन्धवो । बंधवो ॥ कम्पइ । कंपइ ॥ वम्फ
इ । वंफइ ॥ कलम्बो । कलंबो ॥ आरम्भो । आरंभो ॥ वर्गइति किं ॥ संसओ ॥ संहरइ ॥ नित्यमिच्छंत्यन्ये ॥
प्रावृट्शरत्तरणयःपुंसि ॥ ३१ ॥ प्रावृट्शरद् तरणि इत्येते शब्दाःपुंसिपुल्लिङ्गेप्रयोक्तव्याः ॥ पाउसो । सर
ओ । एसतरणी ॥ तरणिशब्दस्यपुंस्त्रीलिङ्गत्वेननियमार्थमुपादानं ॥ स्रमदामशिरोनजः ॥ ३२ ॥ दामन्शि
रस् नजस् वर्जितंसकारांतंनकारांतंचशब्दरूपंपुंसिप्रयोक्तव्यं ॥ सांतं ॥ जसो । पओ । तमो । तेओ । उरो ॥ नांतं ।
जम्मो । नम्मो । मम्मो । अदामशिरोनजइति किं ॥ दामं । सिरं । नहं ॥ यच्च सेयं । वयं । सुमणं । सम्मं । चम्म
मितिदृश्यते तद्वहुलाधिकारात् ॥ वाक्ष्यर्थवचनाद्याः ॥ ३३ ॥ अक्षिपर्यायावचनादयश्चशब्दाःपुंसि वा प्र

मा०

॥

योक्तव्याः ॥ अक्षरार्थाः ॥ अज्जवितासवइ ते अच्छी ॥ नच्चाविआइंतेणम्हअच्छीइं ॥ अंजल्यादिपाठादक्षिश
ब्दः स्त्रीलिंगेपि ॥ एसाअच्छी । चक्खू । चक्खूइं ॥ नयणा । नयणाइं ॥ लोअणा । लोअणाइं ॥ वचनादिः ॥ वअ
णा । वअणाइं ॥ विज्जुणा । विज्जुए ॥ कुलो । कुलं ॥ छंदो । छंदं ॥ माहप्पं । माहप्पो । दुक्खा । दुक्खाइं ॥
भाअणा । भाअणाइं इत्यादि वचनादयः ॥ नेत्ता । नेत्ताइं ॥ कमला । कमलाइं इत्यादितुसंस्कृतवदेवसि
द्धं ॥ गुणाद्याः क्लीबेवा ॥ ३४ ॥ गुणादयः क्लीबेवाप्रयोक्तव्याः ॥ गुणाइं । गुणा ॥ विहवेहिं गुणाइं मग्गंति ॥ दे
वाणि । देवा ॥ बिंदूइं । बिंदुणो ॥ खग्गं । खग्गो ॥ मंडलग्गं । मंडलग्गो ॥ कररुहं । कररुहो ॥ रुक्खाइं । रुक्खा
इत्यादि ॥ इतिगुणादयः ॥ वेमांजल्याद्याः स्त्रियां ॥ ३५ ॥ इमांताअंजल्यादयश्चशब्दाः स्त्रियांवाप्रयोक्तव्याः ॥
एसा गरिमा । एसगरिमा ॥ एसामहिमा । एसमहिमा ॥ एसानिल्लज्जिमा । एसनिल्लज्जिमा ॥ एसधुत्तिमा । एस
धुत्तिमा ॥ अंजल्यादि ॥ एसाअंजली । एसअंजली ॥ पिट्ठी । पिट्ठं ॥ पृष्ठमित्वेकृतेस्त्रियामेवेत्यन्ये ॥ अच्छी । अ
च्छिं ॥ पण्हा । पण्हो ॥ चोरिआ । चोरिअं ॥ एवं कुच्छी । बली । निही । विही । रस्सी । गंठी इत्यंजल्यादयः ॥

गङ्गा गङ्गोद्वतितुसंस्कृतवदेवसिद्धं ॥ इमेतितंत्रेणत्वादेशस्यङिमाइत्यस्यपृथ्व्यादीघ्नश्चसंग्रहः ॥ त्वादेशस्यस्त्रीत्व
मेवेच्छंत्यन्ये ॥ बाहोरात् ॥ ३६ ॥ बाहुशब्दस्यस्त्रियामाकारोतादेशोभवति ॥ बाह्वाएजेणधरिञ्योएक्काए ॥ स्त्रि
यामित्येव ॥ वामेअरोबाहू ॥ अतोडोविसर्गस्य ॥ ३७ ॥ संस्कृतलक्षणोत्पन्नस्थातःपरस्यविसर्गस्यस्थानेडो
इत्यादेशोभवति ॥ सर्वतः । सवञ्यो ॥ पुरतः । पुरञ्यो ॥ अग्रतः । अग्रञ्यो ॥ मार्गतः । मग्नञ्यो ॥ एवंसिद्धाव
स्थापेक्षया ॥ भवतः । भवञ्यो ॥ भवंतः । भवंतो ॥ संतः । संतो ॥ कुतः । कुवो ॥ निष्प्रतीउत्परीमाल्यस्थो
र्वा ॥ ३८ ॥ निष्प्रतिइत्येतौमात्वशब्देस्थाधातौचपरेयथासंख्यंउत्परिइत्येवंरूपौवाभवतः ॥ अभेदनिर्देशः
सर्वादेशार्थः ॥ उमालं । निम्मलं । उमालयं वहइ ॥ परिट्टा । पइट्टा ॥ परिट्टिञ्चं । पइट्टिञ्चं ॥ आदेः ॥ ३९ ॥
आदेरित्यधिकारःकमचजेत्यादिसूत्रात्प्राग्विशेषेवेदितव्यः ॥ त्यदाद्यव्ययात्तत्स्वरस्यलुक् ॥ ४० ॥ त्यदा
देरव्ययाच्चपरस्यतयोरेवत्यदाद्यव्यययोरादेःस्वरस्यबहुलंलुग्भवति ॥ अम्हेत्थ । अम्हेएत्थ ॥ अइमा । जइइमा ॥
जइहं । जइअहं ॥ पदादपेर्वा ॥ ४१ ॥ पदात्परस्यअपेरव्ययस्यादेर्लुग्वाभवति ॥ तंपि । तमवि ॥ किंपि । कि

स्वारादितिप्रतिपेधात्सर्वत्रानादौशेषादेशयोर्द्वित्वमितिद्वित्वाभावः ॥ अतःसमृद्ध्यादौवा ॥ ४४ ॥ समृद्धिइ
त्येवमादिपुशब्देष्वादेरकारस्यदीर्घोभवति ॥ सामिद्धी । समिद्धी ॥ पासिद्धी । पसिद्धी ॥ पाञ्चडं । पञ्चडं ॥ पाडि
वञ्चा । पडिवञ्चा ॥ पासुत्तो । पसुत्तो ॥ पाडिसिद्धी । पडिसिद्धी ॥ सारिच्छो । सरिच्छो ॥ माणंसी । मणंसी ॥ माणं
सिणी । मणंसिणी ॥ आहिआई । अहिआई ॥ पारोहो । परोहो ॥ पावासू । पवासू ॥ पाडिप्फद्धी । पडिप्फद्धी ॥
समृद्धि । प्रसिद्धि । प्रकट । प्रतिपत् । प्रसुप्त । प्रतिसिद्धि । सदृक्ष । मनस्विन् । मनस्विनी । अभियाति । प्ररोह । प्र
वासिन् । प्रतिस्पर्द्धिन् ॥ आकृतिगणोयं ॥ तेनअस्पर्शः । आफंसो । परकीयं । पारकेरं । पारक्कं । प्रवचनं । पावञ्चणं
चउरंतं । चाउरंतमित्याद्यपिभवति ॥ दक्षिणेहे ॥ ४५ ॥ हक्षिणशब्देआदेरतोहेपरेदीर्घोभवति ॥ दाहिणो ॥
हेइतिकिं ॥ दक्खिणो ॥ इःस्वप्नादौ ॥ ४६ ॥ स्वप्नइत्येवमादिष्वादेरस्यइत्वंभवति ॥ सिविणो । सिमिणो ॥
आर्षेउकारोपि ॥ सुमिणो । ईसि । वेडिसो । विलिञ्चं । विञ्चणं । मुङ्गो । किविणो । उत्तिमो । मिरियं । दिण्णं ॥ बहु
लाधिकाराण्यत्वाऽभावेनभवति ॥ दत्तं । देवदत्तो ॥ स्वप्न । ईषत् । वेत्तस । व्यल्लीक । व्यजन । मृदङ्ग । कृपण ।

उत्तम । मरिच । दत्त इत्यादि ॥ पक्काङ्गारललाटेवा ॥ ४७ ॥ एण्वादेरतद्धत्वंवाभवति ॥ पिक्कं । पक्कं ॥ इं
 गालो । अंगारो ॥ णिडालं । एडालं ॥ मध्यमकतमेद्वितीयस्य ॥ ४८ ॥ मध्यमकतमशब्देद्वितीयस्यातद्ध
 त्वंभवति ॥ मड्डिमो । कड्डिमो ॥ सप्तपर्णेवा ॥ ४९ ॥ सप्तपर्णेद्वितीयस्याऽतद्धत्वंवाभवति ॥ छत्तिवण्णो । छ
 त्तवण्णो ॥ मयट्थइर्वा ॥ ५० ॥ मयट्प्रत्ययेयादेरतःस्थानेयद्धइत्यादेशोवाभवति ॥ विपमयः । विसमइओ
 । विसमओ ॥ ईर्हरेवा ॥ ५१ ॥ हरशब्देयादेरतर्इर्वाभवति ॥ ह्रीरो । हरो ॥ ध्वनिविप्पचोरुः ॥ ५२ ॥
 अनयोरादेरस्यउत्वंभवति ॥ झुणी । वीमुं । कथं सुणओ ॥ शुनकइतिप्रकृत्यन्तरस्य ॥ स्वनशब्दस्यतुसा साणोड
 तिप्रयोगौभवतः ॥ चण्डखण्डितेणावा ॥ ५३ ॥ अनयोरादेरस्यणकारेणसहितस्यउत्वंवाभवति ॥ चुडं । चं
 ण्डं ॥ खुडिओ । खण्डिओ ॥ गवयेवः ॥ ५४ ॥ गवयशब्देवकाराऽकारस्यउत्वंभवति ॥ गउओ । गउआ ॥ प्रथ
 मेपथोर्वा ॥ ५५ ॥ प्रथमशब्देपकारथकारयोरकारस्ययुगपत्क्रमेणचउकारोवाभवति ॥ पुडुमं । पुढुमं । पटुमं । प
 ढमं ॥ ज्ञोणत्वेऽभिज्ञादौ ॥ ५६ ॥ अभिज्ञएवंप्रकारेपुनस्त्यणत्वेकृतेज्ञस्यैवाऽतउत्वंभवति ॥ अहिण्णू । माण्णू ।

कयणू । आगमणू । एत्वइति किं ॥ अहिज्जो । सवज्जो ॥ अभिज्ञादाविति किं ॥ प्राज्ञः । पण्णो ॥ येषांज्ञस्य एत्वे
 उत्वंदृश्यते ते अभिज्ञादयः ॥ एच्छय्यादौ ॥ ५७ ॥ शय्यादिष्वादेरस्य एत्वं वा भवति ॥ सेज्जा । सुंदेरं । गेंदुअं ।
 एत्थं ॥ शय्या । सौंदर्यं । कंदुक । अत्र ॥ आप्पेपुरेकम्मं ॥ वल्युत्करपर्यं ताश्चर्ये वा ॥ ५८ ॥ एष्वादेरस्य एत्वं वा
 भवति ॥ वेल्ली । वल्ली ॥ उक्केरो । उक्करो ॥ पेरंतो । पज्जंतो ॥ अच्छेरं । अच्छरिअं । अच्छअरं । अच्छरिज्जं । अच्छ
 रीयं ॥ ब्रह्मचर्ये च ॥ ५९ ॥ ब्रह्मचर्येशब्दे च स्याऽत एत्वं भवति ॥ बम्भचेरं ॥ तोंऽतरि ॥ ६० ॥ अंतर्शब्दे तस्या
 ऽत एत्वं भवति ॥ अंतःपुरं । अंतेउरं ॥ अंतश्चारी । अंतेआरी ॥ क्वचिन्न भवति ॥ अंतगगअं । अंतोवीसंभनिवेसि
 आण ॥ ओत्पद्मे ॥ ६१ ॥ पद्मशब्दे आदेरत ओत्वं भवति ॥ पोम्मं ॥ पद्मछद्मेति विश्लेषेण भवति ॥ पउमं ॥ नम
 स्कारपरस्परद्वितीयस्य ॥ ६२ ॥ अनयोर्द्वितीयस्याऽत ओत्वं भवति ॥ नमोक्कारो । परोप्परं ॥ वाऽपौ ॥ ६३ ॥
 अर्पयतौ धातौ आदेरस्य ओत्वं वा भवति ॥ ओप्पेइ । अप्पेइ ॥ ओप्पिअं । अप्पिअं ॥ स्वपावुच्च ॥ ६४ ॥ स्वपि
 तौ धातावादेरस्य ओत् उच्च भवति ॥ सोवइ । सुवइ ॥ नात्पुनर्यादाइवा ॥ ६५ ॥ नञः परे पुनः शब्दे आदेरस्य

हारो ॥ पथ्यरो । पथ्यारो ॥ प्रकारः प्रचारो वा ॥ पथ्यवो । पथ्यावो ॥ कचिन्नभवति ॥ रागः । राओ ॥ महाराष्ट्रे ॥ ६९ ॥
महाराष्ट्रेशब्दे आदेराकारस्याद्वाभवति ॥ मरहट्टं । मारहट्टो ॥ मांसादिष्वनुस्वारे ॥ ७० ॥ मांसप्रकारेष्वनुस्वारे स
त्पादेरातोऽद्भवति ॥ मंसं । पंसू । पंसणो । कंसं । कंसिओ । वंसिओ । पंडवो । संसिद्धिओ । संजतिओ ॥ अनुस्वार
इति किं ॥ मांसं । पासू ॥ मांस । पांसु । पांसन । कांस्य । कांसिक । वांशिक । पांडव । सांसिद्धिक । सांयात्रिक इत्यादि
॥ श्यामाकेमः ॥ ७१ ॥ श्यामाकेमस्याद्भवति ॥ सामओ ॥ इः सदादौ वा ॥ ७२ ॥ सदादिषु शब्देषु आत इत्वं वा
भवति ॥ सइ । सओ ॥ निसिओ । निसाओ ॥ कुप्पिसो । कुप्पासो ॥ आचार्येचोऽच्च ॥ ७३ ॥ आचार्यशब्दे
चस्यात इत्वमत्वं च भवति ॥ आइरिओ । आओरिओ ॥ ईस्त्यानखल्वाटे ॥ ७४ ॥ स्त्यानखल्वाटयोरादेरात ई
र्भवति ॥ ठीणं । थीणं ॥ थिणं । खल्लीडो ॥ संस्वायमिति तु समः स्त्यः खाइति खादेशे सिद्धं ॥ उः सास्नास्तावके ॥ ७५ ॥
अनयोरादेरात उत्वं भवति ॥ सुण्हा । थुवओ ॥ ऊद्वाऽऽसारे ॥ ७६ ॥ आसारे आदेरात ऊद्वा भवति ॥ ऊसारो । आ
सारो ॥ आर्यायांर्यः श्वश्वां ॥ ७७ ॥ आर्याशब्दे श्वश्वां वाच्यायांर्यस्यात ऊर्भवति ॥ अज्जू ॥ श्वश्वा मिति किं ॥ अ

० ज्जा ॥ एद्ग्राह्ये ॥ ७८ ॥ ग्राह्यशब्देऽदेरातएद्भवति ॥ गेज्जं ॥ द्वारेवा ॥ ७९ ॥ द्वारशब्देऽयातएद्वाभवति ॥
 देरं ॥ पक्षे । दुअरं । दारं । वारं ॥ कथं नेरइओ । नारइओ । नैरथिकनारथिकशब्दयोर्भविष्यति ॥ आर्पेअन्वत्रा
 पि ॥ पच्छेकम्मंअसहेज्जदेवासुर ॥ पारापतेरोवा ॥ ८० ॥ पारापतशब्देरस्थस्यातएद्वाभवति ॥ पारेवओ । पारा
 वओ ॥ मात्रटिवा ॥ ८१ ॥ मात्रट्प्रत्ययेऽयातएद्वाभवति ॥ एत्तिअमेत्तं । एत्तिअमत्तं ॥ बहुलाधिकारात्कचिन्मात्र
 शब्देपि ॥ भोअणमेत्तं ॥ उदोद्वांऽऽद्रे ॥ ८२ ॥ आर्द्रशब्देऽदेरातउदोत्रवाभवतः ॥ उद्धं । ओद्धं ॥ पक्षे । अद्धं । अदं ।
 बाहसलिलपवहेणउद्धेइ ॥ ओदाल्यांपंक्तौ ॥ ८३ ॥ आलीशब्देपंक्तिवाचिनिआतओत्वंभवति ॥ ओली ॥ पंक्ता
 वितिकिं ॥ आलीसखी ॥ ण्हस्वःसंयोगेदीर्घस्य ॥ ८४ ॥ यथावर्शनंसंयोगेपरेण्हस्वोभवति ॥ आत् । आम् । अम्बं ॥
 ताम् । तम्बं ॥ विरहाग्निः । विरहग्नी ॥ आस्यम् । अस्सं ॥ ईत् ॥ मुनीन्द्रः । मुणिंदो ॥ तीर्थम् । तित्थं ॥ उत् ॥ गुरु
 ह्यापाः । गुरुह्यावा ॥ चूर्णः । चुण्णो ॥ एत् ॥ नरेन्द्रः । नरिंदो ॥ म्लेच्छः । मिलिच्छो दिद्विक्थणवट्ठं ॥ ओत् ॥ अ
 धरोष्ठः । अहरुट्ठं ॥ नीलोत्पलं । नीलुप्पलं ॥ संयोगइतिकिं । आयासं ॥ ईसरो । ऊसवो ॥ इतएद्वा ॥ ८५ ॥

संयोगडतिवर्तते ॥ आदेरिकारस्यसंयोगेपरेएकारोवाभवति ॥ पेण्डं । पिण्डं ॥ धम्मेल्लं । धम्मिल्लं ॥ सेन्दूर । सन्दूरं ॥ वेण्हू । विण्हू ॥ पेट्टं । पिट्टं ॥ वेल्लं । विल्लं ॥ कचिन्नभवति ॥ चित्ता ॥ किंशुकेवा ॥ ८६ ॥ किंशुकेशब्देआदेरितएकारोवाभवति ॥ केसुअं । किंसुअं ॥ मिरायाम् ॥ ८७ ॥ मिराशब्देइतएकारोभवति ॥ मेरा ॥ पथिपृथिवीप्रतिश्रुन्मूपिकहरिद्राविभीतकेष्वत् ॥ ८८ ॥ एष्वादेरितोऽकारोभवति ॥ पहो । पुहई । पुढवी ॥ पडंसुआ । मूसओ । हलदी । हलदा ॥ बहेडओ ॥ पंथंकिरदेसितेतितुपथिशब्दार्थसमानार्थस्यपन्थशब्दस्यभविष्यति ॥ हरिद्रायां विकल्पइत्यन्ये ॥ हलिदी । हलिदा ॥ शिथिलेंगुदेवा ॥ ८९ ॥ अनयोरादेरितोऽद्वाभवति ॥ सढिलं । पसढिलं । सिढिलं । पसिढिलं । अंगुअं । इंगुअं ॥ निर्मितशब्देतुवाआत्वंनविधेयं ॥ निर्मातनिर्मितशब्दाभ्यामेव सिद्धेः ॥ तित्तिरौरः ॥ ९० ॥ तित्तिरशब्देरस्येतोऽद्भवति ॥ तित्तिरो ॥ इतौतोवाक्यादौ ॥ ९१ ॥ वाक्यादिभूतेइतिशब्देयस्तस्तत्संबंधिनइकारस्याऽकारोभवति ॥ इअजंपिआवसाणे । इअविअसिअकुसुमसरो ॥ वाक्यादावितिकिं ॥ पिउत्ति । पुरिसोत्ति ॥ ईर्जिंवहासिंहत्रिंशद्विंशतौत्या ॥ ९२ ॥ जिव्हादिषुइकारस्यतिशब्देनसहईर्भ

वेईतआवति ॥ कम्हारा ॥ पानीयादिष्वित् ॥ १०१ ॥ पानीयादिषुशब्देषुईतइवति ॥ पाणिअं । अलि
 अं । जिअइ । जिअउ । विलिअं । करिसो । सिरिसो । दुइअं । तइअं । गहिरं । उवणिअं । आणिअं । पलिविअं ।
 ओसिअंतं । पसिअ । गहिअं । वम्मिओ । तआणि ॥ पानीय । अलीक । जीवति । जीवतु । व्रीडित । करीष । शि
 रीष । द्वितीय । तृतीय । गभीर । उपनीत । आनीत । प्रदीपित । अवसीदत् । प्रसीद । गृहीत । वल्मीक । तदानीं
 इतिपानीयादयः ॥ बहुलाधिकारादेपुक्कचिन्नित्यंक्कचिद्विकल्पः ॥ तेनपाणीअं अलीअं जीअइ करीसो उवणीओ
 इत्यादिसिद्धं ॥ उज्जीएँ ॥ २ ॥ जीर्णशब्देईतउवति ॥ जुण्णसुरा ॥ कचिन्नभवति ॥ जिण्णेभोअणमत्तेओ
 ॥ ऊहीनविहीनेवा ॥ ३ ॥ अनयोरीतऊत्वंवाभवति ॥ हूणो । हीणो ॥ विहीणो । विहूणो ॥ विहीनइति किं ॥ प
 हीणजरमरणा ॥ तीर्थेहे ॥ ४ ॥ तीर्थशब्देहेसतिईतऊत्वंभवति ॥ तूहं ॥ हेइति किं ॥ तित्थं ॥ एत्पीयूषापीडवि
 भीतककीदृशेदृशे ॥ ५ ॥ एष्वीतएत्वंभवति ॥ पेऊसं । आमेलो । बहेडओ । केरिसो । एरिसो ॥ नीडपीठेवा ॥
 ॥ ६ ॥ अनयोरीतएत्वंवाभवति ॥ नेडं । नीडं ॥ पेढं । पीढं ॥ उतोमुकुलादिष्वत् ॥ ७ ॥ मुकुलइत्येवमादिषु

० वति ॥ जीहा । सीहो । तीसा । वीसा ॥ बहुलाधिकारात्कचिन्नभवति ॥ सिंहदत्तो । सिंहरात्रो ॥ लुकिनिरः ॥ ९३ ॥
 निरुपसर्गस्थरेफलोपेसतिइतर्ङकारोभवति ॥ नीसरइ । नीसासो ॥ लुकीतिकिं ॥ निन्नत्रो । निस्सहाइं अंगाइं ॥
 द्विन्योरुत् ॥ ९४ ॥ द्विशब्देनावुपसर्गेचइतउद्भवति ॥ द्वि ॥ दुमत्तो । दुअर्इ । दुविहो । दुरेहो । दुवअणं ॥ बहुलाधि-
 कारात्कचिद्विकल्पः ॥ दुउणो । विउणो । दुइअो । बिइअो ॥ कचिन्नभवति ॥ द्विजः । दिअो ॥ द्विरदः । दिरअो ॥ कचि-
 दोत्वमपि ॥ दोवअणं ॥ नि ॥ णुमज्जइ । णुमन्नो ॥ कचिन्नभवति ॥ निवडइ ॥ प्रवासीक्षौ ॥ ९५ ॥ अनयो-
 रादेरितउत्वंभवति ॥ पावासुअो । उच्छू ॥ युधिष्ठिरेवा ॥ ९६ ॥ युधिष्ठिरशब्देआदेरितउत्वंवाभवति ॥ जहुट्टि-
 लो । जहिट्टिलो ॥ ओच्चद्विधाकृगः ॥ ९७ ॥ द्विधाशब्देकृग्धातोःप्रयोगेइतअोत्वंचकारादुत्वंचभवति ॥ दोहा-
 किज्जइ । दुहाकिज्जइ ॥ दोहाइअं । दुहाइअं ॥ कृगइतिकिं ॥ दिहागअं ॥ कचित्केवलस्यापि ॥ दुहाविसोसुरव-
 हूसत्थो ॥ वानिर्झरेना ॥ ९८ ॥ निर्झरशब्देनकारेणसहइतअोकारोवाभवति ॥ ओज्झरो । निज्झरो ॥ हरी

व्देईतआद्रवति ॥ कम्हारा ॥ पानीयादिष्वित् ॥ १०१ ॥ पानीयादिषुशब्देषुईतइद्रवति ॥ पाणिञ्चं । अलि
ञ्चं । जिञ्चइ । जिञ्चउ । विलिञ्चं । करिसो । सिरिसो । दुइञ्चं । तइञ्चं । गहिरं । उवणिञ्चं । आणिञ्चं । पलिविञ्चं ।
ओसिञ्चंतं । पसिञ्च । गहिञ्चं । वम्मिञ्चो । तआणि ॥ पानीय । अलीक । जीवति । जीवतु । व्रीडित । करीष । शि
रीष । द्वितीय । तृतीय । गभीर । उपनीत । आनीत । प्रदीपित । अवसीदत् । प्रसीद । गृहीत । वल्मीक । तदानीं
इतिपानीयादयः ॥ बहुलाधिकारादेषुक्वचिन्नित्यंक्वचिद्विकल्पः ॥ तेनपाणीञ्चं अलीञ्चं जीञ्चइ करीसो उवणीञ्चो
इत्यादिसिद्धं ॥ उज्जीर्णं ॥ २ ॥ जीर्णशब्देईतउद्रवति ॥ जुण्णसुरा ॥ क्वचिन्नभवति ॥ जिण्णेभोअणमत्तेओ
॥ ऊहीनविहीनेवा ॥ ३ ॥ अनयोरीतऊत्वंवाभवति ॥ हूणो । हीणो ॥ विहीणो । विहूणो ॥ विहीनइति किं ॥ प
हीणजरमरणा ॥ तीर्थेहे ॥ ४ ॥ तीर्थशब्देहेसतिईतऊत्वंभवति ॥ तूहं ॥ हेइति किं ॥ तित्थं ॥ एत्पीयूषापीडवि
भीतककीदृशेदृशे ॥ ५ ॥ एण्वीतएत्वंभवति ॥ पेऊसं । आमेलो । बहेडओ । केरिसो । एरिसो ॥ नीडपीठेवा ॥
॥ ६ ॥ अनयोरीतएत्वंवाभवति ॥ नेडं । नीडं ॥ पेढं । पीढं ॥ उतोमुकुलादिष्वत् ॥ ७ ॥ मुकुलइत्येवमादिषु

शब्देष्वादेरुतोऽत्वंभवति ॥ मउलं । मउलो । मउरं । मउडं । अगरुं । गरुई । जहिट्टिलो । जहुट्टिलो ॥ सोअमहं ।
 गलोई ॥ मुकुल मुकुर मुकुट अगुरु गुर्वी युधिष्ठिर सौकुमार्य गुडूची इतिमुकुलादयः ॥ कचिदाकारोपि ॥ विद्रुतः ।
 विद्वाओ ॥ वोपरौ ॥ ८ ॥ उपरावुतोऽद्वाभवति ॥ अवरिं । उवरिं ॥ गुरौकेवा ॥ ९ ॥ गुरौस्वार्थेकेसतिआदे
 रुतोऽद्वाभवति ॥ गरुओ । गुरुओ ॥ कइतिकिं । गुरू ॥ इर्भुकुटौ ॥ १० ॥ भ्रुकुटावादेरुतइर्भवति ॥ भिउडी
 ॥ पुरुषेरोः ॥ ११ ॥ पुरुषशब्देरोरुतइत्वंभवति ॥ पुरिसो । पउरिसं ॥ ईक्षुते ॥ १२ ॥ क्षुतशब्देआदेरुत
 ईत्वंभवति ॥ छीअं ॥ ऊत्सुन्नगमुसलेवा ॥ १३ ॥ अनयोरादेरुतऊद्वाभवति ॥ सूहवो । सुहओ ॥ मूसलं ।
 मुसलं ॥ अनुत्साहोत्सन्नेत्सच्छे ॥ १४ ॥ उत्साहोत्सन्नवर्जितेशब्देयौत्सच्छौतयोःपरयोरादेरुतऊद्भवति ॥ त्स ॥
 ऊसओ । ऊसवो ॥ ऊसित्तो । ऊसरइ ॥ छ ॥ उद्गताःशुकायस्मात्सः ऊसुओ । ऊससइ ॥ अनुत्साहोत्सन्नइतिकिं ॥
 उच्छाहो । उत्सन्नो ॥ लुंकिदुरोवा ॥ १५ ॥ दुर्उपसर्गस्यरेफलोपेसतिउतऊत्वंवाभवति ॥ दूसहो । दुसहो ॥ दू
 हवो । दुहवो ॥ लुंकीतिकिं ॥ दुस्सहोविरहो ॥ ओत्संयोगे ॥ १६ ॥ संयोगेपरेआदेरुतओत्वंभवति ॥ तोण्डं ।

मोण्डं । पोक्खरं । कोट्टिमं । पोत्थओ । लोद्धओ । मोत्था । मोग्गरो । पोग्गलं । कोण्ठो । कोन्तो । वोक्कंतं ॥ कुतूह
लेवाहस्वश्च ॥ १७ ॥ कुतूहलशब्देउतओद्वाभवतितत्संनियोगेहस्वश्चवा ॥ कोउहलं । कुऊहलं । कोउहल्लम्
॥ अटूतः सूक्ष्मेवा ॥ १८ ॥ सूक्ष्मशब्देऊतोऽद्वाभवति ॥ सण्हम् । सुण्हं ॥ आपे । सुहुमं ॥ दुकूलेवालश्च
द्विः ॥ १९ ॥ दुकूलशब्देऊकारस्यअत्वंवाभवति तत्संनियोगेचलकारोद्विर्भवति ॥ दुअल्लं । दुऊलं ॥ आपेदुगुल्लं
॥ ईवांद्दूढे ॥ २० ॥ उद्धूढशब्देऊतईत्वंवाभवति ॥ उवीढं । उवूढं ॥ उभूहनुमत्कंडूयवातूले ॥ २१ ॥
एणुऊतउत्वंभवति ॥ भुमया । हणुमन्तो । कंडुअइ । वाउलो ॥ मधूकेवा ॥ २२ ॥ मधूकशब्देऊतउद्वाभवति ॥
महुअं । महुअं ॥ इदेतौनूपुरेवा ॥ २३ ॥ नूपुरशब्देऊतइत्इत्येतौवाभवतः ॥ निउरं । नेउरं ॥ पक्षे नूपुरं ॥
॥ ओत्क्प्पमांडीतूणीरकूर्परस्थूलतांवूलगुडूचीमूल्ये ॥ २४ ॥ एणुऊतओद्भवति ॥ कोहण्डी । कोहल्ली ॥ तो
णीरं । कोप्परं । थोरं । तंबोलं । गलोई । मोल्लं ॥ स्थूणातूणेवा ॥ २५ ॥ अनयोरुतओत्वंवाभवति ॥ थोणा । थू
णा ॥ तोणं । तूणं ॥ ऋतोऽत् ॥ २६ ॥ आदेर्ऋकारस्यात्वंभवति ॥ घृतं । घयं ॥ तृणं । तणं ॥ कृतं । कयं ॥ वृ

रिद्धा ॥३५॥ मातृशब्दस्यगौणस्यऋतइद्वाभवति ॥ माइहरं । माउहरं ॥ कचिदगौणस्यापि ॥ माईण ॥ उदूदो
 न्मृपि ॥३६॥ मृपाशब्देऋतउत्तुत्थोच्चभवंति ॥ मुसा । मूसा । मोसा ॥ मुसावाथो । मूसावाथो । मोसावाथो ॥
 ॥ इदुतौ वृष्टवृष्टिपृथङ्मृदंगनप्तुके ॥ ३७ ॥ एषुऋतइकारोकारौभवतः ॥ विष्ठो । वुष्ठो ॥ विष्टी । वुष्टी ॥ पिहं । पु
 हं ॥ मिङ्गो । मुङ्गो ॥ नत्तिथो । नत्तुथो ॥ वावृहस्पतौ ॥ ३८ ॥ बृहस्पतौशब्देऋतइदुतौवाभवतः ॥ बिहप्फई ।
 वुहप्फई । पक्षे बहप्फई ॥ इदेदोद्वृते ॥ ३९ ॥ वृंतशब्देऋतइत्एत्थोच्चभवंति ॥ विण्टं । वेण्टं । वोण्टं ॥ रिःकेव
 लस्य ॥ ४० ॥ केवलस्यव्यंजनेनाऽसंपृक्तस्यऋतोरिरादेशोभवति ॥ रिद्धी । रिच्छो ॥ ऋणज्वृषभत्वृषौवा ॥ ४१ ॥
 ऋणऋजुऋषभऋतुऋषिषुऋतोरिर्वाभवति ॥ रिणं । अणं । रिजू । उजू ॥ रिसहो । उसहो ॥ रिऊं । उऊं ॥ रिसी । इसी ॥
 ॥ दृशोःकिप्ठक्सकः ॥ ४२ ॥ किप्ठक्सकइत्येतदंतस्यदृशोर्धातोर्ऋतोरिरादेशोभवति ॥ सदृक् । सरिवण्णो ।
 सरिरूवो । सरिबंदीणं । सदृशः । सरिसो ॥ सदृक्षः । सरिच्छो ॥ एवंएआरिसो । भवारिसो । जारिसो । तारिसो । के
 रिसो । एरिसो । अन्नादिसो । अम्हारिसो । तुम्हारिसो ॥ टक्सक्साहचर्यात्त्यदाद्यन्यादिसूत्रविहितःक्विबिहगृह्यते ॥

आदनेदिः ॥ ४३ ॥ आदतशब्देऋतोदिरादेशोभवति ॥ आदिओ ॥ अरिर्दृष्टे ॥ ४४ ॥ दृष्टशब्देऋतोऽरि
 रादेशोभवति ॥ दरिओ ॥ दरिअसीहेण ॥ लृतइलिःकृतकृन्ने ॥ ४५ ॥ अनयोर्लतइलिरादेशोभवति ॥ किलि
 न्नुमुमोवअरेसु ॥ धाराकिलिन्नवन्तं ॥ एतइद्वावेदनाचपेटादेवरकेसरे ॥ ४६ ॥ वेदनादिष्वेतइत्वंवाभव
 ति ॥ विअणा । वेअणा ॥ चविडा । विअड चवेडा विणोआ ॥ दिअरो । देवरो ॥ महमहिअदंसणकिसरं । केसरं ॥
 महिला महेला इतितुमहिलमहेलाभ्यांसिद्धं ॥ ऊःस्तेनेवा ॥ ४७ ॥ स्तेनेएतऊद्वाभवति ॥ थूणो । थेणो ॥
 ऐतएत् ॥ ४८ ॥ ऐकारस्यादौवर्त्तमानस्यएत्वंभवति ॥ सेला । सेन्नं । तेलुक्कं । एरावणो । केलासो । वेज्जो ।
 केढवो । वेहवं ॥ इत्सैंधवशनैश्वरे ॥ ४९ ॥ एतयोरैतइत्वंभवति ॥ सिंधवं । सणिच्छरो ॥ सैन्येवा ॥ ५० ॥
 सैन्यशब्देएतइद्वाभवति ॥ सिन्नं । सेन्नं ॥ अइर्देत्यादौच ॥ ५१ ॥ सैन्यशब्देदैत्यइत्येवमादिपुचएतोअइइ
 त्यादेशोभवति ॥ एत्वापवादः ॥ सइन्नं । दइच्चो । दइन्नं । अइसरिअं । भइरवो । वइजवणो । दइवअं । वइअ
 लीअं । वइएसो । वइएहो । वइदम्भो । वइस्साणरो । कइअवं । वइसाहो । वइसालो । सइरं । चइत्तं ॥ दैत्य

दैन्य । ऐश्वर्य । भैरव । वैजवन । देवत । वैतालीय । वैदेश । वैदेह । वैदर्भ । वैश्वानर । कैतव । वैशाख । वैशा
 ल । स्वैर । चैत्य इत्यादि ॥ विश्लेषेणभवति ॥ चैत्यं । चेइअं ॥ आर्षे । चैत्यवन्दनं । चीवन्दणं ॥ वैरादौवा ॥ ५२ ॥
 वैरादिष्वैतोइरादेशोवाभवति ॥ वइरं । वेरं ॥ कइलासो । केलासो ॥ कइरवं । केरवं ॥ वइसवणो । वेसवणो ॥ व
 इसंपायणो । वेसंपायणो ॥ वइआलिअो । वेआलिअो ॥ वइसिअं । वेसिअं ॥ चइत्तो । चेत्तो ॥ वैर । कैलास ।
 कैरव । वैश्रवण । वैशंपायन । वैतालिक । वैशिक । चैत्र इत्यादि ॥ एच्चदैवे ॥ ५३ ॥ दैवशब्देएतएत्अइश्वा
 देशोभवति ॥ देवं । देवं ॥ दइवं । दइवं ॥ उच्चैनीचैस्यअः ॥ ५४ ॥ अनयोरैतोअअइत्यादेशोभवति ॥ उच्च
 अं । नीचअं ॥ उच्चनीचाभ्यांकेपिसिद्धं ॥ उच्चैनीचैसोस्तुरूपांतरनिवृत्त्यर्थवचनं ॥ ईत्थैर्ये ॥ ५५ ॥ धैर्यशब्देएत
 ईद्भवति ॥ धीरंहरइविसाअो ॥ ओतोऽद्वान्योऽन्यप्रकोष्ठातोद्यशिरोवेदनामनोहरसरोरुहेक्तोश्चवः ॥ ५६ ॥
 एष्वोतोऽत्वंवाभवति तत्संनियोगेचयथासंभवंककारतकारयोर्वाऽऽदेशः ॥ अन्नन्नं । अनुन्नं ॥ पवट्टो । पउट्टो ॥
 आवज्जं । आउज्जं ॥ सिरविअणा । सिरोविअणा ॥ मणहरं । मणोहरं ॥ सररुहं । सरोरुहं ॥ ऊत्सोच्छ्वासे ॥ ५७ ॥

मोच्छामेशब्देऽथैत उद्भवति ॥ सोच्छासः । सूसासो ॥ गव्यउच्छ्राञ्चं ॥ ५८ ॥ गोशब्देऽथ उच्छ्राञ्च इत्यादेशो भवतः ॥
 गउच्छ्राञ्च । गाच्छ्राञ्च । गाच्छ्राञ्च ॥ हरस्स एसागाई ॥ औतच्छ्राञ्च ॥ ५९ ॥ औकारस्याऽऽदेरोद्भवति ॥ कौमुदी । कोमुई ॥
 योवनं । जोवणं ॥ कौस्तुभः । कोत्थुहो ॥ कौशाम्बी । कोसंबी ॥ क्रौंचः । कौंचो ॥ कौशिकः । कोसिच्छ्राञ्च ॥ उत्सौंदर्या
 दौ ॥ १६० ॥ सौंदर्यादिपुशब्देऽथैत उद्भवति ॥ सुंदेरं । सुंदरिच्छ्राञ्च ॥ मुंजायणो । सुंडो । सुद्धोअणी । दुवारिच्छ्राञ्च ।
 मुगंधनणं । पुलोमी । सुवणिणच्छ्राञ्च ॥ सौंदर्यं । मौंजायन । शौण्ड । शौद्धोदनि । दौवारिक । सौगन्ध्य । पौलोमी । सौ
 वर्णिक ॥ कौक्षेयकेवा ॥ ६१ ॥ कौक्षेयकशब्देऽथैत उद्भवति ॥ कुच्छेअच्छ्राञ्च । कोच्छेअच्छ्राञ्च ॥ अउः पौरादौ च ॥ ६२ ॥
 कौक्षेयके पौरादिपुचऽथैत अउरादेशो भवति ॥ कउच्छेअच्छ्राञ्च । पौरः । पउरो । पउरजणो ॥ कौरवः । कउरवो ॥ कौश
 लं । कउसलं ॥ पौरुपं । पउरिसं ॥ सौधं । सउहं ॥ गौडः । गउडो ॥ मौलिः । मउली ॥ मौनं । मउणं ॥ सौराः ।
 सउरा ॥ कौलाः । कउला ॥ आच्चगौरवे ॥ ६३ ॥ गौरवशब्देऽथैत आत्वं भवति ॥ गारवं । गउरवं ॥ नाव्या
 वः ॥ ६४ ॥ नौशब्देऽथैत आवादेशो भवति ॥ नावा ॥ एत्रयोदशादौ स्वरस्य सस्वरव्यंजनेन ॥ ६५ ॥

० त्रयोदशान्नित्येवंप्रकारेषुसंख्याशब्देष्ववादेःस्वरस्यपरेणसस्वरव्यंजनेनसहएद्भवति ॥ तेरह । तेवीसा । तेतीसा ॥
 ॥ स्थविरविचकिलायस्कारे ॥ ६६ ॥ एष्वादेःस्वरस्यपरेणसस्वरव्यंजनेनसहएद्भवति ॥ थेरो । वेइल्लं । मुद्धवि
 अइल्लपसूणपुंजाइत्यपिदृश्यते ॥ एक्कारो ॥ वाकदले ॥ ६७ ॥ कदलशब्देऽवादेःस्वरस्यपरेणसस्वरव्यंजनेनसह
 एद्वाभवति ॥ केलं । कअलं ॥ केली । कअली ॥ वेतःकर्णिकारे ॥ ६८ ॥ कर्णिकारेइतःसस्वरव्यंजनेनसहए
 द्वाभवति ॥ कणोरो । कणिणअरो ॥ अयौवैत् ॥ ६९ ॥ अयिशब्देऽवादेःस्वरस्यपरेणसस्वरव्यंजनेनसहएद्वाभव
 ति ॥ ऐबीहेमि । अइउम्मत्तिए ॥ वचनादैकारस्यापिप्राकृतेप्रयोगः ॥ ओत्पूतरवदरनवमालिकानवफलिकापू
 गफले ॥ ७० ॥ पूतरादिष्वादेःस्वरस्यपरेणसस्वरव्यंजनेनसहओद्भवति ॥ पोरो । बोरं । बोरी ॥ नोमालिआ
 नोहलिआ ॥ पोप्फलं । पोप्फली ॥ नवामयूखलवणचतुर्गणचतुर्थचतुर्दशचतुर्वारसुकुमारकुतूहलोदूखलो
 लूखले ॥ ७१ ॥ मयूखादिष्वादेःस्वरस्यपरेणसस्वरव्यंजनेनसहओद्वाभवति ॥ मोहो । मऊहो ॥ लोणं । इअल
 वणुग्गमा ॥ चोग्गुणो । चउग्गुणो ॥ चोत्थो । चउत्थो ॥ चोत्थी । चउत्थी ॥ चोदह । चउदह ॥ चोदसी । चउदसी ॥

चोवागे । चउवारो ॥ सोमालो । सुउमालो ॥ कोहलं । कोउहलं ॥ तहमन्नेकोहलिए ॥ ओहलो । उऊहलो ॥ ओक्खलं ।
 उलूहलं ॥ मोरोमऊरोडतितुमोरमयूरशब्दाभ्यांसिद्धं ॥ अवापोतेच ॥ ७२ ॥ अवापयोरुपसर्गयोरुतइतिविकल्पार्थ
 निपातेचआदेःस्वरस्यपरेणसस्वरव्यंजनेनसहओद्वाभवति ॥ ओअरइ । अवअरइ ॥ ओआसो । अवआसो ॥ अप ॥
 ओसरइ । अवसरइ ॥ ओसारिअं । अवसारिअं ॥ उत ॥ ओवणं । उअवणं ॥ ओघणो । उअघणो ॥ कचिन्नभवति ॥
 अवगअं । अवसदो । उअरवी ॥ ऊओपे ॥ ७३ ॥ उपशब्देआदेःस्वरस्यपरेणसस्वरव्यंजनेनसहऊत्ओच्चादेशौवा
 भवतः ॥ ऊहसिअं । ओहसिअं । उवहसिअं ॥ ऊज्झाहो । उज्झाओ । उवज्झाओ ॥ ऊआसो । ओआसो । उववा
 सो ॥ उमोनिपण्णे ॥ ७४ ॥ निपण्णशब्देआदेःस्वरस्यपरेणसस्वरव्यंजनेनसहउमआदेशौवाभवति ॥ एमण्णो ।
 णिसण्णो ॥ प्रावरणेअङ्गुवाऊ ॥ ७५ ॥ प्रावरणशब्देआदेःस्वरस्यपरेणसस्वरव्यंजनेनसह अङ्गु आउ इत्ये
 तावादेशौवाभवतः ॥ पंगुरणं । पाउरणं । पावरणं ॥ स्वरादसंयुक्तस्यानादेः ॥ ७६ ॥ अधिकारोयम् ॥ यदित्त
 ऊर्ध्वमनुक्रमिष्यामस्तत्स्वरात्परस्यासंयुक्तस्यानादेर्भवतीतिवेदितव्यं ॥ कगचजतदपयवांप्रायोलुक् ॥ ७७ ॥

० | स्वरात्परेपामनादिभूतानामसंयुक्तानांकगचजतदपयवानांप्रायोलुग्भवति ॥ क ॥ तित्थञ्चरो । लोञ्चो । सञ्चढं ॥ ग ॥
 नञ्चो । नञ्चरं । मञ्चको ॥ च ॥ सई । कञ्चग्गहो ॥ ज ॥ रञ्चञ्चं । पञ्चावई । गञ्चो ॥ त ॥ विञ्चाणं । रसाञ्चलं । जई ॥ द ॥ गञ्चा ।
 मञ्चणो ॥ प ॥ रिऊ । सुउरिसो ॥ य ॥ दयालू । नञ्चणं । विउञ्चो ॥ व ॥ लाञ्चणं । विउहो । वलञ्चाणलो ॥ प्रायोग्रहणा
 त्कचिन्नभवति ॥ सुकुसुमं । पञ्चागजलं । सुगञ्चो । अग्रू । सचावं । विजणं । सुतारं । विदुरो । सपावं । समवाञ्चो । देवो ।
 दाणवो ॥ स्वरादित्येव ॥ संकरो । संगमो । नत्तंचरो । धणंजञ्चो । विसंतवो । पुरंदरो । संवुडो । संवरो ॥ असंयुक्तस्येत्ये
 व ॥ अक्को । वग्गो । अच्चो । वज्जं । धुत्तो । उदामो । कज्जं । सबं ॥ क्वचित्संयुक्तस्यापि ॥ नत्तंचरः । नक्कंचरो ॥ अनादेरि
 त्येव ॥ कालो । गंधो । चोरो । जारो । तरू । दवो । पावं । वणो ॥ यकारस्यतुजत्वमादौवक्ष्यते ॥ समासेतुवाक्यविभ
 क्त्यपेक्षयाभिन्नपदत्वमपिविवक्ष्यते । तेनतत्रयथादर्शनमुभयमपिभवति । सुहंकरो । सुहञ्चरो ॥ आगमिञ्चो । आञ्चमि
 ञ्चो ॥ जलचरो । जलञ्चरो ॥ बहुतरो । बहुञ्चरो ॥ सुहदो । सुहञ्चो इत्यादि ॥ क्वचिदादेरपि ॥ सपुनः । सउण ॥ सच । सोञ्च ॥
 चिन्हं । इन्धं । क्वचिच्चस्यजः ॥ पिशाची । पिसाजी । एगत्तं । एक । एगो ॥ अमुकः । अमुगो ॥ आवकः । सावगो ॥ आकारः ।

आगारो ॥ तीर्थकरः । तित्थगरो ॥ आकर्षः । आगरिसो ॥ लोगस्सुज्जोअगराइत्यादिषुतुव्यत्ययश्चेत्येव कस्यगत्वं ॥
आर्षेअन्यदपिदृश्यते ॥ आकुंचनं । आउंटणं । अत्रचस्यटत्वं ॥ यमुनाचामुंडाकामुकाऽतिमुक्तकेमोऽनुनासिक
श्च ॥ ७८ ॥ एषुमस्यलुगभवति लुकिचसतिमस्यस्थानेअनुनासिकोभवति ॥ जउँणा । चाउँडा । काउँओ । अणिउँत
अं ॥ कचिन्नभवति ॥ अइमुंतअं । अइमुत्तअं ॥ नावर्णात्पः ॥ ७९ ॥ अवर्णात्परस्यानादेःपस्यलुगभवति ॥ सवहो ।
सावो ॥ अनादेरित्येव । परओढो ॥ अवर्णोयश्रुतिः ॥ १८० ॥ कगचजेत्यादिनालुकिसतिशेषोऽवर्णोऽवर्णा
त्परोलघुप्रयत्नतरयकारश्रुतिर्भवति ॥ तित्थअरो । सअठं । नअरं । मअंको । कअग्गहो । काअमणी । रअअं । पअावई ।
रसाअलं । पाअालं । मअणो । गअा । नअणं । दअालू । लाअणणं ॥ अवर्णइति किं ॥ सउणो । पउणो । पउरं । राईवं ।
निहओ । निनओ । वाऊ । कई ॥ अवर्णादित्येव ॥ लोअस्स । देअरो ॥ कचिन्नवति । पिअइ ॥ कुब्जकर्परकीलकेकः
खोऽपुष्पे ॥ ८१ ॥ एषुकस्यखोभवति पुष्पंचेत्कुब्जाभिधेयंनभवति ॥ खुज्जो । खप्परं । खीलओ ॥ अपुष्पइति
किं ॥ बंधेउंकुज्जअप्पसूणं ॥ आर्षेऽन्यत्रापि । कासितं । खासितं । कसितं । खसिअं ॥ मरकतमदकलेगःकंदुकेत्वा

देः ॥८२॥ अनयोःकस्यगोभवति कंदुकेत्वाद्यस्य ॥ मरगञ्चं । मथ्रगलो । गेंदुञ्चं ॥ किरातेचः ॥८३॥ किरातेकस्य
 चोभवति ॥ चिलाञ्चो । पुलिंदएवायंविधिः ॥ कामरूपिणितुनेष्यते ॥ नमिमोहरकिराञ्चं ॥ शीकरेभहौवा ॥८४॥
 शीकरेभहौवाभवतः ॥ सीहरो । सीभरो ॥ पक्षेसीञ्चरो ॥ चंद्रिकायांमः ॥ ८५ ॥ चंद्रिकाशब्देकस्यमोभवति ॥
 चंदिमा ॥ निकपस्फटिकचिकुरेहः ॥ ८६ ॥ एषुकस्यहोभवति ॥ निहसो । फलिहो । चिहुरो ॥ चिहुरशब्दः
 संस्कृतेपिइतिदुर्गः ॥ खघथधभां ॥ ८७ ॥ स्वरात्परेषामसंयुक्तानामनादिभूतानांखघथधभांइत्येतेषांवर्णानां
 प्रायोहोभवति ॥ ख । साहा । मुहं । मेहला । लिहइ ॥ घ ॥ मोहो । जहणं । माहो । लाहइ ॥ थ ॥ नाहो । आव
 सहो । मिहुणं । कहइ ॥ ध ॥ साहू । वाहो । बहिरो । बाहइ । इंदहणू ॥ भ ॥ सहा । सहावो । नहं । थणहरो । सो
 हइ ॥ स्वरादित्येव ॥ संखो । संघो । कंथा । बंधो । खंभो ॥ असंयुक्तस्येत्येव ॥ अक्खइ । अग्घइ । कत्थइ । सिद्ध
 ओ । बंधइ । लुब्भइ ॥ अनादेरित्येव ॥ गज्जंतेखेमेहा फुल्लानीवापणत्थिरामोरा । नट्ठोचंदुजोउ । वासारत्तो ॥ ह
 लापत्तो । गच्छइघणो ॥ प्रायइत्येव ॥ सरिसवखलो । पलयघणो । अत्थिरो । जिणधम्मो । पणट्ठभञ्जो । नभं ॥ पृथकि

धोवा ॥८८॥ पृथक्शब्देथस्यधोवाभवति ॥ पिधं । पुधं ॥ पिहं । पुहं ॥ शृङ्खलेखःकः ॥ ८९ ॥ शृङ्खलेखस्य
कोभवति ॥ संकलं ॥ पुन्नागभागिन्योर्गोमः ॥ ९० ॥ अनयोर्गस्यमोभवति ॥ पुन्नामाइंवसंते । भामिणी ॥ छा
गेलः ॥ ९१ ॥ छागेगस्यलोभवति ॥ छालो । छाली ॥ ऊत्वेदुर्भगसुभगेवः ॥ ९२ ॥ अनयोरूत्वेगस्यवोभवति ॥
दूहवो । सूहवो ॥ ऊत्वइति किं ॥ दुह्यो । सुह्यो ॥ खचितपिशाचयोश्चःसल्लौवा ॥ ९३ ॥ अनयोश्चस्ययथासं
ख्यं सल्ल इत्यादेशौवाभवतः ॥ खसिओ । खइओ ॥ पिसल्लो । पिसाओ ॥ जटिलेजोझोवा ॥ ९४ ॥ जटिलेज
स्यझोवाभवति ॥ झडिलो । जडिलो ॥ टोडः ॥ ९५ ॥ स्वरात्परस्यासंयुक्तस्यानादेष्टस्यडोभवति ॥ नडो । भ
डो । घडो । घडइ ॥ स्वरादित्येव ॥ घंटा ॥ असंयुक्तस्येत्येव ॥ खट्वा ॥ अनादेरित्येव ॥ टक्को ॥ कचिन्नभवति ॥ अ
टति । अटइ ॥ सटाशकटकैटभेठः ॥ ९६ ॥ एषुटस्यढोभवति ॥ सढा । सअढो । केढवो ॥ स्फटिकेलः ॥ ९७ ॥
स्फटिकेकस्यलोभवति ॥ फलिहो ॥ चपेटापाटौवा ॥ ९८ ॥ चपेटाशब्देण्यंतेपाटौधातौटस्यलोवाभवति ॥ च
विला । चविडा । फालइ । फाडेइ ॥ ठोढः ॥ ९९ ॥ स्वरात्परस्यासंयुक्तस्यानादेष्टस्यढोभवति ॥ मढो । सढो ।

ओ । हरडई । मडय्यं ॥ आर्षे ॥ दुष्कृतं । दुक्कडं ॥ सुकृतं । सुकडं ॥ आत्तृतं । आहडं ॥ अवत्तृतं । अवहडं इत्या
दि ॥ प्रायइत्येव ॥ प्रतिसमयं । पइसमयं ॥ प्रतीपं । पईवं ॥ संप्रति । संपइ ॥ प्रतिष्ठानं । पइठ्ठाणं । प्रतिष्ठा । पइ
ठ्ठा ॥ प्रतिज्ञा । पइण्णा ॥ प्रति । प्रभृति । प्राभृत । व्यापृत । पताका । बिभीतक । हरीतकी । मृतक इत्यादि ॥
इत्वेवेतसे ॥ ७ ॥ वेतसेतस्यडोभवति इत्वेसति ॥ वेडिसो ॥ इत्वइतिकिं ॥ वेअसो ॥ इःस्वप्रादावितीकारोवि
कल्पेनभवति इत्त्वव्यावृत्तिबलात् ॥ गर्भितातिमुक्केणः ॥ ८ ॥ अनयोस्तस्यणोभवति ॥ गब्भणो । अणि
उँतय्यं ॥ कचिन्नभवत्यपि ॥ अइमुत्तय्यं ॥ कथमेरावणो ऐरावणशब्दस्य ॥ एरावओइतितुऐरावतस्य ॥ रुदिते
दिनाणः ॥ ९ ॥ रुदितेदिनासहतस्यद्विरुक्तोणोभवति ॥ रुणं ॥ अत्रकेचिद्वत्वादिषुदइत्यारब्धवंतः सतु शौ
रसेनीमागधीविषयएवदृश्यतेइतिनोच्यते ॥ प्राकृतेहि । ऋतुः । रिऊ । उऊ ॥ रजतं । रय्यय्यं ॥ एतद् । एय्यं ॥ गतः ।
गओ ॥ आगतः । आगओ ॥ सांप्रतं । संपय्यं ॥ यतः । जओ ॥ ततः । तओ ॥ कृतं । कय्यं ॥ त्तृतं । हय्यं ॥ हताशः ।
हय्यासो ॥ श्रुतः । सुओ ॥ आकृतिः । आकिई ॥ निर्वृतः । निबुओ ॥ तातः । ताओ ॥ कतरः । कय्यरो ॥ द्वितीयः ।

०

दुर्द्धो इत्यादयः प्रयोगा भवन्ति ॥ न पुनः रुदूर्यदमित्यादि ॥ क्वचित्भावे पिठ्यत्ययश्चेत्येव सिद्धं ॥ दिही इत्येतद
 र्थतु धृतेर्दिहिरिति वक्ष्यामः ॥ सप्ततौरः ॥ २१० ॥ सप्ततौ तस्य रोभवति ॥ सत्तरी ॥ अतसी सातवाहने
 लः ॥ ११ ॥ अनयोस्तस्य लोभवति ॥ अलसी । सालाहणो । सालवाहणो । सालाहणीभासा ॥ पलिते
 वा ॥ १२ ॥ पलितेतस्य लोवाभवति ॥ पलिलं । पलित्रं ॥ पीतेवोलेवा ॥ १३ ॥ पीतेतस्य वोवाभवति स्वार्थे
 लकारेपरे ॥ पीवलं । पीअलं ॥ लइति किं ॥ पीअं ॥ वितस्ति वसति भरतकातरमातुलिंगेहः ॥ १४ ॥ एषु तस्य
 होभवति ॥ विहत्थी । वसही ॥ बहुलाधिकारात्क्वचिन्नभवति ॥ वसई । भरहो । काहलो । माहुलिंगं । मातुलुंगश
 व्दस्य तु माउलुंगं ॥ मेथिशिथिरशिथिलप्रथमेथस्य ढः ॥ १५ ॥ एषु थस्य ढोभवति ॥ हापवादः ॥ मेढी । सिढि
 लो । सिढिलो । पढमो ॥ निशीथपृथिव्योर्वा ॥ १६ ॥ अनयोस्थस्य ढोभवति वा ॥ निसीढो । निसीहो । पुढवी ।
 पुहवी ॥ दशनदष्टदग्धदोलादण्डदरदाहदम्भदर्भकदनदोहदेदोवाडः ॥ १७ ॥ एषु दस्य ढोवाभवति ॥ डस
 णं । दसणं ॥ डट्टो । दट्टो । डक्को । डड्डो । दड्डो ॥ डोला । दोला ॥ डंडो । दण्डो ॥ डरो । दरो ॥ डाहो । दाहो ॥ डंभो । दंभो ॥

॥

डब्भो । डब्भो ॥ कडणं । कअणं ॥ डोहलो । दोहलो ॥ दरशब्दस्यचभयार्थवृत्तेरेवभवति ॥ अन्यत्र दरदलिअं ॥
दंशदहोः ॥ १८ ॥ अनयोर्धात्वोर्दस्यडोभवति ॥ डंसइ । डहइ ॥ संख्यागद्गदेरः ॥ १९ ॥ संख्यावाचिनि
गद्गदशब्देचदस्यरोभवति ॥ एअरह । बारह । तेरह । गग्गरं ॥ अनादेरित्येव ॥ तेदस ॥ असंयुक्तस्येत्येव ॥ चउद
ह ॥ कदल्यामद्गुमे ॥ २२० ॥ कदलीशब्देअद्गुमवाचिनिदस्यरोभवति ॥ करली ॥ अद्गुमइति किं ॥ कअली ।
केली ॥ प्रदीपिदोहदेलः ॥ २१ ॥ प्रपूर्वेदीप्यतौधातौदोहदशब्देचदस्यलोभवति ॥ पलोवेइ । पलित्तं । दोह
लो ॥ कदंबेवा २२ ॥ कदंबशब्देदस्यलोवाभवति ॥ कलम्बो । कअम्बो ॥ दीपौधोवा ॥ २३ ॥ दीप्यतौद
स्यधोवाभवति ॥ धिप्पइ । दिप्पइ ॥ कदर्थितेवः ॥ २४ ॥ कदर्थितेदस्यवोभवति ॥ कवट्टिओ ॥ ककुदेहः ॥ २५ ॥
ककुदेदस्यहोभवति ॥ कउहं ॥ निषधेधोढः २६ ॥ निषधेधस्यढोभवति ॥ निसढो ॥ वौषधे ॥ २७ ॥ ओषधेध
स्यहोभवतिवा ॥ ओसहं । ओसढं ॥ नोणः ॥ २८ ॥ स्वरात्परस्यासंयुक्तस्यानादेर्नस्यणोभवति ॥ कणअं । मअ
णो । वअणं । नअणं । माणइ ॥ आर्षे । आरनालं । अनिलोइत्याद्यपि ॥ वादौ ॥ २९ ॥ असंयुक्तस्यादौवर्तमान

स्यनस्यणोवाभवति ॥ एरो । नरो ॥ एई । नई ॥ ऐइ । नेइ ॥ असंयुक्तस्येत्येव ॥ न्यायः । नाओ ॥ निम्बनापितेल
 प्हुंवा ॥ २३० ॥ अनयोर्नस्य ल ण्ह इत्येतौवाभवतः ॥ लिम्बो । निम्बो ॥ ण्हाविओ । नाविओ ॥ पोवः ॥ ३१ ॥
 स्वरात्परस्यासंयुक्तस्याऽनादेः परस्य प्रायोवोभवति ॥ सवहो । सावो । उवसग्गो । पईवो । कासवो । पावं । उवमा । क
 विलं । कुणवं । कलावो । कवालं । महिवालो । गोवइ । तवइ ॥ स्वरादित्येव ॥ कम्पइ ॥ असंयुक्तस्येत्येव ॥ अप्पमत्तो ॥
 अनादेरित्येव ॥ सुहेणपढइ ॥ प्रायइत्येव ॥ कई । रिऊ ॥ एतेनपकारस्यप्राप्तयोर्लोपवकारयोर्यस्मिन्कृतेश्रुतिसुख
 मुत्पद्यते सतत्रकार्यः ॥ पाटिपरुपपरिघपरिखापनसपारिभद्रेफः ॥ ३२ ॥ ण्यंतेपटिधातौपरुषादिषुचपस्य
 फोभवति ॥ फालेइ । फाडेइ । फरुसो । फलिहो । फलिहा । फणसो । फालिहदो ॥ प्रभूतेवः ॥ ३३ ॥ प्रभूतेपस्यवो
 भवति ॥ बहुत्तं ॥ नीपार्पाडिमोवा ॥ ३४ ॥ अनयोःपस्यमोवाभवति ॥ नीमो । नीवो ॥ आमेलो । आवेडो ॥ पाप
 छौरः ॥ ३५ ॥ पापर्धावपदादौपकारस्यरोभवति ॥ पारद्धी ॥ फोभहौ ॥ ३६ ॥ स्वरात्परस्यासंयुक्तस्यानादेःफ
 स्यभहौभवतः ॥ क्वचित्भः ॥ रेफः । रेभो ॥ सिफा । सिभा ॥ क्वचित्तुहः ॥ मुत्ताहलं ॥ क्वचिदुभावपि ॥ सभलं । स

व
 प

॥

युष्मच्छब्देऽर्थपरेयस्यतोभवति ॥ तुम्हारिसो । तुम्हेकेरो ॥ अर्थपरइति किं ॥ जुम्हदम्हपञ्चरणं ॥ यष्ट्यांलः ॥ ४७ ॥
 यष्ट्यांयस्यलोभवति ॥ लट्टी । वेणुलट्टी । उच्छलट्टी । महुलट्टी ॥ वोत्तरीयानीयतायकृद्येज्जः ॥ ४८ ॥ उत्तरीय
 शब्देऽनीयतीयकृद्यप्रत्ययेपुचयस्यद्विरुक्तोजोवाभवति ॥ उत्तरिज्जं । उत्तरीअं । अनीय । करणिज्जं । करणीअं । विम्ह
 णिज्जं । विम्हअणीअं ॥ जवणिज्जं । जवणीअं ॥ तीय । विइज्जो । बीओ ॥ कृद्य । पेज्जा । पेआ ॥ छायायांहोऽ
 कांतौवा ॥ ४९ ॥ अकांतौवर्तमानेछायाशब्देयस्यहोवाभवति ॥ वच्छस्सछाया । वच्छस्सछाहा आतपाभावः ॥
 सच्छाहं । सच्छायं ॥ अकांताविति किं ॥ मुहच्छाया । कांतिरित्यर्थः ॥ डाहवौकतिपये ॥ ५० ॥ कतिपयेयस्य
 डाह व इत्येतौपर्यायेणभवतः ॥ कइवाहं । कइअवं ॥ किरिभेरेरोडः ॥ ५१ ॥ अनयोरस्यडोवाभवति ॥ किडी ।
 भेडो ॥ पर्याणोडावा ॥ ५२ ॥ पर्याणेरस्यडाइत्यादेशोभवतिवा ॥ पडायाणं । पल्लाणं ॥ करवीरेणः ॥ ५३ ॥
 करवीरेप्रथमस्यरस्यणोभवति ॥ कणवीरो ॥ हरिद्रादौलः ॥ ५४ ॥ हरिद्रादिषुशब्देषुअसंयुक्तस्यरस्यलोभव
 ति ॥ हलिदी । दलिदाइ ॥ दलिदो । दालिदं । हलिदो । जहुदिलो । सिढिलो । मुहलो । चलणो । बलुणो । कलु

४८

॥ :

णो । इंगालो । सकालो । सोमालो । चिलाओ । फलिहा । फलिहो । फालिहदो । काहलो । लुक्को । अवदालं ।
भसलो । जढलं । बढलो । निहुलो ॥ बहुलाधिकाराच्चरणशब्दस्यपादार्थवृत्तेरेव ॥ अन्यत्रचरणकरणं ॥ भ्रमरेसस
न्नियोगएव ॥ अन्यत्र भमरो ॥ तथा । जठरं । बठरो । निहुरो इत्याद्यपि ॥ हरिद्रा । दरिद्राति । दरिद्र । दारिद्र्य ।
हरिद्र । युधिष्ठिर । शिथिर । मुखर । चरण । वरुण । करुण । अंगार । सत्कार । सुकुमार । किरात । परिखा । प
रिघ । पारिभद्र । कातर । रुग्ण । अपद्वार । भ्रमर । जठर । बठर । निष्ठुर इत्यादि ॥ आर्षेदुवालसंगेइत्याद्यपि ॥
स्थूलेलोरः ॥ ५५ ॥ स्थूलेलस्यरोभवति ॥ थोरं ॥ कथंथूलभदो । थूरस्यहरिद्रादिलत्वेभविष्यति ॥ लाहललां
गललांगूलेवाऽदेर्णः ॥ ५६ ॥ एष्वादेर्लस्यणोभवतिवा ॥ एाहलो । लाहलो ॥ एंगलं । लंगलं ॥ एंगूलं । लं
गूलं ॥ ललाटेच ॥ ५७ ॥ ललाटेचादेर्लस्यणोभवति ॥ चकारआदेरनुवृत्त्यर्थः ॥ एिडालं । एडालं ॥ शबरे
बोमः ॥ ५८ ॥ शबरेबस्यमोभवति ॥ समरो ॥ स्वप्ननीव्योर्वा ॥ ५९ ॥ अनयोर्वस्यमोवाभवति ॥ सिमि
णो । सिविणो ॥ नीमी । नीवी ॥ शषोःसः ॥ २६० ॥ शकारषकारयोःसोभवति ॥ श ॥ सदो । कुसो । निसंसो ।

० गुण्मच्छब्देऽर्थपरेयस्यतोभवति ॥ तुम्हारिसो । तुम्हेकेरो ॥ अर्थपरइतिकिं ॥ जुम्हदम्हपअरणं ॥ यष्ट्यांलः ॥ ४७ ॥
 यष्ट्यांयस्यलोभवति ॥ लट्ठी । वेणुलट्ठी । उच्छलट्ठी । महुलट्ठी ॥ वोत्तरीयानीयतायकृद्येज्जः ॥ ४८ ॥ उत्तरीय
 शब्देअनीयतीयकृद्यप्रत्ययेपुचयस्यद्विरुक्तोजोवाभवति ॥ उत्तरिज्जं । उत्तरीअं । अनीय । करणिज्जं । करणीअं । विम्ह
 णिज्जं । विम्हअणीअं ॥ जवणिज्जं । जवणीअं ॥ तीय । विइज्जो । बीओ ॥ कृद्य । पेज्जा । पेआ ॥ छायायांहोऽ
 कांतौवा ॥ ४९ ॥ अकांतौवर्तमानेछायाशब्देयस्यहोवाभवति ॥ वच्छस्सछाया । वच्छस्सछाहा आतपाभावः ॥
 सच्छाहं । सच्छायं ॥ अकांतावितिकिं ॥ मुहच्छाया । कांतिरित्यर्थः ॥ डाहवौकतिपये ॥ ५० ॥ कतिपयेयस्य
 डाह व इत्येतौपर्यायेणभवतः ॥ कइवाहं । कइअवं ॥ किरिभेरेरोडः ॥ ५१ ॥ अनयोरस्यडोवाभवति ॥ किडी ।
 भेडो ॥ पर्याणोडावा ॥ ५२ ॥ पर्याणेरस्यडाइत्यादेशोभवतिवा ॥ पडायाणं । पल्लाणं ॥ करवीरेणः ॥ ५३ ॥
 करवीरेप्रथमस्यरस्यणोभवति ॥ कणवीरो ॥ हरिद्रादौलः ॥ ५४ ॥ हरिद्रादिपुशब्देषुअसंयुक्तस्यरस्यलोभव
 ति ॥ इलिदी । दलिदाइ ॥ दलिदो । दालिदं । हलिदो । जहुद्विलो । सिढिलो । मुहलो । चलणो । बलुणो । कलु

कालायसत्तद्वयेयः ॥ ६९ ॥ एषुसस्वरस्ययकारस्यलुग्वाभवति ॥ किसलं । किसलञ्च ॥ कालासं । कालाञ्चसं ॥ म
 हण्णवसमासहिआ । जालातेसहिअएहिंघिप्पंति । निसमणुप्पिअहिअस्सहिअञ्च ॥ दुर्गादेव्युदुम्बरपादपतन
 पादपीठेन्तर्दः ॥ २७० ॥ एषुसस्वरस्यदकारस्यांतर्मध्येवर्तमानस्यलुग्वाभवति ॥ दुग्गावी । दुग्गाएवी ॥ उंबरो ।
 उउंबरो ॥ पावडणं । पाञ्चवडणं ॥ पावीढं । पाञ्चवीढं ॥ अंतरितिकिं ॥ दुर्गादेव्यामादौमाभूत् ॥ यावत्तावज्जीवि
 तावर्तमानावटप्रावारकदेवकुलैवमेवेवः ॥ २७१ ॥ यावदादिषुसस्वरस्यवकारस्यांतर्वर्तमानस्यलुग्वाभवति ॥
 जा । जाव ॥ ता । ताव ॥ जीञ्च । जीविञ्च ॥ अत्तमाणो । आवत्तमाणो ॥ अडो । अवडो ॥ पारञ्चो । पावारञ्चो ॥
 देउलं । देवउलं ॥ एमेव । एवमेव ॥ अंतरित्येव ॥ एवमेवेत्यस्यनभवति ॥ ॥ इत्याचार्यश्रीहेमचंद्रविरचितायां
 सिद्धहेमचंद्राभिधानस्वोपज्ञशब्दानुशासनवृत्तौअष्टमाध्यायस्यप्रथमःपादः ॥ १ ॥ यद्वोर्मण्डलकुंडलीकृत
 धनुर्दण्डेनसिंहाधिपक्रीतंवैरिकुलात्त्वयाकिलदलत्कुंदावदातंयशः ॥ भ्रांतवात्रीणिजगंतिखेदविवशंतन्मालवीनांव्य
 धादापांडौस्तनमण्डलेचधवलेगण्डस्थलेऽवस्थितिं ॥ १ ॥ संयुक्तस्य ॥ १ ॥ अधिकारोयं ज्यायामीदितियावत् ॥

० यदितऊर्ध्वमनुक्रमिष्यामस्तत्संयुक्तस्येतिवेदितव्यं ॥ शक्तमुक्तदष्टरुणमृदुत्वेकोवा ॥ २ ॥ एषुसंयुक्तस्यकोवा
भवति ॥ सको । सत्तो ॥ मुको । मुत्तो ॥ डको । दट्टो ॥ लुको । लुग्गो । माउक्कं । माउत्तणं ॥ क्षःखःक्वचित्तुछडौ
॥ ३ ॥ क्षस्यस्योभवतिक्वचित्तुछडावपि ॥ खओ । लक्खणं ॥ क्वचित्तुछडावपि ॥ खीणं । छीणं । डीणं । डिज्झइ
॥ प्कस्कयोर्नास्मि ॥ ४ ॥ अनयोर्नास्मिसंज्ञायांखोभवति ॥ प्क ॥ पोक्खरं । पोक्खरिणी ॥ निक्खवं ॥ स्क ॥ खं
धो । खंधावारो । अवक्खंदो ॥ नाम्नीतिकिं ॥ दुक्करं । निक्कंपं । निक्कओ । नमोक्कारो । सक्कअं । सक्कारो । तक्करो ॥
शुप्कस्कंदेवा ॥ ५ ॥ अनयोःप्कस्कयोःखोवाभवति ॥ सुक्खं । सुक्कं ॥ खंदो । कंदो ॥ क्ष्वेटकादौ ॥ ६ ॥ क्ष्वेटकादिषुसंयुक्त
स्यस्योभवति ॥ खेडओ ॥ क्ष्वेटशब्दोविषपर्यायः ॥ क्ष्वोटकः । खोडओ ॥ स्फोटकः । खोडओ ॥ स्फेटकः । खेडओ ॥ स्फे
टिकः । खेडिओ ॥ स्थाणावहरे ॥ ७ ॥ स्थाणौसंयुक्तस्यस्योभवति हरश्चेद्वाच्योनभवति ॥ खाणू ॥ अहरइतिकिं ॥
थाणुणोरेहा ॥ स्तम्भेस्तोवा ॥ ८ ॥ स्तम्भशब्देस्तस्यस्योवाभवति ॥ खम्भो । थम्भो काष्ठादिमयः ॥ थठाव
स्पंदे ॥ ९ ॥ स्पन्दाभाववृत्तौस्तम्भेस्तस्यथठौभवतः ॥ थंभो । ठंभो ॥ स्तम्भ्यते । थंभिज्जइ । ठंभिज्जइ ॥ रक्ते

गोवा ॥ १० ॥ रक्तशब्देसंयुक्तस्यगोवाभवति ॥ रङ्गो । रक्तो ॥ शुक्लेङ्गोवा ॥ ११ ॥ शुक्लशब्देसंयुक्तस्यङ्गो
 वाभवति ॥ सुङ्गं । सुक्कं ॥ कृत्तिचत्वरेचः १२ ॥ अनयोःसंयुक्तस्यचोभवति ॥ किञ्ची । चच्चरं ॥ त्योऽचैत्ये ॥ १३ ॥
 चैत्यवर्जितेत्यस्यचोभवति ॥ सच्चं । पच्चञ्चो ॥ अचैत्यइति किं ॥ चइत्तं ॥ प्रत्यूपेषश्चहोवा ॥ १४ ॥ प्रत्यूपेत्यस्य
 चोभवति तत्सन्नियोगेचषस्यहोवाभवति ॥ पच्चूहो । पच्चूसो ॥ त्वथ्वद्वध्वांचछजज्ञाःकचित् ॥ १५ ॥ एषांयथा
 संख्यमेतेकचित्भवन्ति ॥ भुक्त्वा । भोच्चा ॥ ज्ञात्वा । एच्चा ॥ श्रुत्वा । सोच्चा ॥ पृथ्वी । पिच्छी ॥ विद्वान् । विज्जं ॥
 बुध्वा । बुज्ज्ञा ॥ भोच्चासञ्चलंपिच्छि विज्जंबुज्ज्ञाअण्णययगामि ॥ चइऊणतवंकाउंसंतीपत्तोसिवंपरमं ॥ वृश्चि
 केश्चेञ्चुर्वा ॥ १६ ॥ वृश्चिकेश्चेःसस्वरस्यस्थानेञ्चुरादेशोभवति ॥ छापवादः ॥ विञ्चुञ्चो ॥ विंचुवो ॥ पक्षे
 विंचिञ्चो ॥ छोऽक्ष्यादौ ॥ १७ ॥ अक्ष्यादिषुसंयुक्तस्यछोभवति ॥ खस्यापवादः ॥ अचिञ्छ । उच्छू । लच्छी । क
 च्छो । छीञ्च । छीरं । सरिच्छो । वच्छो । मच्छिञ्चा । छेत्तां छुहा । दच्छो । कुच्छी । वच्छं । छुण्णो । कच्छा । छारो । कु
 च्छेअञ्चं । छुरो । उच्छा । छञ्चं । सारिच्छं ॥ अक्षि । इक्षु । लक्ष्मी । कक्ष । क्षुत । क्षीर । सदृक्ष । वृक्ष । मक्षिका । श्वे

नत्तणं । संवत्तणं । आवत्तओ । निवत्तओ । पवत्तओ । संवत्तओ । वत्तिआ । वत्तिओ । कत्तिओ । उक्कत्तिओ । क
 त्तरी । मुत्ती । मुत्तो । मुहुत्तो ॥ बहुलाधिकारात् वट्टा ॥ धूर्ति । कीर्ति । वार्ता । आवर्तन । निवर्तन । प्रवर्तन । सं
 वर्तन । आवर्तक । निवर्तक । प्रवर्तक । संवर्तक । वर्तिक । वार्तिक । कार्तिक । उत्कर्तित ॥ कर्तरी । मूर्ति । मूर्त ।
 मुहूर्त इत्यादि ॥ वृन्तेण्टः ॥ ३१ ॥ वृन्तेण्टोभवति ॥ वेण्टं । ताववेण्टं ॥ ठोऽस्थिविसंस्थुले ॥ ३२ ॥ अन
 योःसंयुक्तस्यठोभवति ॥ अट्टी । विसंठुलं ॥ स्त्यानचतुर्थार्थेवा ॥ ३३ ॥ एषुसंयुक्तस्यठोवाभवति ॥ ठीणं । थी
 णं । चउट्टो । अट्टोप्रयोजनं ॥ अत्थोधनं ॥ एस्यानुष्टेष्टासंदष्टे ॥ ३४ ॥ उप्रादिवर्जितेष्टस्यठोभवति ॥ लट्टी ।
 मुट्टी । दिट्टी । सिट्टी । पुट्टो । कट्टं । सुरट्टा । इट्टो । अणिट्टं ॥ अनुष्टेष्टासंदष्टइति किं ॥ उट्टो । इट्टा । चुणवसंदट्टो ॥
 गर्तेडः ॥ ३५ ॥ गर्तशब्देसंयुक्तस्यडोभवति ॥ टापवादः ॥ गड्डो । गड्डा ॥ सम्मर्दवितर्दि विच्छर्दछर्दिकपर्दम
 र्दिर्तेर्दस्य ॥ ३६ ॥ एपुर्दस्यडोभवति ॥ सम्मड्डो । विअड्डी । विछड्डो । छड्डी । कवड्डो । मड्डिओ । सम्मड्डिओ ॥
 र्दिभेवा ॥ ३७ ॥ गर्दभेर्दस्यडोवाभवति ॥ गड्डहो । गदहो ॥ कंदरिकाभिंदिपालेण्डः ॥ ३८ ॥ अनयोःसंयुक्त

स्यण्डोभवति ॥ कण्डलित्रा । भिण्डिवालो ॥ स्तब्धेठढौ ॥ ३९ ॥ स्तब्धेसंयुक्तयोर्यथाक्रमंठढौभवतः ॥ ठढौ
॥ दग्धविदग्धवृद्धिवृद्धेठः ॥ ४० ॥ एषुसंयुक्तस्यढोभवति ॥ दढौ । विअढौ । बुढी । बुढो ॥ कचिन्नभवति ॥
विद्धकइनिरुविअं ॥ श्रद्धर्धिमूर्धाऽर्धेऽस्तेवा ॥ ४१ ॥ एष्वन्तेवर्तमानस्यसंयुक्तस्यढोभवतिवा ॥ सढा । सद्धा ॥ इ
ढी । रिद्धी ॥ मुंढा । मुद्धा ॥ अढुं । अद्धं ॥ मज्ञोर्णः ॥ ४२ ॥ अनयोर्णोभवति ॥ न्न ॥ निण्णं । पज्जुण्णो ॥ ज्ञा ॥
णाणं । सण्णा । पण्णा । विण्णाणं ॥ पंचाशत्पंचदशदत्ते ॥ ४३ ॥ एषुसंयुक्तस्यणोभवति ॥ पण्णासा । पण्ण
रह । दिण्णं ॥ मन्यौन्तोवा ॥ ४४ ॥ मन्युशब्देसंयुक्तस्यन्तोवाभवति ॥ मन्तू । मन्ना ॥ स्तस्यथोऽसमस्तस्तंबे ॥ ४५ ॥
समस्तस्तंबवर्जितेस्तस्यथोभवति ॥ हत्थो । थुई । थोत्तं । थोअं । पत्थरो । पसत्थो । अत्थि । सत्थि ॥ असमस्त
स्तंबइतिर्किं ॥ समत्तो । तंबो ॥ स्तवेवा ॥ ४६ ॥ स्तवशब्देस्तस्यथोवाभवति ॥ थवो । तवो ॥ पर्यस्तेथटौ ॥ ४७ ॥
पर्यस्तेस्तस्यपर्यायेणथटौभवतः ॥ पल्लत्थो । पल्लट्टो ॥ वोत्साहेथोहश्चरः ॥ ४८ ॥ उत्साहशब्देसंयुक्तस्यथोवाभव
ति तत्सन्नियोगेचहस्यरः ॥ उत्थारो । उच्छाहो ॥ आश्लिष्टेलधौ ॥ ४९ ॥ आश्लिष्टेसंयुक्तयोर्यथासंख्यंलधइत्ये

वाभवति ॥ उब्भं । उद्धं ॥ कश्मीरिम्भोवा ॥ ६० ॥ कश्मीरशब्देन युक्तस्यम्भोवाभवति ॥ कम्भारो । कम्हारो ॥
न्मोमः ॥ ६१ ॥ न्मस्यमोभवति ॥ अधोलोपापवादः ॥ जम्मो । वम्महो । मम्मणं ॥ ग्मोवा ॥ ६२ ॥ ग्मस्य
मोवाभवति ॥ युग्मं । जुग्मं । जुगं ॥ तिग्मं । तिम्मं । तिगं ॥ ब्रह्मचर्यतूर्यसौंदर्यशौण्डीर्यैर्योरः ॥ ६३ ॥ एषुर्य
स्यरोभवति ॥ जापवादः ॥ बम्भचेरं । चौर्यसमत्त्वात्बम्भचरिञ्चं । तूरं । सुंदेरं । सौंडीरं ॥ धैर्येवा ॥ ६४ ॥ धैर्ये
र्यस्यरोवाभवति ॥ धीरं । धिज्जं ॥ सूरुसुज्जोइतितुसूरसूर्यप्रकृतिभेदात् ॥ एतःपर्यंते ॥ ६५ ॥ पर्यंतेएका
रात्परस्यर्यस्यरोभवति ॥ परंतो ॥ एतइतिकिं ॥ पज्जंतो ॥ आश्वर्यं ॥ ६६ ॥ एतःपरस्यर्यस्यरोभवति ॥ अच्छे
रं ॥ एतइत्येव ॥ अच्छरिञ्चं ॥ अतोरिञ्चाररिज्जरीञ्चं ॥ ६७ ॥ आश्वर्येञ्चकारात्परस्यर्यस्य रिञ्च अर रिज्ज
रीञ्च इत्येतेआदेशाभवन्ति ॥ अच्छरिञ्चं । अच्छअरं । अच्छरिज्जं । अच्छरीञ्चं ॥ अतइतिकिं ॥ अच्छेरं ॥ पर्यस्त
पर्याणसौकुमार्यैल्लः ॥ ६८ ॥ पर्यस्तपर्याणसौकुमार्येषुर्यस्यल्लोभवति ॥ पर्यस्तं । पल्लट्ठं । पल्लत्थं ॥ पल्लाणं ।
सोअमल्लं ॥ पल्लंकोइतिचपल्ल्यंकशब्दस्ययलोपेद्वित्त्वेच ॥ पलिञ्चंको इत्यपिचौर्यसमत्त्वात् ॥ बृहस्पतिवन

वाभवति ॥ उब्भं । उद्धं ॥ कश्मीरेम्भोवा ॥ ६० ॥ कश्मीरशब्देन युक्तस्यम्भोवाभवति ॥ कम्भारो । कम्हारो ॥
न्मोमः ॥ ६१ ॥ न्मस्यमोभवति ॥ अधोलोपापवादः ॥ जम्मो । वम्महो । मम्मणं ॥ ग्मोवा ॥ ६२ ॥ ग्मस्य
मोवाभवति ॥ युग्मं । जुम्मं । जुग्मं ॥ तिग्मं । तिम्मं । तिग्मं ॥ ब्रह्मचर्यतूर्यसौंदर्यशौण्डिर्योरः ॥ ६३ ॥ एषुर्य
स्यरोभवति ॥ जापवादः ॥ बम्भचेरं । चौर्यसमत्त्वात्बम्भचरिञ्चं । तूरं । सुंदेरं । सौंडीरं ॥ धैर्येवा ॥ ६४ ॥ धैर्ये
र्यस्यरोवाभवति ॥ धीरं । धिज्जं ॥ सूरुसुज्जोइतितुसूरसूर्यप्रकृतिभेदात् ॥ एतःपर्यंते ॥ ६५ ॥ पर्यंतेएका
रात्परस्यर्यस्यरोभवति ॥ पेरंतो ॥ एतइतिकिं ॥ पज्जंतो ॥ आश्वर्ये ॥ ६६ ॥ एतःपरस्यर्यस्यरोभवति ॥ अच्छे
रं ॥ एतइत्येव ॥ अच्छरिञ्चं ॥ अतोरिञ्चारिज्जरीञ्चं ॥ ६७ ॥ आश्वर्येअकारात्परस्यर्यस्य रिञ्च अर रिज्ज
रीञ्च इत्येतेआदेशाभवंति ॥ अच्छरिञ्चं । अच्छअरं । अच्छरिज्जं । अच्छरीञ्चं ॥ अतइतिकिं ॥ अच्छेरं ॥ पर्यस्त
पर्याणसौकुमार्येल्लः ॥ ६८ ॥ पर्यस्तपर्याणसौकुमार्येषुर्यस्यलोभवति ॥ पर्यस्तं । पल्लट्ठं । पल्लत्थं ॥ पल्लाणं ।
सोअमल्लं ॥ पल्लंकोइतिचपल्यंकशब्दस्ययलोपेद्वित्वेच ॥ पलिञ्चंको इत्यपिचौर्यसमत्त्वात् ॥ बृहस्पतिवन

स्पत्योःसोवा ॥ ६९ ॥ ॥ अनयोःरांयुक्तस्यरोवाभवति ॥ बहस्राई । बहण्फई । भयस्राई । भयण्फई ॥ वणस्स
 ई । वणण्फई ॥ बाष्पेहोऽश्रुणि ॥ ७० ॥ बाष्पशब्देरांयुक्तस्यहोभवतिअश्रुण्यभिधेये ॥ बाहोनेत्रजलं ॥ अश्रु
 णीतिकिं ॥ बण्फोऊष्मा ॥ कार्षापणे ॥ ७१ ॥ कार्षापणेरांयुक्तस्यहोभवति ॥ काहावणो । कथंकहावणो । न्हस्वः
 संयोगइतिपूर्वमेवन्हस्वत्वेपश्चाद्विशेषो ॥ कर्षापणशब्दस्यवाभविष्यति ॥ दुःखदक्षिणतीर्थेवा ॥ ७२ ॥ एपुसं
 युक्तस्यहोवाभवति ॥ दुहं । दुक्खं । परदुक्खेणदुक्खिआविरला ॥ दाहिणो । दक्खिणो ॥ तूहं । तित्थं ॥ कूष्मां
 डयांष्मोलस्तुण्डोवा ॥ ७३ ॥ कूष्मांड्यांष्माइत्येतस्यहोभवति ण्डइत्येतस्यतुवालोभवति ॥ कोहली । कोहण्डी
 ॥ पक्ष्मश्मष्मस्मह्मांम्हः ॥ ७४ ॥ पक्ष्मशब्दसंभिनःरांयुक्तस्यश्मष्मस्मह्मांचमकारा हातोहकारआवेशोभवति ॥
 पक्ष्मन् । पम्हाई । पम्हललोअणा ॥ र्म ॥ कुस्मानः । कुम्हाणो ॥ कस्मीराः । कम्हारा ॥ ष्म ॥ ग्रीष्मः । गिम्हो ॥
 ऊष्मा । उम्हा ॥ स्म ॥ अस्माह्मशः । अम्हारिसो ॥ निस्मयः । निम्हओ ॥ ह्म ॥ ब्रह्मा । बम्हा ॥ बम्हणो । बम्हचेरं ॥
 कचित्म्भोपिदृश्यते ॥ बम्भणो । बम्भचेरं । सिम्भो ॥ कचिन्नभवति ॥ रश्मिः । रस्सी ॥ स्मरः । रारो ॥ सूक्ष्मश्म

एणस्नहृक्षणांहः ॥ ७५ ॥ सूक्ष्मशब्दसंबन्धिनःसंयुक्तस्यश्नएणस्नहृक्षणांचणकाराक्रांतोहकारादेशोभव
ति ॥ सूक्ष्मं । सण्हं ॥ श्र ॥ पण्हो । सिण्हो ॥ ण ॥ विण्हू । कण्हो । उण्हीसं ॥ स्न ॥ जोण्हा । ण्हाओ । पण्हओ ॥
न्ह ॥ वण्ही । जण्हू ॥ ह्र ॥ पुवण्हो । अवरण्हो ॥ क्षण ॥ सण्हं । तिण्हं ॥ विप्रकर्षेतुकृष्णकृत्स्नशब्दयोःकसणो ।
कसिणो ॥ ह्रोल्हः ॥ ७६ ॥ ह्रस्थानेलकाराक्रांतोहोभवति ॥ कल्हारं । पल्हाओ ॥ कगटडतदपशषसःकः
पामूर्ध्वलुक् ॥ ७७ ॥ एषांसंयुक्तवर्णसंबन्धिनामूर्ध्वस्थितानालुग्भवति ॥ क ॥ भुक्तं । भुत्तं ॥ सिक्थं । सित्थं ॥
ग ॥ दुद्धं । मुद्धं ॥ ट ॥ षट्पदः । छप्पओ ॥ कट्फलं । कप्फलं ॥ ड ॥ खग्गो । खड्गः ॥ सज्जो । षड्जः ॥ त ॥ उप्प
लं । उप्पाओ ॥ द ॥ महुः । मगू ॥ मोग्गरो ॥ प ॥ सुत्तो । गुत्तो ॥ श ॥ लण्हं । निश्चलो । चुअइ ॥ ष ॥ गोटी । छट्ठो ।
निट्ठुरो ॥ स ॥ खलिओ । नेहो ॥ ःक ॥ दुःखं । दुक्खं ॥ ःप ॥ अंतःपातः । अंतप्पाओ ॥ अधोमनयां ॥ ७८ ॥
मनयांसंयुक्तस्याधोवर्तमानानालुग्भवति ॥ म ॥ जुग्गं । रस्सी । सरो । सेरं ॥ न ॥ नग्गो । लग्गो ॥ य ॥ सामा ।
कुडं । वाहो ॥ सर्वत्रलबरामचंद्रे ॥ ७९ ॥ चंद्रशब्दादन्यत्रलबरांसर्वत्रसंयुक्तस्योर्ध्वमधश्चस्थितानालुग्भवति ॥

ऊर्ध्वं ॥ ल ॥ उल्का । उक्ता ॥ वल्कलं । वक्कलं ॥ ब ॥ शब्दः । सदो ॥ अब्दः । अदो ॥ लुब्धकः । लोद्वयो ॥ र ॥
 अर्कः । अर्को ॥ वर्गः । वग्गो ॥ अधः ॥ श्लक्ष्णं । सण्हं ॥ विक्कवः । विक्कवो ॥ पक्कं । पिक्कं ॥ ध्वस्तः । धत्यो ॥ चक्रं ।
 चक्कं ॥ ग्रहः । गहो ॥ रात्रिः । रत्ती ॥ अत्रद्वइत्यादिसंयुक्तानामुभयप्राप्तौ यथादर्शनंलोपः कचिदूर्ध्वं ॥ उद्विग्नः । उ
 विग्नो ॥ द्विगुणः । बिउणो ॥ द्वितीयः । बीओ ॥ कल्मषं । कम्मसं ॥ सर्वं । सव्वं ॥ शुल्बं । सुव्वं । कचित्त्वधः ॥ काव्यं ।
 कव्वं । कुल्या । कुल्ला ॥ माल्यं । मल्लं ॥ द्विपः । दिओ ॥ द्विजातिः । दुआई ॥ कचित्पर्यायेण । द्वारं । बारं । दारं ॥ उ
 द्विग्नः । उविग्नो । उविण्णो ॥ अचंद्रइति किं ॥ चंद्रं । संस्कृतसमोयंप्राकृतशब्दः ॥ अत्रोत्तरेणविकल्पोपिनभवति
 निषेधसामर्थ्यात् ॥ द्वेरोनवा ॥ ८० ॥ द्रशब्देपरेरेफस्यवालुग्भवति ॥ चंदो । चंद्रो ॥ रुदो । रुद्रो ॥ भद्रं ।
 भद्रं ॥ समुदो । समुद्रो ॥ ऋदशब्दस्यस्थितिपरिवृत्तौद्रहइतिरूपं ॥ तत्र द्रहो । दहो ॥ केचिद्रलोपंनेच्छन्ति ॥ द्रह
 शब्दमपि कश्चित्संस्कृतंमन्यते ॥ वोद्रहादयस्तुतरुणपुरुषादिवाचकानित्यंरेफसंयुक्तादेश्याएव ॥ सिक्खंतुवोद्रही
 ओ । वोद्रहद्रहंमिपडिआ ॥ धात्र्याम् ॥ ८१ ॥ धात्रीशब्देरस्यलुग्वाभवति ॥ धत्ती ॥ ऋस्वात्प्रागेवरलोपे धाई

पक्षे । धारी ॥ तीक्ष्णेणः ॥ ८२ ॥ तीक्ष्णशब्देणस्यलुग्वाभवति ॥ तिक्स्वं । तिण्हं ॥ ज्ञोजः ॥ ८३ ॥ ज्ञःसंबंधि
नोजस्यलुग्वाभवति ॥ जाणं । णाणं ॥ सवज्जो । सवणू ॥ अप्पज्जो । अप्पणू ॥ दइवज्जो । दइवणू ॥ इंगिअ
ज्जो । इंगिअणू ॥ मणोज्जं । मणोणं ॥ अहिज्जो । अहिणू ॥ पज्जा । पण्णा ॥ अज्जा । अण्णा ॥ सज्जा ।
सण्णा ॥ कचिन्नभवति ॥ विण्णाणं ॥ मध्यान्हेहः ॥ ८४ ॥ मध्यान्हेहस्यलुग्वाभवति ॥ मज्झन्नो । मज्झण्हो
॥ दशार्हे ॥ ८५ ॥ पृथक्योगाद्वेतिनिवृत्तं ॥ दशार्हेहस्यलुग्भवति ॥ दसारो ॥ आदिःइमश्चुइमशाने ॥ ८६ ॥
अनयोरादेर्लुग्भवति ॥ मासू । मंसू ॥ मस्सू । मसाणं ॥ आर्षेइमशानशब्दस्यसीआणंसुसाणमित्यपिभवति ॥
श्रोहरिश्चंद्रे ॥ ८७ ॥ हरिश्चंद्रशब्देश्चइत्यस्यलुग्भवति ॥ हरिअंदो ॥ रात्रौवा ॥ ८८ ॥ रात्रिशब्देसंयुक्तस्यलु
ग्वाभवति ॥ राई । रत्ती ॥ अनादौशेषादेशयोर्द्वित्वं ॥ ८९ ॥ पदस्यानादौवर्तमानस्यशेषस्यादेशस्यचद्वित्वं
भवति ॥ शेष ॥ कप्पतरू । भुत्तं । दुद्धं । नग्गो । उक्का । अक्को । मुक्खो ॥ आदेश ॥ डक्को । जक्खो । रग्गो । किच्ची ।
रुप्पी ॥ कचिन्नभवति ॥ कसिणो ॥ अनादावितिकिं ॥ खलिअं । थेरो । खंभो ॥ द्वयोस्तुद्वित्वमस्त्येवेतिनभव

ऊर्ध्वं ॥ ल ॥ उल्का । उक्ता ॥ वल्कलं । वक्कलं ॥ व ॥ शब्दः । सदो ॥ अब्दः । अद्दो ॥ लुब्धकः । लोद्धयो ॥ र ॥
अर्कः । अर्को ॥ वर्गः । वग्गो ॥ अधः ॥ श्लक्ष्णं । सण्हं ॥ विक्कवः । विक्कवो ॥ पक्कं । पिकं ॥ ध्वस्तः । धत्थो ॥ चक्कं ।
ग्रहः । गहो ॥ रात्रिः । रत्ती ॥ अत्रद्वइत्यादिसंयुक्तानामुभयप्राप्तौ यथादर्शनंलोपः कचिदूर्ध्वं ॥ उद्विग्नः । उ
विग्गो ॥ द्विगुणः । बिउणो ॥ द्वितीयः । बीओ ॥ कल्मषं । कम्मसं ॥ सर्वं । सव्वं ॥ शुल्बं । सुव्वं । कचित्त्वधः ॥ काव्यं ।
कव्वं । कुल्या । कुल्ला ॥ माल्यं । मल्लं ॥ द्विपः । दिओ ॥ द्विजातिः । दुआई ॥ कचित्पर्यायेण । द्वारं । बारं । दारं ॥ उ
द्विग्नः । उविग्गो । उविण्णो ॥ अचंद्रइति किं ॥ चंद्रं । संस्कृतसमोयंप्राकृतशब्दः ॥ अत्रोत्तरेण विकल्पोपि न भवति
निषेधसामर्थ्यात् ॥ द्रेरोनवा ॥ ८० ॥ द्रशब्दे परे रेफस्य वालुग्भवति ॥ चंदो । चंद्रो ॥ रुदो । रुद्रो ॥ भद्रं ।
भद्रं ॥ समुदो । समुद्रो ॥ ऋदशब्दस्य स्थितिपरिवृत्तौ द्रहइति रूपं ॥ तत्र द्रहो । दहो ॥ केचिद्रलोपं नेच्छन्ति ॥ द्रह
शब्दमपि कश्चित्संस्कृतं मन्यते ॥ वोद्रहादयस्तु तरुणपुरुषादिवाचकानित्यं रेफसंयुक्तादेश्या एव ॥ सिक्खंतुवोद्रही
ओ । वोद्रहद्रहंमिपडिआ ॥ धात्र्याम् ॥ ८१ ॥ धात्रीशब्देरस्य लुग्वा भवति ॥ धत्ती ॥ ऋस्वात्प्रागेवरलोपे धाई

पक्षे । धारी ॥ तीक्ष्णेणः ॥ ८२ ॥ तीक्ष्णशब्देणस्यलुग्वाभवति ॥ तिक्खं । तिण्हं ॥ ज्ञोत्रः ॥ ८३ ॥ ज्ञःसंबन्धि
नोत्रस्यलुग्वाभवति ॥ जाणं । णाणं ॥ सवज्जो । सवणू ॥ अप्पज्जो । अप्पणू ॥ दइवज्जो । दइवणू ॥ इंगिअ
ज्जो । इंगिअणू ॥ मणोज्जं । मणोणं ॥ अहिज्जो । अहिणू ॥ पज्जा । पण्णा ॥ अज्जा । अण्णा ॥ सज्जा ।
सण्णा ॥ कचिन्नभवति ॥ विण्णाणं ॥ मध्यान्हेहः ॥ ८४ ॥ मध्यान्हेहस्यलुग्वाभवति ॥ मज्झन्नो । मज्झण्हो
॥ दशार्हे ॥ ८५ ॥ पृथक्योगाद्वेतिनिवृत्तं ॥ दशार्हेहस्यलुग्भवति ॥ दसारो ॥ आदिःश्मश्रुश्मशाने ॥ ८६ ॥
अनयोरादेर्लुग्भवति ॥ मासू । मंसू ॥ मस्सू । मसाणं ॥ आर्षेश्मशानशब्दस्यसीआणंसुसाणमित्यपिभवति ॥
श्रोहरिश्चंद्रे ॥ ८७ ॥ हरिश्चंद्रशब्देश्चइत्यस्यलुग्भवति ॥ हरिअंदो ॥ रात्रौवा ॥ ८८ ॥ रात्रिशब्देसंयुक्तस्यलु
ग्वाभवति ॥ राई । रत्ती ॥ अनादौशेषादेशयोर्द्वित्वं ॥ ८९ ॥ पदस्यानादौवर्तमानस्यशेषस्यादेशस्यचद्वित्वं
भवति ॥ शेष ॥ कप्पतरू । भुत्तं । दुद्धं । नग्गो । उक्का । अक्को । मुक्खो ॥ आदेश ॥ डक्को । जक्खो । रग्गो । किच्ची ।
रुप्पी ॥ कचिन्नभवति ॥ कसिणो ॥ अनादावितिकिं ॥ खलिअं । थेरो । खंभो ॥ द्वयोस्तुद्वित्वमस्त्येवेतिनभव

कहावणो ॥ धृष्टद्युम्नेणः ॥ ९४ ॥ धृष्टद्युम्नशब्देऽपदेशस्य णस्य द्वित्वं न भवति ॥ धृष्टज्जुणो ॥ कर्णिकारेवा ॥ ९५ ॥
कर्णिकारशब्देशेषस्य द्वित्वं न भवति ॥ कणिआरो । कणिआरो ॥ दृष्टे ॥ ९६ ॥ दृष्टशब्देशेषस्य द्वित्वं न भव
ति ॥ दरिअसीहेण ॥ समासेवा ॥ ९७ ॥ शेषादेशयोः समासे द्वित्वं न भवति ॥ नइग्गामो । नइगामो ॥ कुसुम
पअरो । कुसुमपअरो ॥ देवत्थुई । देवत्थुई ॥ हरक्खंदा । हरक्खंदा ॥ आणालक्खंभो । आणालक्खंभो ॥ बहुलाधि
कारादशेषादेशयोरपि ॥ सप्पिवासो । सप्पिवासो ॥ बद्धप्फलो । बद्धप्फलो ॥ मलयसिहरक्खंडं । मलयसिहरक्खंडं ॥
पम्मुक्कं । पम्मुक्कं ॥ अदंसणं । अदंसणं ॥ पडिक्कूलं । पडिक्कूलं ॥ तेह्लोक्कं । तेलोक्कमित्यादि ॥ तैलादौ ॥ ९८ ॥
तैलादिष्वनादौ यथादर्शनमंत्यस्यानंत्यस्य च व्यंजनस्य द्वित्वं भवति ॥ तेह्लं । मंडुक्को । वेइह्लं । उज्जू । विड्डा । बहुत्तं ॥
अनंत्यस्य ॥ सोत्तं । पेम्मं । जोवणं ॥ आर्षे । पडिसोअो । विस्सोअसिआ ॥ तैल । मंडूक । विचिकिल । ऋजु । व्रीडा ।
प्रभूत । स्रोतस् । प्रेमन् । यौवनइत्यादि ॥ सेवादौवा ॥ ९९ ॥ सेवादिष्वनादौ यथादर्शनमंत्यस्यानंत्यस्य द्वित्वं
भवतिवा ॥ सेवा । सेवा ॥ नेड्डं । नेडं ॥ नक्खा । नहा ॥ निहिचो । निहिअो ॥ वाहित्तो । वाहिअो ॥ माउक्कं । मा

ति ॥ विञ्चुओ । भिण्डवालो ॥ द्वितीयतुर्ययोरुपरिपूर्वः ॥ ९० ॥ द्वितीयतुर्ययोर्द्वित्वप्रसंगेउपरिपूर्वोभवतः ॥
 द्वितीयस्योपरिप्रथमश्चतुर्थस्योपरितृतीयइत्यर्थः ॥ शेष ॥ वक्खाणं । वग्घो । मुच्छा । निब्भरो ॥ कट्ठं । तित्थं । निद्ध
 णो । गुप्फं । निज्झरो ॥ आदेश ॥ जक्खो ॥ घस्यनास्ति ॥ अच्छी । मज्झं । पट्ठी । वुड्डो । हत्थो । आलिद्धो ।
 पुप्फं । भिब्भलो ॥ तैलादौद्वित्वे ओक्खलं ॥ सेवादौ नक्खा । नहा ॥ समासेवा । कइद्धओ । कइधओ ॥ द्वित्वइ
 त्येव ॥ खाओ ॥ दीर्घेवा ॥ ९१ ॥ दीर्घशब्देशेषस्यघस्यउपरिपूर्वोवाभवति ॥ दिग्घो । दीहो ॥ नदीर्घानुस्वा
 रात् ॥ ९२ ॥ दीर्घानुस्वाराभ्यांलाक्षणिकाभ्यामलाक्षणिकाभ्यांचपरयोःशेषादेशयोर्द्वित्वंनभवति ॥ छूढो । नीसा
 सो । फासो ॥ अलाक्षणिकं । पार्श्वं । पासं ॥ शीर्षं । सीसं ॥ ईश्वरः । ईसरो ॥ द्वेष्यः । वेसो ॥ लास्यं । लासं ॥
 आस्यं । आसं ॥ प्रेष्यः । पेसो ॥ अवमाल्यं । ओमालं ॥ आज्ञा । आणा ॥ आज्ञप्तिः । आणत्ती ॥ आज्ञापनं ।
 आणवणं ॥ अनुस्वारात् । ज्यस्त्रं । तंसं ॥ अलाक्षणिकं ॥ संज्ञा । विंज्ञो । कंसालो ॥ रहोः ॥ ९३ ॥ रेफहकारयो
 र्द्वित्वंनभवति ॥ रेफः । शेषोनास्ति ॥ आदेशे । सुंदेरं । बम्भचेरं । पेरंतं ॥ ओषम्य हस्य । विहलो ॥ आदेशस्य ।

व्य

॥

कहावणो ॥ धृष्टद्युम्नेणः ॥ ९४ ॥ धृष्टद्युम्नशब्देऽदिशस्य णस्य द्वित्वं न भवति ॥ धट्ज्जुणो ॥ कर्णिकारेवा ॥ ९५ ॥
कर्णिकारशब्देशेषस्य द्वित्वं न भवति ॥ कणिआरो । कणिणआरो ॥ दृष्टे ॥ ९६ ॥ दृष्टशब्देशेषस्य द्वित्वं न भव
ति ॥ दरिअसीहेण ॥ समासेवा ॥ ९७ ॥ शेषादेशयोः समासे द्वित्वं न भवति ॥ नइग्गामो । नइगामो ॥ कुसुम
प्पअरो । कुसुमपअरो ॥ देवत्थुई । देवथुई ॥ हरक्खंदा । हरखंदा ॥ आणालक्खंभो । आणालक्खंभो ॥ बहुलाधि
कारादशेषादेशयोरपि ॥ सप्पिवासो । सपिवासो ॥ बद्धप्फलो । बद्धफलो ॥ मलयसिहरक्खंडं । मलयसिहरक्खंडं ॥
पम्मुक्कं । पमुक्कं ॥ अदंसणं । अदंसणं ॥ पडिक्कूलं । पडिक्कूलं ॥ तेह्लोक्कं । तेलोक्कमित्यादि ॥ तैलादौ ॥ ९८ ॥
तैलादिष्वनादौ यथादर्शनमंत्यस्यानंत्यस्य च व्यंजनस्य द्वित्वं भवति ॥ तेह्लं । मंडुक्को । वेइह्लं । उज्जू । विड्डा । बहुत्तं ॥
अनंत्यस्य ॥ सोत्तं । पेम्मं । जोव्वणं ॥ आर्षे । पडिसोअो । विस्सोअसिआ ॥ तैल । मंडूक । विचिकिल । ऋजु । व्रीडा ।
प्रभूत । स्रोतस् । प्रेमन् । यौवनइत्यादि ॥ सेवादौवा ॥ ९९ ॥ सेवादिष्वनादौ यथादर्शनमंत्यस्यानंत्यस्य द्वित्वं
भवतिवा ॥ सेवा । सेवा ॥ नेह्लं । नेह्लं ॥ नक्खा । नहा ॥ निहिचो । निहिअो ॥ वाहित्तो । वाहिअो ॥ माउक्कं । मा

ति ॥ विञ्चुओ । भिण्डवालो ॥ द्वितीयतुर्थयोरुपरिपूर्वः ॥ ९० ॥ द्वितीयतुर्थयोर्द्वित्वप्रसंगेउपरिपूर्वोभवतः ॥
द्वितीयस्योपरिप्रथमश्चतुर्थस्योपरितृतीयइत्यर्थः ॥ शेष ॥ वक्खाणं । वग्घो । मुच्छा । निब्भरो ॥ कट्ठं । तित्थं । निद्ध
णो । गुप्फं । निज्झरो ॥ आदेश ॥ जक्खो ॥ घस्यनास्ति ॥ अच्छी । मज्झं । पट्ठी । बुड्डो । हत्थो । आलिद्धो ।
पुप्फं । भिब्भलो ॥ तैलादौद्वित्वे ओक्खलं ॥ सेवादौ नक्खा । नहा ॥ समासेवा । कइद्धओ । कइधओ ॥ द्वित्वइ
त्येव ॥ खाओ ॥ दीर्घेवा ॥ ९१ ॥ दीर्घशब्देशेषस्यघस्यउपरिपूर्वोवाभवति ॥ दिग्घो । दीहो ॥ नदीर्घानुस्वा
रात् ॥ ९२ ॥ दीर्घानुस्वाराभ्यांलाक्षणिकाभ्यामलाक्षणिकाभ्यांचपरयोःशेषादेशयोर्द्वित्वंनभवति ॥ लूढो । नीसा
सो । फासो ॥ अलाक्षणिकं । पार्श्वं । पासं ॥ शीर्षं । सीसं ॥ ईश्वरः । ईसरो ॥ द्वेष्यः । वेसो ॥ लास्यं । लासं ॥
आस्यं । आसं ॥ प्रेष्यः । पेसो ॥ अवमाल्यं । ओमालं ॥ आज्ञा । आणा ॥ आज्ञप्तिः । आणत्ती ॥ आज्ञापनं ।
आणवणं ॥ अनुस्वारात् । ज्यस्त्रं । तंसं ॥ अलाक्षणिकं ॥ संज्ञा । विंज्ञो । कंसालो ॥ रहोः ॥ ९३ ॥ रेफहकारयो
र्द्वित्वंनभवति ॥ रेफः । शेषोनास्ति ॥ आदेशो । सुंदेरं । बम्भचेरं । पेरंतं ॥ शेषस्य हस्य । विहलो ॥ आदेशस्य ।

त ॥ विञ्चुओ । भ
 द्वितीयस्योपरिप्रथम ॥ कोउहलं । कोउहलं ॥ वाउल्लो । वाउलो ॥ थुल्लो । थोरो ॥ हुत्तं । हूअं ॥ दइवं । दइवं ॥ तु
 णो । गुप्फं । निओ ॥ मुक्को । मूओ ॥ खण्णू । खाणू ॥ धिण्णं । थीणं ॥ अनंत्यस्य ॥ अम्हकेरं । अम्हकेरं ॥ तच्चेअ ।
 पुप्फं । भिओ ॥ सोच्चिअ । सोचिअ ॥ सेवा । नीड । नख । निहित । व्यात्तत । मृदुक । एक । कुतूहल । व्याकुल । स्थूल ।
 हूत । दैव । तू ॥ सारंगं ॥ क्ष्माश्लाघारत्नेऽत्यव्यंजनात् ॥ १०१ ॥ एषुसंयुक्तस्ययदंत्यव्यंजनंतस्मात्पूर्वोऽद्भवति ॥
 ऽकारोभवति ॥ रअणं ॥ आर्षेसूक्ष्मेपि । सूहमं ॥ स्नेहाश्वयोर्वा ॥ २ ॥ अनयोःसंयुक्तस्यांत्यव्यंजनात्पूर्वोऽद्भवति ॥
 छमा । स ॥ सणेहो । नेहो ॥ अगणी । अग्गी ॥ लक्षेलात् ॥ ३ ॥ लक्षशब्देसंयुक्तस्यांत्यव्यंजनात्पूर्वोऽद्भवति ॥
 वाभव ॥ क्खो ॥ हंश्रीःहीकृत्स्नक्रियादिष्ठ्यामित् ॥ ४ ॥ एषुसंयुक्तस्यांत्यव्यंजनात्पूर्वइकारोभवति ॥ हं ॥
 ति । अरिहो । गरिहा । बरिहो ॥ श्री । सिरी ॥ ङ्गी । हिरी ॥ ङ्गीतः । हिरिओ ॥ अङ्गीकः । अहरिओ ॥ कृत्स्न ।
 त्या । किरिआ ॥ आर्षेतुहअंनानांक्रियाहीणं ॥ दिष्ठ्या । दिट्ठिआ ॥ शर्षितप्तवज्जेवा ॥ ५ ॥ शर्षयोस्त

तवज्जयोःसंयुक्तस्यांत्यव्यंजनात्पूर्वइकारोवाभवति ॥ ३ ॥ आअरिसो । आअंसो ॥ सुदरिसणो । सुदंसणो ॥ दरि
सणं । दंसणं ॥ ४ ॥ वरिसं । वासं ॥ वरिसा । वासा ॥ वरिससअं । वाससअं ॥ व्यवस्थितविभाषयाक्कचिन्नित्यं ॥
परामरिसो । हरिसो । अमरिसो ॥ तप्तः । तविओ । तत्तो ॥ वज्जं । वइरं । वज्जं ॥ लात् ॥ ६ ॥ संयुक्तस्यांत्य
व्यंजनाल्लात्पूर्वइद्भवति ॥ किलिन्नं । किलिट्ठं । सिलिट्ठं । पिलुट्ठं । पिलोसो । सिलिम्हो । सिलेसो । सुक्किलं । सु
इलं ॥ सिलोउ । किलेसो । अम्बिलं । गिलाणं । गिलाइ । मिलाइ । मिलाणं । किलमइ । किलंतं ॥ कचिन्नभव
ति ॥ कमो । पवो । विप्पवो । सुक्कपक्खो ॥ उत्थावयति । उप्पावेइ ॥ स्याद्भव्यचैत्यचौर्यसमेषुयात् ॥ ७ ॥ स्या
दादिषुचौर्यशब्देनसमेषुचशब्देषुसंयुक्तस्ययात्पूर्वइद्भवति ॥ सिअ्या । सिअ्यावाओ । भविअ्यो । चेइअं ॥ चौर्यसम ।
चोरिअं । थेरिअं । भारिअ्या । गंभीरिअं । गहीरिअं । आअरिअ्यो । सुंदरिअं । सोरिअं । वीरिअं । वरिअं । सूरिअ्यो ।
धीरिअं । बंभचरिअं ॥ स्वप्नेनात् ॥ ८ ॥ स्वप्नशब्देनात्पूर्वइद्भवति ॥ सिविणो ॥ स्निग्धेवाऽदितौ ॥ ९ ॥
स्निग्धेसंयुक्तस्यनात्पूर्वावदितौवाभवतः ॥ सणिद्धं । सिणिद्धं ॥ पक्षे । णिद्धं ॥ कृष्णेवर्णेवा ॥ ११० ॥ क

लो । आणालक्खंभो ॥ अचलपुंरचलोः ॥ १८ ॥ अचलपुरेशब्देचकारलकारयोर्व्यत्ययोभवति ॥ अचलपुरं ॥
महाराष्ट्रेहरोः ॥ १९ ॥ महाराष्ट्रशब्देहरोर्व्यत्ययोभवति ॥ मरहट्टं ॥ ऋदेहदोः ॥ १२० ॥ ऋदशब्देहकारद
कारयोर्व्यत्ययोभवति ॥ द्रहो ॥ आर्षे । हरएमहपुंडरिए ॥ हरितालेरलोर्नवा ॥ २१ ॥ हरितालशब्देरकारल
कारयोर्व्यत्ययोवाभवति ॥ हलिआंरो । हरिआलो ॥ लघुकेशब्देघस्यहत्त्वेकृतेलहोर्व्यत्य
योवाभवति ॥ हलुअं । लहुअं ॥ घस्यव्यत्ययेकृतेपदादित्वाद्धोनप्राप्नोतीतिहकरणम् ॥ ललाटेलडोः ॥ २३ ॥
ललाटशब्दे लकारडकारयोर्व्यत्ययोभवतिवा ॥ एलाडं । एडालं ॥ ललाटेचेत्यादेर्लस्यएविधानादिहद्वितीयोलः
स्थानी ॥ ह्येह्योः ॥ २४ ॥ ह्यशब्देहकारयकारयोर्व्यत्ययोभवतिवा ॥ गुह्यं । गुह्यं । गुज्झं ॥ सह्यः । सह्यो । स
ज्झो ॥ स्तोत्रस्यथोक्कथोवथेवाः ॥ २५ ॥ स्तोत्रशब्दस्यएतेत्रयआदेशाभवंतिवा ॥ थोक्कं । थोवं । थेवं ॥ पक्षे ।
थोअं ॥ दुहितृभगिन्योर्धूआबहिण्यौ ॥ २६ ॥ अनयोरेतावादेशौवाभवतः ॥ धूआ । दुहिआ । बहिणी । भइणी ॥
वृक्षक्षिप्तयोरुक्खलूढौ ॥ २७ ॥ वृक्षक्षिप्तयोर्यथासंख्यंरुक्खलूढइत्यादेशौवाभवतः ॥ रुक्खो । वच्छो ॥ लूढं ।

लो । आणालक्खंभो ॥ अचलपुरचलोः ॥ १८ ॥ अचलपुरेशब्देचकारलकारयोर्व्यत्ययोभवति ॥ अचलपुरं ॥
महाराष्ट्रेहरोः ॥ १९ ॥ महाराष्ट्रशब्देहरोर्व्यत्ययोभवति ॥ मरहट्टं ॥ ऋदेहदोः ॥ १२० ॥ ऋदशब्देहकारद
कारयोर्व्यत्ययोभवति ॥ द्रहो ॥ आर्षे । हरएमहपुंडरिए ॥ हरितालेरलोर्नवा ॥ २१ ॥ हरितालशब्देरकारल
कारयोर्व्यत्ययोवाभवति ॥ हलिआरो । हरिआलो ॥ लघुकलहोः ॥ २२ ॥ लघुकशब्देघस्यहत्वेकृतेलहोर्व्यत्य
योवाभवति ॥ हलुअं । लहुअं ॥ घस्यव्यत्ययेकृतेपदादित्वाद्धोनप्राप्नोतीतिहकरणम् ॥ ललाटेलडोः ॥ २३ ॥
ललाटशब्देल्कारडकारयोर्व्यत्ययोभवतिवा ॥ एलाडं । एडालं ॥ ललाटेचेत्यादेर्लस्यएविधानादिहद्वितीयोलः
स्थानी ॥ ह्येह्योः ॥ २४ ॥ ह्यशब्देहकारयकारयोर्व्यत्ययोभवतिवा ॥ गुह्यं । गुह्यं । गुज्झं ॥ सद्यः । सद्यहो । स
ज्झो ॥ स्तोक्तस्यथोक्कथोवथेवाः ॥ २५ ॥ स्तोक्तशब्दस्यएतेत्रयआदेशाभवंतिवा ॥ थोक्कं । थोवं । थेवं ॥ पक्षे ।
थोअं ॥ दुहितृभगिन्योर्धूआबहिण्यौ ॥ २६ ॥ अनयोरेतावादेशौवाभवतः ॥ धूआ । दुहिआ । बहिणी । भइणी ॥
वृक्षक्षिप्तयोरुक्खलूढौ ॥ २७ ॥ वृक्षक्षिप्तयोर्यथासंख्यंरुक्खलूढइत्यादेशौवाभवतः ॥ रुक्खो । वच्छो ॥ लूढं ।

स्यइरइत्यादेशोभवति ॥ हसनशीलोहसिरो । रोविरो । लज्जिरो । जंपिरो । वेविरो । भमिरो । ऊससिरो । केचित्तृ
 नएवेरमाहुस्तेषांनमिरगमिरादयो न सिध्यन्ति ॥ तृनोत्ररादिना बाधितत्वात् ॥ कत्वस्तुमत्तूणआणाः ॥ ४६ ॥
 कत्वाप्रत्ययस्य तुम् अत् तूण तुआण इत्येते आदेशा भवन्ति ॥ तुम् ॥ दद्हुं । मोत्तुं ॥ अत् ॥ भमिअ ॥ तूण ॥ घेतूण ।
 कारूण ॥ तुआण ॥ भेतुआण । सोउआण ॥ वंदितु इत्यनुस्वारलोपात् ॥ वंदित्ता इति सिद्धं संस्कृतस्यैव वलोपेन । कद्हु
 इति तु आर्षे ॥ इदमर्थस्य केरः ॥ ४७ ॥ इदमर्थस्य प्रत्ययस्य केर इत्यादेशो भवति ॥ युष्मदीयः । तुम्हेकेरो ॥ अस्म
 दीयः । अम्हेकेरो । न च भवन्ति मर्द्द अपक्वे पाणिणी आ ॥ परराजभ्यां क्कडिक्कौच ॥ ४८ ॥ परराजन् इत्येताभ्यां
 परस्य इदमर्थस्य प्रत्ययस्य यथासंख्यं संयुक्तौ क्कडित् इक्कश्चादेशौ भवतः । चकारात् केरश्च ॥ परकीयं । पारक्कं । पारकेरं ॥
 राजकीयं । राइक्कं । राअकेरं ॥ युष्मदस्मदोऽज्जएच्चयः ॥ ४९ ॥ आभ्यां परस्येदमर्थस्याज्जएच्चय इत्ययमादेशो भ
 वति ॥ युष्माकमिदं थौष्माकं । तुम्हेच्चयं । एवमम्हेच्चयं ॥ वतेर्वः ॥ १५० ॥ वतेः प्रत्ययस्य द्विरुक्तो वो भवति ॥

इकेइत्यादेशोभवति ॥ सर्वोगीणः । सवंगीओ ॥ पथोणस्येकट् नित्यंणः ॥ ५२ ॥ पन्थश्चेतियःपथोणोविहित
स्तस्येकद्भवति ॥ पांथः । पहिओ ॥ ईयस्यात्मनोणयः ॥ ५३ ॥ आत्मनःपरस्ययस्यणयइत्यादेशोभवति ॥ आ
त्मीयं । अप्पणयं ॥ त्वस्यडिमात्तणोवा ॥ ५४ ॥ त्वप्रत्ययस्य डिमा त्तण इत्यादेशौवाभवतः ॥ पीणिमा । पुप्फि
मा ॥ पीणत्तणं । पुप्फत्तणं ॥ पक्षे । पीणत्तं । पुप्फत्तं ॥ इच्चःपृथ्व्यादिषुनियतत्त्वात्तदन्यप्रत्ययांतेष्वस्यविधिः ॥ पी
नताइत्यस्यप्राकृतेपीणयाइतिभवति ॥ पीणदाइतितुभाषांतरे ॥ तेनेहतलोदानक्रियते ॥ अनंकोठात्तैलस्यडे
ल्लः ॥ ५५ ॥ अंकोठवर्जिताच्छब्दात्परस्यतैलप्रत्ययस्यडेल्लइत्यादेशोभवति ॥ सुरहिजलेणकडुएल्लं ॥ अनंको
ठादितिकिं ॥ अंकोल्लतेल्लं ॥ यत्तदेतदोऽतोरित्तिअएतल्लुकूच ॥ ५६ ॥ एभ्यःपरस्यडावादेरतोःपरिमाणार्थस्यइ
त्तिअइत्यादेशोभवति एतदोलुकूच ॥ यावत् । जित्तिअं ॥ तावत् । तित्तिअं ॥ एतावत् । इत्तिअं ॥ इदंकिमश्चडेत्ति
अडेत्तिल्लडेद्वहाः ॥ ५७ ॥ इदंकिंभ्यांयत्तदेतद्भ्यश्चपरस्याऽतोर्डावतोर्वाडित् एत्तिअ एत्तिल्ल एद्वह इत्यादेशाभवं
ति एतल्लुकूच ॥ इयत् । एत्तिअं । एत्तिल्लं । एद्वहं ॥ कियत् । केत्तिअं । केत्तिल्लं । केद्वहं ॥ यावत् । जेत्तिअं । जेत्तिल्लं । जे

मा०

॥

दहं ॥ तावत् । तेत्तिअं । तेत्तिहं । तेदहं ॥ एतावत् । एत्तिअं । एत्तिहं । एदहं ॥ कृत्वसोहुत्तं ॥ ५८ ॥ वारेकृत्व
सित्तियः कृत्वस्विहितस्तस्यहुत्तमित्यादेशोभवति ॥ सअहुत्तं । सहस्सहुत्तं ॥ कथंप्रियाभिमुखंपियहुत्तं ॥ अभिमुखा
र्थेनहुतशब्देनभविष्यति ॥ आल्विल्लोल्लालवन्तमन्तेत्तेरमणामतोः ॥ ५९ ॥ आलुइत्यादयआदेशामतोःस्था
नेयथाप्रयोगंभवन्ति ॥ आलू ॥ नेहालू । दयालू । ईसालू । लज्जालूआ ॥ इल्ल ॥ सोहिल्लो । छाइल्लो । जामइल्लो ॥
उल्ल ॥ विआरुल्लो । मंसुल्लो । दप्पुल्लो ॥ आल ॥ सद्दालो । जडालो । फडालो । रसालो । जोण्हालो ॥ वन्त ॥ धण
वन्तो । भत्तिवन्तो ॥ मन्त ॥ हणुमंतो । सिरिमन्तो । पुण्णमन्तो ॥ इत्त ॥ कव्वइत्तो । माणइत्तो ॥ इर ॥ गव्विरो ।
रेहिरो ॥ मण ॥ धणमणो ॥ केचिन्मादेशमपीच्छन्ति ॥ हणुमा ॥ मतोरित्तिकिं ॥ धणी । अत्थिअो ॥ तोदोतसो
वा ॥ १६० ॥ तसःप्रत्ययस्यस्थाने तो दो इत्यादेशौभवतः ॥ सव्वत्तो । सव्वदो ॥ एकत्तो । एकदो ॥ अन्नत्तो । अन्न
दो ॥ कत्तो । कदो ॥ जत्तो । जदो । तत्तो । तदो ॥ इत्तो । इदो ॥ पक्षे । सव्वओइत्यादि ॥ त्रपोहिहत्थाः ॥ ६१ ॥
वन्ति ॥ यत्त । जहि । जह । जत्थ ॥ तत्त । तहि । तह । तत्थ ॥ कुत्त । कहि । कह । कत्थ ॥ अन्य

त्रेऽअन्नाहो अन्नह । अन्नत्थ ॥ वैकादःसिसिअंइआ ॥ ६२ ॥ एकशब्दात्परस्यदाप्रत्ययस्य सि । संअं इआ
 ऽऽदेशावाभवन्ति ॥ एकदा । एकसि । एकसिअं । एकइआ ॥ पक्षे । एगआ ॥ ङिल्लुङ्गल्लौभवे ॥ ६३ ॥ भवेर्थेना
 म्नःपरौइल्लउल्लइत्येतौडितौप्रत्ययौभवतः ॥ गामिल्लिया । पुरिल्लं । हेडिल्लं । उवरिल्लं । अप्पुल्लं ॥ आल्वालावपीच्छं
 त्यन्ते ॥ स्वार्थेकश्चवा ॥ ६४ ॥ स्वार्थेकश्चकारादिल्लौडितौप्रत्ययौवाभवतः ॥ क ॥ कुंकुमपिंजरअं चंदओगअ
 एयम्मि । धरणीहरपक्खुब्भंतअं । दुहिअएरामहियअए । इहअं । आलेहुअं । आश्लेष्टुमित्यर्थः ॥ द्विरपिभवति ॥
 बहुअअं ॥ ककारोच्चारणं पैशाचिकभाषार्थं ॥ यथा वतनकेवतनकंसमप्पेत्तूण ॥ इल्ल । निज्जिआसोअपल्लविह्लेण ।
 पुरिल्लो । पुरापुरोवा ॥ उल्ल ॥ महपिउल्लओमुहुल्लं । हत्थुल्लो ॥ पक्षे । चंदोगअणंइहआलेहुं ॥ बहु । बहुअं । मुहं ।
 हत्था ॥ कुत्सादिविशिष्टेतुसंस्कृतवदेवकप्सिद्धः ॥ यावादिलक्षणः कः प्रतिनियतएवेतिवचनं ॥ ल्लोनवैकाद्वा ॥ ६५ ॥
 आभ्यांस्वार्थेसंयुक्ताल्लोवाभवति ॥ नवल्लो । एकल्लो ॥ सेवादित्त्वात्कस्यद्वित्वेएकल्लो ॥ पक्षे । नवो । एक्को । एओ ॥
 उपरेःसंव्याने ॥ ६६ ॥ संव्यानेऽर्थेवर्तमानादुपरिशब्दात्स्वार्थेल्लोभवति ॥ अवरिल्लो ॥ संव्यानइति किं ॥ अव

रिं ॥ भ्रुवोमयाडमया ॥ ६७ ॥ भ्रूशब्दात्स्वार्थे मया डमया इत्येतौप्रत्ययौभवतः ॥ भ्रुमया । भमया ॥ शनैसो
डिअम् ॥ ६८ ॥ शनैसूशब्दात्स्वार्थेडिअम्भवति ॥ सणिअमवगूढो ॥ मनाकोवाडयंडियंच ॥ ६९ ॥ मना
कशब्दात्स्वार्थेडयम्डियंचप्रत्ययौवाभवतः ॥ मणयं । मणियं ॥ पक्षे । मणा ॥ मिश्रात्डालिअः ॥ ७० ॥
मिश्रशब्दात्स्वार्थेडालिअप्रत्ययोभवति ॥ मीसालिअं ॥ पक्षे । मीसं ॥ रोदीर्घात् ॥ ७१ ॥ दीर्घशब्दात्स्वार्थेरो
वाभवति ॥ दीहरं । दीहं ॥ त्वादिःसः ॥ ७२ ॥ भावेत्वतलित्यादिनाविहितत्वादेःपरःस्वार्थेसएवत्वादिर्वाभव
ति ॥ मृदुत्वेन । मउअत्तयाइ ॥ आतिशायिकात्त्वातिशायिकःसंस्कृतवदेवसिद्धः ॥ जिठअरो । कनिठअरो ॥ वि
द्युत्पत्रपीतांधालः ॥ ७३ ॥ एभ्यःस्वार्थेलोवाभवति ॥ विज्जुला । पत्तलं । पीवलं । पीअलं । अंधलो ॥ पक्षे ।
विज्जू । पत्तं । पीअं । अंधो ॥ कथंजमलं यमलमिति संस्कृतशब्दात् भविष्यति ॥ गोणादयः ॥ ७४ ॥ गोणा
दयःशब्दाऽनुक्तप्रकृतिप्रत्ययलोपागमवर्णविकाराबहुलं निपात्यन्ते ॥ गौः । गौणो । गावी । गावा । गावीओ ॥ बलीव
र्दः । बइल्लो ॥ आपः । आऊ ॥ पञ्च । पंचाशत् । पंचावण्णा । पणअन्ना ॥ त्रिपञ्चाशत् । तेवण्णा ॥ त्रिचत्वारिंश

त् । तेअलीसा ॥ व्युत्सर्गः । विउस्सग्गो ॥ व्युत्सर्जनं । वीसरिणं ॥ बहिमैथुनंवा । बहिद्धाकार्ये णामुक्कसिअं ॥ क
चित् । कत्थइ ॥ उद्वहति । मुव्हइ ॥ अपस्मारः । वम्हलो ॥ उत्पलं । कंदुट्टं ॥ धिक्धिक् । छिछि द्विद्धि ॥ धिगस्तु ।
धिरत्थु ॥ प्रतिस्पर्धा । पडिसिद्धा । पाडिसिद्धा ॥ स्थासकः । चच्चिकं ॥ निलयः । निहेलणं ॥ मघवान् । मघोणो ॥
साक्षी । साक्खिणो ॥ जन्म । जम्मणं ॥ महान् । महंतो ॥ भवान् । भवंतो ॥ आशीः । आशीसा ॥ कचित्हस्य
डभौ ॥ बृहत्तरं । वड्डय्यरं ॥ हिमोरः ॥ भिमोरो । लस्यडः । क्षुल्लकः । खुड्डओघोषाणामग्रेतनः ॥ गायनः । घाअणो ॥
वडः । वटो ॥ ककुदं । ककुधम् ॥ अकाण्डं । अत्थक्कं ॥ लज्जावली । लज्जालुइणी ॥ कुतूहलं । कुड्डं ॥ चूतः । मा
अंदो ॥ माकंदशब्दः संस्कृतोपीत्यन्ये ॥ विष्णुः । भट्टिओ ॥ श्मशानं । करसी ॥ असुराः । अगअ्या ॥ खेलं । खेड्डं ॥
पौष्पंरजः । तिगिच्छि दिनं ॥ अल्लं । समर्थः ॥ पक्कले । पंडितः ॥ ऐलच्छो । कर्पासः ॥ पलही । बली ॥ उज्जलो ।
तांबूलः ॥ कुसुरं । पुंश्चली । छिच्छई ॥ शाखा । साहुलीइत्यादि ॥ वाधिकारात्पक्षे यथादर्शनंगउओइत्याद्यपि
भवति ॥ गोला गोआवरी इतितु गोलागोदावरीभ्यां सिद्धं ॥ भाषाशब्दाश्च ॥ आहिच्छ । ललक्क । विडिर । प

ञडिय । उप्पेहड । मडप्फर । पड्डित्थिर । अट्टमट्ट । विहडप्फड । उज्जल्ल । हलप्फलइत्यादयोमहाराष्ट्रविदर्भादि
 देशप्रसिद्धा लोकतोऽवगंतव्याः ॥ क्रियाशब्दाश्च ॥ अवयासइ । पुंफुल्लइ । उप्फालेइइत्यादयः । अतएव कृष्ट
 घृष्ट वाक्य विद्वस् वाचस्पति विष्टरश्रवस् प्रचेतस् प्रोक्तप्रोतादीनां किंवादिप्रत्ययांतानांचाग्निचित्सोमसुत्सुग्लसुम्ले
 त्यादीनांपूर्वैः कविभिरप्रयुक्तानांप्रतीतिवैषम्यपरः प्रयोगो न कर्तव्यः शब्दांतरैरेव तु तदर्थो भिधेयः ॥ यथा कृष्टः कुशलः ॥
 वाचस्पतिर्गुरुः ॥ विष्टरश्रवा हरिरित्यादि ॥ घृष्टशब्दस्य तु सोपसर्गस्य प्रयोग इष्यत एव ॥ मंदरघडपरिघट्टं । त
 दिअसनिहठाणंगइत्यादि ॥ आर्षेतु यथा दर्शनं सर्वमविरुद्धं ॥ यथा । घट्टामट्टा । विउसासुअलक्खणाणुसारेण ।
 वक्कंतरेसुअपुणोइत्यादि ॥ अव्ययं ॥ ७५ ॥ अधिकारोयं ॥ इतः परं ये वक्ष्यंते आपादसमाप्तेस्तेऽव्यसंज्ञकाज्ञा
 तव्याः ॥ तं वाक्योपन्यासे ॥ ७६ ॥ तं इति वाक्योपन्यासे प्रयोक्तव्यं ॥ तं तिअसंबंदिमोक्खं ॥ आमअभ्यु
 पगमे ॥ ७७ ॥ आमेत्यभ्युपगमे प्रयोक्तव्यं ॥ आमबहुलावणोली ॥ एविर्वैपरीत्ये ॥ ७८ ॥ एवीतिवै
 परीत्ये प्रयोक्तव्यं ॥ एविहावणे ॥ पणरुत्तंकृतकरणे ॥ ७९ ॥ पुणरुत्तमितिकृतकरणे प्रयोक्तव्यं ॥ अइसुप्पइ

पंसुलिणी सहेहिंअगेहिंपुणरुत्तं ॥ हंदिविषादविकल्पपश्चात्तापनिश्चयसत्ये ॥ १८० ॥ हंदिइतिविषादादं
पुप्रयोक्तव्यं ॥ हंदिचलणेणउसोणमाणिओ । हंदिहुज्जएत्ताहे । हंदिनहोहीभणिरी । सासिज्जइहंदितुहकज्जे ।
हंदिसत्यमित्यर्थः ॥ हंदचगृहाणार्थे ॥ ८१ ॥ हंदहंदिचगृहाणार्थेप्रयोक्तव्यं ॥ हंदपलोएसु इमं । हंदि । गृहाणे
त्यर्थः ॥ मिवपिवविवववविअइवार्थेवा ॥ ८२ ॥ एतेइवार्थेअव्ययसंज्ञकाःप्राकृतेवाप्रयुज्यंते ॥ कुमुअं मिव ।
चंदणं पिव । हंसोविव । साअरोव खारोओ ॥ सेसस्सवनिम्मोओ । कमलंविअ ॥ पक्षे नीलुप्पलमालइव ॥ जे
एतेणलक्षणे ॥ ८३ ॥ जेएतेणइत्येतौप्रयोक्तव्यौ ॥ भमररुअंजेणकमलवणं । भमररुअंतेणकमलवणं ॥ एइ
चेअचिअच्चअवधारणे ॥ ८४ ॥ एतेअवधारणेप्रयोक्तव्याः ॥ गइएणइ । जंचेअमउलणं लोअणाणमणुबद्धं
तंचिअकामिणीणं ॥ सेवादित्त्वात्द्वित्वमपि ॥ तेच्चिअधन्ना । तेच्चेअसुपुरिसा ॥ च । सच्चपरूवेण । सच्चसीलेण ॥
बलेनिर्धारणनिश्चययोः ॥ ८५ ॥ बलेइतिनिर्धारणेनिश्चयेचप्रयोक्तव्यं ॥ निर्धारणे । बलेपुरिसोधणंजओख
त्तिआणं ॥ निश्चयेबलेसीहो । सिंहएवायं ॥ किरेरहिरकिलार्थेवा ॥ ८६ ॥ किर इर हिर इत्येतेकिलार्थेवाप्रयो

क्तव्याः ॥ कलंकिरस्वरहिअओ । तस्सइर । पिअवयंसोहिरमाणिज्जो ॥ पक्षे । एवंकिलतेणसिविणएभणिआ ॥
एवरंकेवले ॥ ८७ ॥ केवलेऽर्थेणवरंइतिप्रयोक्तव्यं ॥ एवरंपिआइचिअनिवडंति ॥ आनंतर्त्येणवरि ॥ ८८ ॥
आनंतर्त्येणवरीतिप्रयोक्तव्यं ॥ एवरिअसेरहुवइणा ॥ केचित्तु केवलानंतर्त्यार्थयोएवरणवरीत्येकमेवसूत्रंकुर्वते
तन्मतेउभावप्युभयार्थौ ॥ अलाहिनिवारणे ॥ ८९ ॥ अलाहीतिनिवारणेप्रयोक्तव्यं ॥ अलाहिकिंवाउ
एणलेहेण ॥ अणणाइंनअर्थे ॥ ९० ॥ अण णाइं इत्येतौनअर्थेप्रयोक्तव्यौ ॥ अणचित्तिअममुणंति ।
णाइं करेमिरोसं ॥ माइंमार्थे ॥ ९१ ॥ माइं इतिमार्थेप्रयोक्तव्यं ॥ माइंकाहीअरोसं । माकार्षीद्रोषं ॥ हद्दी
निर्वेदे ॥ ९२ ॥ हद्दी इत्यव्ययमतएवनिर्देशात्हाधिकशब्दादेशोवा निर्वेदेप्रयोक्तव्यं ॥ हद्दी हद्दी । हाधाहाधाह ॥
वेवेभयवारणविषादे ॥ ९३ ॥ भयवारणविषादेषु वेवे इति प्रयोक्तव्यं ॥ वेवेतिभये । वेवेतिवारणे जूरणेअ वे
वेतिउल्लाविरीइवितुहं वेवेतिमयच्छिक्किणेअं । किंउल्लावेंतीएउअज्जूरंतीए किंतूभीआए उच्चाडिरीए वेवेतितीएभ
णिअं नविम्हरिमो ॥ वेवचआमंत्रणे ॥ ९४ ॥ वेववेवेच आमंत्रणेप्रयोक्तव्ये ॥ वेवगोले । वेवेमुरंदलेवहसिपा

णीयं ॥ मामिहलाहलेसख्यावा ॥ १५ ॥ एतेसख्यायामंत्रणेवाप्रयोक्तव्याः ॥ मामि सरिसक्खराणवि । पणवहमा
एस्सहलाहलेहयासस्स ॥ पक्षेसहिंएरिसेच्चिअगई ॥ देसंमुखीकरणेच ॥ १६ ॥ संमुखीकरणेसख्यायामंत्रणेचदेइति
प्रयोक्तव्यं ॥ देपसिअतावसुंदरि । देआपसिअनिअत्तसु ॥ हुंदानपृच्छानिवारणे ॥ १७ ॥ हुंइतिदानादिषुप्रयुज्यते ॥
हुंगेहण्हअप्पणोविअ ॥ पृच्छायां । हुंसाहुसुसब्भावं ॥ निवारणे । हुंनिल्लज्जसमोसर ॥ हुरुनिश्चयवितर्कसंभाव
नविस्मये ॥ १८ ॥ हुरुइत्येतौनिश्चयादिषुप्रयोक्तव्यौ ॥ निश्चये । तंपिहुअच्छिन्नसिरीयरहस्सं ॥ वितर्कऊहःसंशयो
वा ॥ ऊहे । नहुणवरंसंगहिआ । एअंखुहसइ ॥ संशये । जलहरोखुधूमवडलोखु ॥ संभावने । तरिउंणहुणवरंइमं । ए
अंखुहसइ ॥ विस्मये । कोखुएसोसहस्ससिरो ॥ बहुलाधिकारादनुस्वारात्परोहुर्नप्रयोक्तव्यः ॥ ऊगर्हाऽऽक्षेपविस्म
यसूचने ॥ १९ ॥ ऊइतिगर्हादिषुप्रयोक्तव्यं ॥ गर्हा । ऊणिलज्ज ॥ प्रक्रांतस्यवाक्यस्यविपर्ययाशंकायाविनिवर्त
नलक्षणआक्षेपः ॥ ऊकिंमएभणिअं ॥ विस्मये । ऊकहमुणिणाअहअं ॥ सूचने । ऊकेणनविण्णाअं ॥ थूकुत्सायां
॥ २०० ॥ थूइतिकुत्सायांप्रयोक्तव्यं ॥ थूनिल्लज्जोलोअो ॥ रेअरेसंभाषणरतिकलहे ॥ २०१ ॥ अनयोरर्थ

योर्घथासंख्यमेतौप्रयोक्तव्यौ ॥ रेसंभाषणे ॥ रेहिअअमडहसिरिआ ॥ अरेरतिकलहे ॥ अरेमएसमंमाकरेसुउवहासं
 ॥ हरेक्षेपेच ॥ २ ॥ क्षेपेसंभाषणरतिकलहयोश्चहरेइतिप्रयोक्तव्यं ॥ क्षेपे । हरेणिहज्ज ॥ संभाषणे । हरेपुरिसा ॥
 रतिकलहे । हरेवहुवल्लह ॥ ओसूचनापश्चात्तापे ॥ ३ ॥ ओइतिसूचनापश्चात्तापयोःप्रयोक्तव्यं ॥ सूचनायां ।
 ओअविणअतत्तिल्ले ॥ पश्चात्तापे । ओनमएछायाइत्तिआए ॥ विकल्पेतुउतादेशेनओकारेणैवसिद्धं ॥ ओविरणमि
 नहअले ओसूचनादुःखसंभाषणापराधविस्मयानंदादरभयखेदविषादपश्चात्तापे ॥ ४ ॥ ओइतिसूच
 नादिषुप्रयोक्तव्यं ॥ सूचनायां । ओदुःकरआरअ ॥ दुःखे ॥ ओदलंतिहिअअं ॥ संभाषणे ॥ ओकिमिणंकिमिणं ॥
 अपराधविस्मययोः ॥ ओहरंतिहिअअंतहविनवेसाहवंतिजुवईण । ओकिंपिरहस्संसुणंतिधुत्ताजणब्भहिआ ॥
 आनंदादरभयेषु ॥ ओसुपहाअमिणं । ओअज्जमहसफलंजीअं । ओअइअम्मि तुमेनवरंजइ सोनजूरिहइ ॥ खेदे ।
 ओनजामिक्खित्तं ॥ विषादे । ओकहणुएअं ॥ पश्चात्तापे । ओतहतेणकआअहअंजहकस्ससाहेमि ॥ ओइसंभाव
 ने ॥ ५ ॥ संभावनेओइइतिप्रयोक्तव्यं ॥ ओइदिअरकिंनरपेच्छसि ॥ वणेनिश्चयविकल्पानुकम्प्येच ॥ ६ ॥

वणेइतिनिश्चयादौसंभावनेचप्रयोक्तव्यं ॥ वणेदेमि । निश्चयंद ॥ विकल्पे । होइवणेनहोइ । भवतिवानभव
ति ॥ अनुकम्प्ये । दासोवणेनमुच्चइ । दासोनुकंप्योवनेनत्यज्यते ॥ संभावने । नत्थिवणेजन्नदेइविहिपरिणामो ।
संभाव्यतेएतदित्यर्थः ॥ मणेविमर्शे ॥ ७ ॥ मणेइतिविमर्शेप्रयोक्तव्यं ॥ मणेसूरो । किंस्वित्सूर्यः ॥ अन्येमन्ये
इत्यर्थमपीच्छंति ॥ अम्मोआश्चर्ये ॥ ८ ॥ अम्मोइत्याश्चर्येप्रयोक्तव्यं ॥ अम्मोकहपारिज्जइ ॥ स्वयमोऽर्थे
अप्पणानेवा ॥ ९ ॥ स्वयमित्यस्यार्थेअप्पणोवाप्रयोक्तव्यं ॥ विसञ्चंविअसंतिअप्पणोकमलसरा ॥ पक्षे सञ्चं
चेवसुणसिकरणिज्जं ॥ प्रत्येकमःपाडिक्कंपाडिएक्कं ॥ २१० ॥ प्रत्येकमित्यस्यार्थे पाडिक्कं पाडिएक्क मितिचप्र
योक्तव्यंवा ॥ पाडिक्कं । पाडिएक्कं ॥ पक्षे पत्तेअं ॥ उअपश्ये ॥ ११ ॥ उअइतिपश्येत्यस्यार्थेप्रयोक्तव्यंवा ॥ उअ
निच्चलनिप्फंदा भिसिणीपत्तंमिरेहइबलाअ्या ॥ निम्मलमरगअभाअणपरिठ्ठिआसंखसुत्तिव ॥ पक्षे पुलआदयः ॥
इहराइतरथा ॥ १२ ॥ इहराइतिइतरथार्थेप्रयोक्तव्यंवा ॥ इहरानीसासन्नेहिं ॥ पक्षे इअरहा ॥ एकसरिअंझगिति
संप्रति ॥ १३ ॥ एकसरिअंझगित्यर्थेसंप्रत्यर्थेचप्रयोक्तव्यं ॥ एकसरिअं ॥ झगितिसांप्रतंवा ॥ मोरउल्लामुधा ॥ १४ ॥

मोरउल्लाइतिमुधार्थेप्रयोक्तव्यं ॥ मोरउल्ला । मुधेत्यर्थः ॥ दराऽर्धाऽल्पे ॥ १५ ॥ दरइत्यव्ययमर्थार्थेईषदर्थेचप्रयो
क्तव्यं ॥ दरविष्यसिञ्चं । अर्थेनेषद्वाविकसितमित्यर्थः ॥ किणोप्रश्ने ॥ १६ ॥ किणोइतिप्रश्नेप्रयोक्तव्यं ॥ किणो
धुवसि ॥ ईजेइराःपादपूरणे ॥ १७ ॥ ई जे इर इत्येतेपादपूरणेप्रयोक्तव्याः ॥ नउणार्ईअच्छीई । अणुकूलं
वोत्तुंजे । गेण्हइरकलमागोवि ॥ अहो । हंहो । हे । हाहा । नाम । अहह । हीसिअयि । अहाह । अरिरिहो इत्याद
यस्तुसंस्कृतसमत्वेनसिद्धाः ॥ प्यादयः ॥ १८ ॥ प्यादयोनियतार्थवृत्तयःप्राकृतेप्रयोक्तव्याः ॥ पि वि अप्यर्थे ॥
॥ इत्याचार्यश्रीहेमचंद्रसूरिविरचितायांसिद्धहेमचंद्राभिधानस्वोपज्ञशब्दानुशासनवृत्तौअष्टमस्याध्याय
स्यद्वितीयःपादः ॥ २ ॥ ॥ द्विषत्पुरक्षोदविनोदहेतोर्भवादवामस्यभवद्भुजस्य ॥ अयंविशेषोभुवनैकवीरपरं
नयत्काममपाकरोषि ॥ १ ॥ वीप्सात्स्यादेर्वीप्स्येस्वरेमोवा ॥ १ ॥ वीप्सार्थात्पदात्परस्यस्यादेःस्थानेस्वरादौ
वीप्सार्थेपदेपरेमोवाभवति ॥ एकैकं । एकमेकं । एकमेकेण । अंगेअंगे । अंगमंगम्मि । पक्षे एकेकमित्यादि ॥
॥ अतःसेडो ॥ २ ॥ अकारांतान्नामःपरस्यस्यादेःसेःस्थानेडोभवति ॥ वच्छो ॥ वैतत्तदः ॥ ३ ॥ एतत्तदोऽकारा

त्परस्यस्यादेःसेर्डोवाभवति॥एसो । एस । सो । स एरो ॥ जश्शसोर्लुक् ॥ ४ ॥ अकारांतान्नामः परयोः स्यादिसंबं
धिनोर्जश्शसोर्लुग्भवति ॥ वच्छा एए ॥ वच्छेपेच्छ ॥ अमोऽस्य ॥ ५ ॥ अतःपरस्यामोऽकारस्यलुग्भवति ॥ वच्छं
पेच्छ ॥ टाआमोर्णः ॥ ६ ॥ अतःपरस्यटाइत्येतस्यषष्ठीबहुवचनस्यचआमोर्णोभवति ॥ वच्छेण । वच्छाण ॥ भिसो
हिहिंहिं ॥ ७ ॥ अतःपरस्यभिसःस्थानेकेवलःसानुनासिकःसानुस्वारश्चहिर्भवति ॥ वच्छेहि । वच्छेहिं । वच्छेहिं
कआछाही ॥ डसेस्तोदोदुहिहिन्तोलुक् ॥ ८ ॥ अतःपरस्यडसेः तो दो दु हि हिन्तो लुक् इत्येतेषडादेशाभवन्ति ॥
वच्छत्तो । वच्छाओ । वच्छाउ । वच्छाहि । वच्छाहिन्तो । वच्छा । दकारकरणंभाषांतरार्थं ॥ भ्यसस्तोदोदुहि
हिन्तोसुन्तो ॥ ९ ॥ अतःपरस्यभ्यसःस्थाने तो दो दु हि हिन्तो सुन्तो इत्यादेशाभवन्ति ॥ वृक्षेभ्यः । वच्छत्तो । व
च्छाओ । वच्छाउ । वच्छाहि । वच्छेहि । वच्छाहिन्तो । वच्छे हिन्तो । वच्छासुन्तो । वच्छेसुन्तो ॥ डसःस्सः ॥ १० ॥
अतःपरस्यडसःसंयुक्तःस्सोभवति ॥ पियस्स । पेमयस्स । उपकुंभशैत्यं । उवकुंभस्ससीअलत्तणं ॥ डेम्मिडेः ॥ ११ ॥
अतःपरस्यडेर्डित्एकारःसंयुक्तोमिश्रभवति ॥ वच्छे । वच्छम्मि ॥ देवं । देवम्मि ॥ तं । तम्मि ॥ अत्रद्वितीयातृती

ययोःसप्तमीत्यमोडिः ॥ जश्शस्डसित्तोदोद्वामिदीर्घः ॥ १२ ॥ एष्वतोदीर्घोभवति ॥ जसिशसिच वच्छा ।
डसि । वच्छाओ । वच्छाउ । वच्छाहि । वच्छाहिन्तो । वच्छा । तोदोदुषु । वृक्षेभ्यः । वच्छतो ॥ न्हस्वःसंयोगइतिन्ह
स्वः ॥ वच्छाओ । वच्छाउ ॥ आमि । वच्छाण ॥ डसिनैवसिद्धेतोदोदुग्रहणंभ्यस्येत्त्वबाधनार्थं ॥ भ्यसिवा ॥ १३ ॥
भ्यसादेशोपरेऽतोदीर्घोवाभवति ॥ वच्छाहिन्तो । वच्छेहिन्तो । वच्छासुन्तो । वच्छेसुन्तो । वच्छाहि । वच्छेहि ।
॥ टाणशस्येत् ॥ १४ ॥ टादेशोणेशसिचपरेऽस्यएकारोभवति ॥ टाण । वच्छेण ॥ णेइतिकिं ॥ अप्पणा ।
अप्पणिआ । अप्पणइआ ॥ शस् । वच्छे पेच्छ ॥ भिस्भ्यस्सुपि ॥ १५ ॥ एष्वतएद्भवति ॥ भिस् । वच्छेहि ।
वच्छेहिं । वच्छेहिं ॥ भ्यस् । वच्छेहि । वच्छेहिन्तो । वच्छेसुन्तो ॥ सुप् । वच्छेसु ॥ इदुतोदीर्घः ॥ १६ ॥ इका
रस्यउकारस्यचभिस्भ्यस्सुप्सुपरेषुदीर्घोभवति ॥ भिस् ॥ गिरीहिं । बुद्धीहिं । दहीहिं । तरूहिं । धेणूहिं । महूहिं कञ्च ॥
भ्यस् ॥ गिरीओ । बुद्धीओ । दहीओ । तरूओ । धेणूओ । महूओ आगओ ॥ एवंगिरीहिन्तो । गिरीसुन्तो आग
ओइत्याद्यपि ॥ सुप् ॥ गिरीसु । बुद्धीसु । दहीसु । तरूसु । धेणूसु । महूसु ठिञ्च ॥ कचिन्नभवति ॥ दिअभूमिसुदाणज

लेह्निआइ ॥ इत्उत्किं ॥ वच्छेहिं । वच्छेसुन्तो । वच्छेसु ॥ भिस्म्यस्सुपीत्येव ॥ गिरिंतरुं पेच्छ ॥ चतुरोवा ॥ १७ ॥
चतुरस्य उदंतस्य भिस्म्यस्सुप्सुपरेषु दीर्घो वा भवति ॥ चऊहिं । चउहिं ॥ चऊओ । चउओ ॥ चऊसु । चउसु ॥ लु
प्तेशसि ॥ १८ ॥ इदुतोऽशसिलुप्ते दीर्घो भवति ॥ गिरी । बुद्धी । तरू । धेणू पेच्छ ॥ लुप्तइति किं ॥ गिरिणो तरुणो
पेच्छ ॥ इदुतइत्येव ॥ वच्छेपेच्छ ॥ जशसित्यादिनाशसि दीर्घस्य लक्ष्यानुरोधार्थोऽयं योगः ॥ लुप्तइतितु एविप्रति
प्रसवार्थशंका निवृत्त्यर्थं ॥ अक्लीबिसौ ॥ १९ ॥ इदुतोऽक्लीबेन पुंसकादन्यत्र सौ दीर्घो भवति ॥ गिरी । बुद्धी । तरू ।
धेणू ॥ अक्लीबइति किं ॥ दहिं । महं ॥ साविति किं ॥ गिरिं । बुद्धिं । तरुं । धेणुं ॥ केचित्तु दीर्घत्वं विकल्प्य तदभावप
क्षे सेर्मादेशमपीच्छन्ति ॥ अग्निं । निहिं । वाउं । विहुं ॥ पुंसिजसोडउडओवा ॥ २० ॥ इदुतइतीह पंचम्यंतं सं
बध्यते ॥ इदुतः परस्य जसः पुंसि अउ अओ इत्यादेशौ डितौ वा भवतः ॥ अगउ । अगओ ॥ वाअउ । वाअओचि
द्वन्ति ॥ पक्षे अग्निणो । वाउणो ॥ शेषे अदंतवद्भावादग्नी । वाऊ ॥ पुंसीति किं ॥ बुद्धीओ । धेणूओ । दहीइं । महूइं ॥
जसइति किं ॥ अग्नी । अग्निणो ॥ वाऊ । वाउणो पेच्छइ ॥ इदुतइत्येव ॥ वच्छा ॥ वोतोडवो ॥ २१ ॥ उदं

तात्परस्यजसःपुंसिडित् अवो इत्यादेशोवाभवति ॥ साहवो ॥ पक्षे साहयो । साहउ । साहू । साहुणो ॥ उत्तइ
तिकिं ॥ वच्छा ॥ पुंसीत्येव ॥ धेणू । महूइं ॥ जसइत्येव ॥ साहू । साहुणोपेच्छ ॥ जश्शसोर्णोवा ॥ २२ ॥ इदु
तःपरयोर्जश्शसोःपुंसिणोइत्यादेशोवाभवति ॥ गिरिणो । तरुणो रेहंतिपेच्छवा ॥ पक्षे । गिरी । तरू ॥ पुंसीत्येव ॥
दहीइं । महूइं ॥ जश्शसोरिति किं ॥ गिरिं । तरुं ॥ इदुतइत्येव ॥ वच्छा । वच्छे ॥ जश्शसोरितिद्वित्वमिदुतइत्य
नेनयथासंख्याभावार्थं ॥ एवमुत्तरसूत्रेपि ॥ ङसिङ्सोःपुंक्लीबेवा ॥ २३ ॥ पुंसिक्लीबेचवर्तमानादिदुतोःपरयो
र्ङसिङ्सोर्णोवाभवति ॥ गिरिणो । तरुणो । दहिणो । महुणो आगओविआरोवा ॥ पक्षे । ङसेः । गिरीउ । गिरी
ओ । गिरिहिन्तो ॥ तरूउ । तरूओ । तरुहिन्तो ॥ हिलुकौनिषेत्स्येते ॥ ङसः । गिरिस्स । तरुस्स ॥ ङसिङ्सोरि
ति किं ॥ गिरिणा । तरुणा कञ्चं ॥ पुंक्लीबइति किं ॥ बुद्धीअ । धेणूअ लद्धंसमिद्धीवा ॥ इदुतइत्येव ॥ कमलाओ ।
कमलस्स ॥ टोणा ॥ २४ ॥ पुंक्लीबेवर्तमानादिदुतःपरस्यटाइत्यस्यणाभवति ॥ गामणिणा । खलपुणा । तरु
णा । दहिणा । महणा । टाडति किं ॥ गिरी । तरू । दहिं । महुं ॥ पुंक्लीबइत्येव ॥ बुद्धीअ । धेणूअकञ्चं ॥ इदुतइत्येव ।

कमलेण ॥ क्लीबेस्वरान्मूसेः ॥ २५ ॥ क्लीबेवर्तमानात्स्वरातान्नामः सेः स्थाने भवति ॥ वणं । पिम्मं । दहिं ।
महुं ॥ दहिमहुइतितुसिद्धापेक्षया ॥ केचिदनुनासिकमपीच्छन्ति ॥ दहिं । महुं ॥ क्लीबइतिकिं ॥ बालो । बाला ॥ स्व
रादितिइदुतोर्निवृत्यर्थः ॥ जशशसूँइणयः सप्राग्दीर्घाः ॥ २६ ॥ क्लीबेवर्तमानान्नामः परयोर्जशशसोः स्थाने सा
नुनासिकसानुस्वाराविकारौणिश्चादेशा भवन्ति ॥ सप्राग्दीर्घाः । एषु सत्सु पूर्वस्वरस्य दीर्घत्वं विधीयते इत्यर्थः ॥ ईं । जा
ईं वञ्चणाईं अम्हे ॥ इं ॥ उम्मीलन्ति पंकञ्चाइं पेच्छवा चिट्ठन्ति ॥ दहीइं जेमवाहुन्ति ॥ महुइं मुंचवा ॥ णि ॥ फुल्लन्ति पंकञ्चा
णिगेण्हवा ॥ हुन्ति दहीणि जेमवा । एवं महुणि ॥ क्लीबइत्येव । वच्छा । वच्छे ॥ जशशसइतिकिं ॥ सुहं ॥ स्त्रियामुदो
तौवा ॥ २७ ॥ स्त्रियां वर्तमानान्नामः परयोर्जशशसोः स्थाने प्रत्येकमुत् ओत् इत्येतौ सप्राग्दीर्घौवा भवतः ॥ वचन
भेदो यथा संख्यनिवृत्यर्थः ॥ मालाउ । मालाओ ॥ बुद्धीउ । बुद्धीओ ॥ सहीउ । सहीओ ॥ धेणूउ । धेणूओ ॥ वहू
उ । वहूओ ॥ पक्षे । माला । बुद्धी । सही । धेणू । वहू ॥ स्त्रियामितिकिं ॥ वच्छा ॥ जशशसइत्येव ॥ माला एकञ्चं ॥
ईतः सेश्चाऽऽवा ॥ २८ ॥ स्त्रियां वर्तमानादीकारांतात्सेर्जशशसोश्च स्थाने आकारो वा भवति ॥ एसाह संतीआ । गो

रीआ चिठति पेच्छवा ॥ पक्षे । हसंतीओ । गोरीओ ॥ टाडसुडेरदादिदेद्वातुडसेः ॥ २९ ॥ स्त्रियांवर्तमानान्ना
मःपरेपांटाडसुडीनांस्थानेप्रत्येकं अत् आत् इत् एत् इत्येतेचत्वारश्चादेशाभवन्ति ॥ सप्राग्दीर्घाः ॥ डसेःपुनरेतेस
प्राग्दीर्घाभवन्ति ॥ मुद्वाअ । मुद्वाइ । मुद्वाए कञ्चं मुहंठिअंवा ॥ कप्रत्ययेतु मुद्धिआअ मुद्धिआइ । मुद्धिआए ॥
बुद्धीअ । बुद्धीआ । बुद्धीइ । बुद्धीए कञ्चं विहओ ठिअंवा ॥ सहीअ । सहीआ । सहीइ । सहीए कञ्चं वञ्चणं ।
ठिअंवा । धेणूअ । धेणूआ । धेणूइ । धेणूए कञ्चं दुद्धं ठिअंवा ॥ वहूअ । वहूआ । वहूइ । वहूए कञ्चं भवणं
ठिअंवा ॥ डसेस्तुवा ॥ मुद्वाअ । मुद्वाइ । मुद्वाए । बुद्धीअ । बुद्धीआ । बुद्धीइ । बुद्धीए । सहीअ । सहीआ । सही
इ । सहीए । धेणूअ । धेणूआ । धेणूइ । धेणूए । वहूअ । वहूआ । वहूइ । वहूए आगओ ॥ पक्षे । मुद्वाओ । मुद्वाहिं
तो । रईओ । रईउ । रईहिन्तो । धेणूओ । धेणूउ । धेणूहिन्तो इत्यादि ॥ शेषेऽदंतवदतिदेशाज्जशसुडसि
त्तोदोद्वाभिदीर्घइतिदीर्घत्वंपक्षेभवति ॥ स्त्रियामित्येव ॥ वच्छेण । वच्छस्स । वच्छम्मि । वच्छाओ ॥ टादीनामिति
किं ॥ मुद्वा । बुद्धी । सही । धेणू । वहू ॥ नातआत् ॥ ३० ॥ स्त्रियांवर्तमानादादंतान्नामःपरेपांटाडसुडिडसी

नामादादेशेनभवति॥मालाअ।मालाइ।मालाए कअं सुहंठिअंआगओवा॥प्रत्ययेडीर्नवा॥३१॥अणादिसूत्रे
एप्रत्ययनिमित्तोयोडीरुक्तःस्त्रियांवर्तमानान्नाम्नोवाभवति॥साहणी।कुरुचरी॥पक्षे आदित्याप्॥साहणा।
कुरुचरा॥अजातेःपुंसः॥३२॥अजातिवाचिन.पुल्लिंगास्त्रियांवर्तमानात्डीर्वाभवति॥नीली।नीला।का
ली।काला॥हसमाणी।हसमाणा॥सुप्पणही।सुप्पणहा॥इमीए।इमाए।इमीएं।इमाणं॥एईए।एआ
ए।एईएं।एआएं॥अजातेरितिकिं॥करिणी।अआ।एलआ॥अप्राप्तविभाषेयं॥तेनगोरीकुमारी इत्यादौसं
स्कृतवन्नित्यमेवडी॥किंयत्तदोऽस्यमामिसि॥३३॥अम् आम् वर्जितेस्यादौपरेएभ्यःस्त्रियांडीर्वाभवति॥
कीओ।काओ।कीए।काए।कीसु।कासु॥एवं।जीओ।जाओ॥तीओ।ताओ इत्यादि॥अस्यमामीतिकिं॥
का।जा।ता।कं।जं।तं॥काण।जाण।ताण॥छायाहरिद्रयोः॥३४॥अनयोराप्प्रसंगेनाम्नःस्त्रियांडीर्वाभ
वति॥छाही।छाहा॥हलदी।हलदा॥स्वस्त्रादेर्डा॥३५॥स्वस्त्रादेःस्त्रियांवर्तमानाडाप्रत्ययोभवति।ससा।
नणंदा।दुहिआहि।दुहिआसु।दुहिआसुओ।गउआ॥ह्रस्वोऽमि॥३६॥स्त्रीलिंगस्यनाम्नोऽमिपरेह्र

णामि । भणिए ॥ ईदूतोर्हस्वः ॥ ४२ ॥ आमंत्रणेसौपरेईदूदंतयोर्हस्वोभवति ॥ हेनइ । हेगामणि । हेसमणि ।
हेवहु । हेखलपु ॥ क्किप् ॥ ४३ ॥ किबंतस्येदूदंतस्यहस्वोभवति ॥ गामणिणा । खलपुणा । गामणिणो । खलपुणो ।
गामणिसुओ । खलपुसुओ ॥ ऋतामुदस्यमौसुवा ॥ ४४ ॥ सि अम् औ वर्जितेअर्थात्स्यादौपरेऋदंतानामुदंता
देशोवाभवति ॥ जस् ॥ भत्तू ॥ भत्तुणो । भत्तओ ॥ भत्तउ । पक्षे । भत्तारो । शस् । भत्तू । भत्तुणो ॥ पक्षे । भत्तारे ॥ टा ॥
भत्तुणा ॥ पक्षे भत्तारेण ॥ भिस् ॥ भत्तूहिं ॥ पक्षे । भत्तारेहिं ॥ डसि ॥ भत्तुणो ॥ भत्तूओ ॥ भत्तूउ । भत्तूहिनतो ॥ पक्षे । भत्ता
राओ । भत्ताराउ । भत्ताराहि । भत्ताराहिनतो । भत्तारा ॥ भ्यस् ॥ भत्तू । भत्तूओ । भत्तूहिनतो । भत्तूसुन्तो ॥ पक्षे । भत्तारा
ओ । भत्ताराउ ॥ भत्ताराहि । भत्तारेहिं ॥ भत्ताराहिनतो । भत्तारेहिनतो ॥ भत्तारासुन्तो । भत्तारेसुन्तो ॥ डस् । भत्तु
णो । भत्तुस्स ॥ पक्षे । भत्तारस्स ॥ आम् ॥ भत्तूणं । भत्तूण ॥ पक्षे । भत्ताराणं । भत्ताराण ॥ डि । भत्तुम्मि ॥ पक्षे । भत्तारे ।
भत्तारम्मि ॥ सुप् । भत्तूसु ॥ पक्षे । भत्तारेसु ॥ बहुवचनस्यव्याप्त्यर्थत्वात्तथादर्शनं नाम्न्यप्युद्वाभवन्ति जश्शस्डसि
डस्सु ॥ पिउणो । जामाउणो । भाउणो ॥ टायां । पिउणा ॥ भिसि । पिऊहिं ॥ सुपि । पिउसु ॥ पक्षे । पिअरा इत्या

रीया चिह्नान् त्वत्किं ॥ पञ्चा ॥ अम् । पिअरं । औ । पिअरा ॥ आरः स्यादौ ॥ ४५ ॥ स्यादौ परे ऋत आरइ
 मः प्पे ॥ आ ॥ भत्तारो । भत्तारा । भत्तारं । भत्तारो भत्तारेण । भत्तारेहिं ॥ एवं ङः स्यादिषूदाहार्यं ॥ लुप्तस्याद्यपेक्ष
 ॥ ३८ ॥ आ ॥ विहिअं ॥ आअरामातुः ॥ ४६ ॥ मातृसंबन्धिनऋतः स्यादौ परे आ अरा इत्यादेशौ भवतः ॥ माअ
 ति ॥ माअराउ । माअराओ । माअराउ । माअराओ । माअं । माअरं इत्यादि ॥ बाहुलकाज्जनन्यर्थस्यादेव
 तार्थस्य तु अरा इत्यादेशः ॥ माअराएकुच्छीए । नमो माअराए ॥ मातुरिद्वेतीत्वे माईए इति भवति ॥ ऋतामुदेत्या
 दिनाउत्वे तु माऊएसमन्निअं वंदे इति ॥ स्यादावित्येव ॥ माइदेवो । माइगणो ॥ नाम्न्यरः ॥ ४७ ॥ ऋदंतस्य
 नान्निसंज्ञायां स्यादौ परे अर इत्यंतादेशो भवति ॥ पिअरा । पिअरं । पिअरे । पिअरेण । पिअरेहिं ॥ जामाअरा ॥ जा
 माअरं । जामाअरेण । जामाअरेहिं ॥ भाअरा । भाअरं । भाअरे । भाअरेण । भाअरेहिं ॥ आसौनवा ॥ ४८ ॥
 ऋदंतस्य सौ परे आकारो वा भवति ॥ पिअरा । जामाअरा । भाअरा । कत्ता ॥ पक्षे । पिअरो । जामाअरो । भाअरो । कत्ता
 रो ॥ ॥ राज्ञः ॥ ४९ ॥ राज्ञो नलोपेऽत्यस्य आत्त्वं वा भवति सौ परे ॥ राअरा । हेराअरा ॥ पक्षे आणादेशो ॥ राअरा

व्या

॥

णो । हेराय ॥ हेरायमिति तु शौरसेन्यां ॥ एवं हेअप्पं । हेअप्प ॥ जशस्डसिडसां णो ॥ ५० ॥ राजन्शब्दात्परेषामे
 षां णो इत्यादेशो वा भवति ॥ जस् ॥ राअ्या णो चिट्ठंति ॥ पक्षे । राअ्या ॥ शस् ॥ राअ्या णो पेच्छ ॥ पक्षे । राअ्या । राए ॥ डसि ॥
 राइ णो रण्णो आगच्छो ॥ पक्षे राअ्या आगच्छाड ॥ राअ्या हि । राअ्या हिन्तो । राअ्या ॥ डस् ॥ राइ णो । रण्णोधणं ॥ पक्षे ।
 राअ्यस्स ॥ टोणा ॥ ५१ ॥ राजन्शब्दात्परस्य टा इत्यस्य णा इत्यादेशो वा भवति ॥ राइ णा । रण्णा । राए ण कअ्यं ॥
 इर्जस्य णो णाडौ ॥ ५२ ॥ राजन्शब्दसंबन्धिनो जकारस्य स्थाने णो णाडिषु परेषु इकारो वा भवति ॥ राइ णो चि
 ट्ठंति पेच्छ आगच्छोधणं वा ॥ राइ णा कअ्यं । राइ म्मि ॥ पक्षे । राअ्या णो । रण्णो । राअ्य णा । राए ण । राअ्य म्मि ॥ इए
 ममामा ॥ ५३ ॥ राजन्शब्दसंबन्धिनो जकारस्य अमाऽऽम्भ्यां सहितस्य स्थाने इएम् इत्यादेशो वा भवति ॥ राइ णं पे
 च्छ । राइ णं धणं ॥ पक्षे राई णं । राअ्यं ॥ ईद्भिस्सुभ्यसाम्सुपि ॥ ५४ ॥ राजन्शब्दसंबन्धिनो जकारस्य भिसादिषु प
 रतो वा ईकारो भवति ॥ भिस् ॥ राई हिं ॥ भ्यस् ॥ राई हिन्तो । राई सुन्तो ॥ आम् ॥ राई णं ॥ सुप् । राई सु ॥ पक्षे ।
 राअ्या णे हि इत्यादि ॥ आजस्य टाडसिडस्सुसणा एष्वण ॥ ५५ ॥ राजन्शब्दसंबन्धिन आज इत्यवयवस्य टा

० ङसिङस्सुणाणोइत्यादेशापन्नेषुपरेषुअण्वाभवति ॥ रण्णा । राइणा कञ्चं ॥ रण्णो राईणोआगओधणंवा ॥ टाङ
 सिङस्सितिकिं । राअ्याणोचिट्ठंति पेच्छवा ॥ सणाणेष्वितिकिं ॥ राएण । राअ्याओ । राअ्यस्स ॥ पुंस्यनआणोरा
 जवच्च ॥ ५६ ॥ पुल्लिगेवर्तमानस्यान्नंतस्यस्थानेआणइत्यादेशोवाभवति पक्षेयथादर्शनंराजवत्कार्यंभवति ॥
 आणादेशेचातःसेडोँरित्यादयःप्रवर्तते ॥ पक्षेतुराज्ञः जइशस्डसिङसांणोटोणा इणममामाइतिप्रवर्तते ॥ अप्पा
 णो । अप्पाणा । अप्पाणं । अप्पाणे । अप्पाणेण । अप्पाणेहिं । अप्पाणाओ । अप्पाणासुन्तो । अप्पाण
 स्स । अप्पाणाण । अप्पाणम्मि । अप्पाणेषु । अप्पाणकञ्चं ॥ पक्षे राजवत् ॥ अप्पा । अप्पो । हेअप्पा । हेअप्प ।
 अप्पाणो चिट्ठंति । अप्पाणो पेच्छ ॥ अप्पणा । अप्पेहिं । अप्पाणो । अप्पाओ । अप्पाउ । अप्पाहि । अप्पाहि
 न्तो । अप्पा । अप्पासुन्तो ॥ अप्पणोधणं । अप्पाणं । अप्पे । अप्पेसु ॥ राअ्याणो । राअ्याणा । राअ्याणं । राअ्या
 णे । राअ्याणेण । राअ्याणेहिं । राअ्याणाहिन्तो । राअ्याणस्स । राअ्याणाणं । राअ्याणम्मि । राअ्याणेषु ॥ पक्षे राअ्याइ
 त्यादि ॥ एवं जुवाणो । जुवाणजणो । जुआ ॥ बम्हाणो । बम्हा ॥ अद्दाणो । अद्दा ॥ उक्षन् । उच्छाणो । उच्छा ॥

गावाणो । गावा ॥ पूसाणो । पूसा ॥ तक्खाणो । तक्खा ॥ मुद्धाणो । मुद्धा ॥ श्वन् । साणो । सा । सुकर्मणः पश्य ।
सुकम्माणो पेच्छ । नि एकहसो सुकम्माणो ॥ पश्यतिकथंससुकर्मण इत्यर्थः ॥ पुंसीति किं ॥ शर्म । सम्मं ॥ आत्मन
ष्टोणिआणइआ ॥ ५७ ॥ आत्मनः परस्याष्टायाः स्थाने णिआ णइआ इत्यादेशौवाभवतः ॥ अप्पणिआ । पा
उसेउवगअम्मि । अप्पणिआअवियडि खाणिआ । अप्पणइआ ॥ पक्षे अप्पाणेण ॥ अतः सर्वादेर्डेजसः ॥ ५८ ॥
सर्वादेरदंतात्परस्यजसः डितएआदेशोभवति ॥ सवे । अन्ने । जे । ते । के । एक्के । कअरे । इअरे । एए । अतइति किं ॥
सवाओरिद्धीओ ॥ जसीति किं ॥ सवस्स ॥ डेः सिंसम्मि तथाः ॥ ५९ ॥ सर्वादेरकारात्परस्यडेः स्थाने सिंसम्मि तथा
एतेआदेशाभवन्ति ॥ सवस्सि । सवम्मि । सवत्थ ॥ अन्नस्सि । अन्नम्मि । अन्नत्थ ॥ एवं सर्वत्र ॥ अतइत्येव ॥ अमु
म्मि ॥ नवाऽनिदमेतदोहिम् ॥ ६० ॥ इदम् एतद्वर्जितात्सर्वादेरदंतात्परस्यडेर्हिमादेशोवाभवति ॥ सवहिं ।
अन्नहिं । कहिं । जहिं । तहिं ॥ बाहुलाधिकारात्किञ्चनः स्त्रियामपि ॥ काहिं । जाहिं । ताहिं ॥ बाहुलकादेव किञ्च
त्तदोऽस्यमामीति डीर्णास्ति ॥ पक्षे । सवस्सि । सवम्मि । सवत्थ ॥ अन्नस्सि । अन्नम्मि । अन्नत्थ इत्यादि ॥ स्त्रियां तु पक्षे ।

लट्ठिआ ॥ तेनेत्यर्थः । भणिअंचणाए । तयेत्यर्थः ॥ ऐहिकअं । तैःकृतं ॥ एाहिकअं । ताभिःकृतमित्यर्थः ॥ किमः
 कस्त्रतसोश्च ॥ ७१ ॥ किमःकोभवतिस्यादौत्रतसोश्चपरयोः ॥ को । के । कं । केकेण ॥ त्र ॥ कत्थ ॥ तस् । कअो ।
 कत्तो । कदो ॥ इदमइमः ॥ ७२ ॥ इदमः स्यादौपरेइमआदेशोभवति ॥ इमो । इमे । इमं । इमे । इमेण ॥
 स्त्रियामपि इमा ॥ पुंस्त्रियोर्नवाऽयमिमिआसौ ॥ ७३ ॥ इदमशब्दस्यसौपरे अयमितिपुल्लिगे इमिआइति
 स्त्रीलिङ्गेआदेशौवाभवतः ॥ अहवाअं कअकज्जो । इमिआवाणिअधूआ ॥ पक्षे इमो इमा ॥ सिंसस्सयोरत् ७४ ॥
 इदमः सिंसस्सइत्येतयोः परयोरद्भवतिवा ॥ अस्सिं । अस्स ॥ पक्षे इमादेशोपि । इमस्सिं । इमस्स ॥ बहुलाधिका
 रादन्यत्रापिभवति ॥ एहि । एसु । आहि ॥ एभिः एषु आभिरित्यर्थः ॥ डेमेनहः ॥ ७५ ॥ इदमःकृतेमादेशा
 त्परस्यडेःस्थानेमेनसह ह आदेशोवाभवति ॥ इह ॥ पक्षे इमस्सिं । इमम्मि ॥ नत्थः ॥ ७६ ॥ इदमःपरस्यडेः
 सिंसम्मि तथाइतिप्राप्तस्त्योनभवति ॥ इह । इमस्सिं । इमम्मि ॥ एोमश्रुताभिसि ॥ ७७ ॥ इदमःस्थानेऽमश्रु
 ताभिस्सुपरेषुएआदेशोकाभवति ॥ एं पेच्छ । ऐ पेच्छ । ऐण । ऐहिकअं ॥ पक्षे इमं । इमे । इमेण । इमेहिं ॥

परयोस्तस्यलुग्नवति ॥ एत्थ । एत्तो । एत्ताहे ॥ एरदीतौम्मौवा ॥ ८४ ॥ एतदएकारस्यड्यादेशोम्मौपरेअदीतौ
वाभवतः ॥ अअम्मि । ईअम्मि ॥ पक्षे । एअम्मि ॥ वैसेणमिणमोसिना ॥ ८५ ॥ एतदःसिनासह एस इणम्
इणमो इत्यादेशावाभवन्ति ॥ सबस्सविएसगई ॥ सवाणविपत्थिवाणएसमही । एससहाओच्चिअससहरस्स ॥ ए
ससिरं । इणं । इणमो ॥ पक्षे । एअं । एसा । एसो ॥ तदश्चतःसोऽक्खीबे ॥ ८६ ॥ तदएतदश्चतकारस्यसौपरेऽ
क्खीबेसोभवति ॥ सोपुरिसो । सामहिला । एसोपिओ । एसामुद्वा ॥ सावित्येव । एएधन्ना ॥ ता एआओ महिला
ओ ॥ अक्खीवइति किं ॥ तं एअं धणं ॥ वाऽदसोदस्यहोनोदाम् ॥ ८७ ॥ अदसोदकारस्यसौपरेहआदेशो
वाभवति तस्मिंश्चकृतेअतःसेडोरित्योत्वं शेषंसंस्कृतवदित्यतिदेशादादित्याप् क्लीबेस्वरान्मसेरितिमश्चनभवति ॥
अहपुरिसो । अहमहिला । अहवणं । अहमोहो परगुणलहुआई । अहणेहिअएण हसइ मारुअतणओ ॥ असा
वस्मान्हसतीत्यर्थः ॥ अहकमलमुही ॥ पक्षे उत्तरेणमुरादेशः ॥ अमूपुरिसो । अमूमहिला । असुंवणं ॥ मुःस्या
दौ ॥ ८८ ॥ अदसोदस्यस्यादौपरेमुरादेशोभवति ॥ अमूपुरिसो । अमुणोपुरिसा । असुंधणं । अमूडंधणाइं । अ

मूणिवणाणि । अमूमाला । अमूउ अमूओ मालाओ । अमुणा । अमूहिं ॥ ङसि ॥ अमूओ । अमूउ । अमूहिनतो ।
भ्यस् ॥ अमूहिनतो । अमूसुन्तो ॥ ङस् ॥ अमुणो । अमुस्स ॥ आम् । अमूण॥ङि॥ अमुम्मि ॥ सुप् ॥ अमूसु ॥ म्माद
येओवा ॥ ८९ ॥ अदसोऽत्यव्यंजनलुकिदकारान्तस्यस्थानेङ्चादेशोम्मौपरतः अय इअ इत्यादेशौवाभवतः ॥ अ
यम्मि । इअम्मि ॥ पक्षे अमुम्मि ॥ युष्मदस्तंतुंतुवंतुहतुमंसिना ॥ ९० ॥ युष्मदःसिनासह तं तुं तुवं तुह तुमं इ
त्येतेपंचादेशाभवन्ति ॥ तं तुं तुवं तुह तुमं दिट्ठो ॥ जेतुब्भेउज्झेतुम्हत्तुय्हेउय्हेजसा ॥ ९१ ॥ युष्मदोजसासह
भे तुब्भे उज्झे तुम्हत्तुय्हे उय्हे चिट्ठह ॥ व्भोम्हज्झौवेतिवचनात् ॥ तुम्हे । तुज्झे । एवंचाष्टरूपाणि ॥ तंतुंतुमंतुवंतुह
तुमेतुएअमा ॥ ९२ ॥ युष्मदोऽमासहएतेसप्तादेशाभवन्ति ॥ तं तुं तुमं तुवं तुह तुमे तुए वंदामि ॥ वोतुब्भे
उज्झेतुय्हेउय्हेनेजसा ॥ ९३ ॥ युष्मदःशसासहएतेपडादेशाभवन्ति ॥ वो तुब्भे उज्झे तुब्भोम्हज्झौवेतिव
चनात् ॥ तुम्हे तुज्झे तुय्हे उय्हे भे पेच्छामि ॥ जेदिदेतेतइतएतुमंतुमइतुमएतुमेतुमाइटा ॥ ९४ ॥
युष्मदष्टाइत्यनेनसहएतेएकादशादेशाभवन्ति ॥ जे दि दे ते तइ तए तुमं तुमइ तुमए तुमे तुमाइ जंपि

मा०

॥

अं ॥ नेतुब्नेहिंउज्झेहिंउम्हेहिंतुय्हेहिंउय्हेहिंनिसा ॥ १५ ॥ युष्मदोभिसासहएतेषडादेशाभवन्ति ॥
मे । तुब्नेहिं । बभोम्हज्झौवेतिवचनात् ॥ तुज्झेहिं तुम्हेहिं उज्झेहिं उम्हेहिं तुय्हेहिं । उय्हेहिं भुत्तं ॥ एवं
चाष्टरूप्यं ॥ तइतुवतुमतुहतुब्नाडसौ ॥ १६ ॥ युष्मदोडसौपंचम्येकवचनेपरतएतेषांपंचादेशाभवन्ति ॥ डसेस्तुत्तो
दोदुहिहिन्तो लुकोयथाप्राप्तमेव ॥ तइत्तो । तुवत्तो । तुमत्तो । तुहत्तो । तुब्भत्तो । बभोम्हज्झौवेतिवचनात् ॥ तुम्हत्तो । तुज्झ
त्तो ॥ एवंदोदुहिहिन्तो लुक्ष्वप्युदाहार्यं ॥ तत्तोइतितुत्वत्तइत्यस्यवलोपेसति ॥ तुय्हतुब्भतहिन्तोडसिना ॥ १७ ॥
युष्मदोडसिनासहितस्यएतेत्रयआदेशान्वन्ति ॥ तुय्ह तुब्भ तहिन्तो आगच्छो ॥ बभोम्हज्झौवेतिवचनात् ॥ तुम्ह ।
तुज्झ । एवंचपंचरूपाणि ॥ तुब्भतुय्होय्होम्हाभ्यसि ॥ १८ ॥ युष्मदोभ्यसिपरतएतेचत्वारआदेशान्वन्ति ॥
भ्यसस्तुयथाप्राप्तमेव ॥ तुब्भत्तो । तुय्हत्तो । उय्हत्तो । उम्हत्तो । बभोम्हज्झौवेतिवचनात् । तुम्हत्तो । तुज्झत्तो ॥ एवं
दोदुहिहिन्तोसुन्तेष्वप्युदाहार्यं ॥ तइतुंतेतुम्हतुहतुहंतुवतुमतुमेतुमोतुमाइदिदेइएतुब्भोब्भोय्हाडसा ॥ १९ ॥
युष्मदोडसापष्ठ्येकवचनेनसहितस्यैतेअष्टादशादेशाभवन्ति ॥ तइ । तुं । ते । तुम्ह । तुह । तुहं । तुव । तुम । तुमे । तु

मो। तुमाइ। दि। दे। इ। ए। तुब्ज। उब्ज। उय्ह धणं ॥ ब्नोम्हज्झौवेतिवचनात् ॥ तुम्ह। तुज्झ। उम्ह। उज्झ। एवं
 चद्वाविंशतिरूपाणि ॥ तुवोनेतुय्हतुब्जउब्जतुब्जाणेतुवाणेतुमाणेतुहाणेतुम्हाणआमा ॥ १०० ॥ युष्मदश्चा
 मासहितस्य एते आदेशा जवंति ॥ तुवो। ने। तुय्ह। तुब्ज। उब्ज। तुब्जाण। तुवाण। तुमाण। तुहाण। तुम्हाण। क्त्वास्या
 देर्णस्वोर्वेत्यनुस्वारे ॥ तुब्जाणं। तुवाणं। तुमाणं। तुहाणं। तुम्हाणं ॥ ब्नोम्हज्झौवेतिवचनात् ॥ तुम्ह। तुज्झ। उम्ह।
 उज्झ। तुम्हाण। तुम्हाणं। तुज्झाण। तुज्झाणं ॥ एवं च त्रयोविंशतिरूपाणि ॥ तुमेतुमएतुमाइतइतएठिना ॥ १ ॥
 युष्मदोठिनासप्तम्येकवचनेन सहितस्य एते पंचादेशा भवंति ॥ तुमे तुमए तुमाइ तइ तए ठिअं ॥ तुतुवतुमतुह
 तुब्जाडौ ॥ २ ॥ युष्मदोडौ परत एते पंचादेशा भवंति ॥ डेस्तुयथाप्राप्तमेव ॥ तुम्मि। तुवम्मि। तुमम्मि। तुहम्मि।
 तुब्जम्मि। ब्नोम्हज्झौवेतिवचनात् ॥ तुम्हम्मि। तुज्झम्मि इत्यादि ॥ सुपि ॥ ३ ॥ युष्मदः सुपि परतः तुतुव तुम
 तुह तुब्जाजवंति ॥ तुसु। तुवेसु। तुमेसु। तुहेसु। तुब्भेसु। ब्नोम्हज्झौवेतिवचनात् ॥ तुम्हेसु। तुज्झेसु ॥ केचित्तुसुप्ये
 त्वविकल्पमिच्छंति तन्मते ॥ तुवसु। तुमसु। तुहसु। तुब्जसु। तुम्हसु। तुज्झसु ॥ तुब्भस्यात्वमपीच्छंति इत्यन्ये ॥

० मझ्झमि ठिअं ॥ सुपि ॥ १७ ॥ अस्मदःसुपिपरेअम्हादयश्चत्वारआदेशान्वन्ति ॥ अम्हेसु । ममैसु । महेसु ।
 मज्जेसु ॥ एत्वविकल्पमतेतु ॥ अम्हसु । ममसु । महसु । मज्झसु ॥ अम्हस्यात्वमपीच्छंत्यन्ये ॥ अम्हासु ॥ त्रेस्ती
 तृतीयादौ ॥ १८ ॥ त्रेःस्थानेतीइत्यादेशोचवतितृतीयादौ ॥ तीहिंकअं । तीहिन्तो आगओ । तिण्हं धणं । तीसु ठि
 अं ॥ द्वेदोवे ॥ १९ ॥ द्विशब्दस्यतृतीयादौ दो वे इत्यादेशौवाचवतः ॥ दोहि वेहि कयं । दोहिन्तो वेहिन्तो आग
 ओ । दोण्हं वेण्हं धणं ॥ दोसु वेसु ठिअं ॥ दुवेदोणिणवेणिणचजझसा ॥ १२० ॥ जझशस्भ्यांसहितस्यद्वेःस्थाने
 दुवे दोणिण वेणिण इत्येतेआदेशान्वन्ति ॥ चकारादोवेइत्येतौचवतः ॥ दुवे । दोणिण वेणिण दो वे ठिआपेच्छवा ॥
 न्हस्वःसंयोगइतिन्हस्वत्वे दुणिण विणिण ॥ त्रेस्तिणिणः ॥ २१ ॥ जझशस्भ्यांसहितस्यत्रेःस्थानेतिणिणइत्यादेशो
 भवति ॥ तिणिणठिआपेच्छवा ॥ चतुरश्चत्तारोचउरोचत्तारि ॥ २२ ॥ चतुरशब्दस्यजझशस्भ्यांसहितस्य चत्ता
 रो चउरो चत्तारि इत्येतेआदेशान्वन्ति ॥ चत्तारो । चउरो । चत्तारि चिहंति पेच्छवा ॥ संख्यायाआमोण्हण्हं ॥ २३ ॥
 संख्याशब्दात्परस्याऽऽमो ण्ह ण्हं इत्यादेशौचवतः ॥ दोण्ह । तिण्ह । चउण्ह । पंचण्ह । छण्ह । सत्तण्ह । अट्ठण्ह ॥

एवं दोण्हं । तिण्हं । चउण्हं । पंचण्हं । छण्हं । सत्तण्हं । अट्ठण्हं । नवण्हं । दसण्हं । पण्णरसण्हं दिवसाणं ॥ अट्ठार
सण्हं समणसाहस्सीणं । कतीनां । कइण्हं ॥ बहुलाधिकारादिंशत्यादेर्नजवति ॥ शेषेऽदंतवत् ॥ २४ ॥ उपयुक्ता
दन्यः शेषस्तत्रस्यादिविधिरदंतवदतिदिश्यते ॥ येष्वाकाराद्यन्तेषु पूर्वकार्याणि नोक्तानितेषु जशशसोर्लुगित्यादीनि अदं
ताधिकारविहितानि कार्याणि नवंतीत्यर्थः ॥ तत्र जशशसोर्लुगित्येतत्कार्यातिदेशः ॥ माला गिरी गुरू सही बहू
रेहंति पेच्छवा ॥ अमोस्येत्येतत्कार्यातिदेशः ॥ गिरिं गुरुं सहिं वहुं गामणिं खलपुं पेच्छ । टाअमोर्णइ
त्येतत्कार्यातिदेशः ॥ हाहाण कअं । मालाण गिरीण गुरूण सहीण बहूण धणं ॥ टायास्तु । टोणा ॥ टाडस्डेर
दादिदेवातुडसेरिति विधिरुक्तः ॥ निसोहिहिं हिंइत्येतत्कार्यातिदेशः ॥ मालाहि गिरीहि गुरूहि सहीहि बहूहिक
अं । एवंसानुनासिकानुस्वारयोरपि ॥ डसेस्तोदोदुहिहिन्तो लुकइत्येतत्कार्यातिदेशः ॥ मालाओ । मालाउ । माला
हिन्तो ॥ बुद्धीओ । बुद्धीउ । बुद्धीहिन्तो ॥ धेणूओ । धेणूउ । धेणूहिन्तो आगओ ॥ हिलुकौतुप्रतिषेत्स्येते ॥ भ्य
सस्तोदोदुहिहिन्तो सुन्तो इत्येतत्कार्यातिदेशः ॥ मालाहिन्तो । मालासुन्तो ॥ हिस्तुनिषेत्स्येते ॥ एवंगिरीहिन्तो इ

० हितेभ्य इतराणीति ॥ अत्रपंचम्याः ॥ पिठ्ठी एके सजारो । अत्र सप्तम्याः ॥ द्वितीया तृतीययोः सप्तमी ॥ ३५ ॥
 द्वितीया तृतीययोः स्थाने कचित्सप्तमी नवति ॥ गामेव सामि । नञ्चरे न जानामि । अत्र द्वितीयायाः ॥ मइवेवरिएमलिआ
 इं ॥ तिसु तेसु अलंकिआ पुहवी ॥ अत्र तृतीयायाः ॥ पंचम्यास्तृतीयाच ॥ ३६ ॥ पंचम्याः स्थाने कचि तृतीयास
 सप्तम्यौ नवतः ॥ चोरेण बीहइ । चोरा द्विजे तीत्यर्थः ॥ अंते उरेर मिउमागओराआ । अंतःपुराद्रंत्वागत इत्यर्थः ॥ स
 सप्तम्या द्वितीया ॥ ३७ ॥ सप्तम्याः स्थाने कचि द्वितीया नवति । विज्जुज्जोअं नरइरत्तिं ॥ आर्षे तृतीयापि दृश्यते ॥
 तेणं कालेणं । तेणं समयेणं । तस्मिन्काले तस्मिन्समये इत्यर्थः ॥ प्रथमार्थेपि द्वितीया दृश्यते ॥ चउवीसं पिजिणव
 रा । चतुर्विंशतिरपि जिनवरा इत्यर्थः ॥ कयडोयलुक् ॥ ३८ ॥ कयडंतस्य कयजंतस्य कयषंतस्य वा संबंधिनो यस्य
 लुग्नवति ॥ गरुआइ । गरुआअइ ॥ अगुरुगुरुर्भवति गुरुरिवाचरतिवेत्यर्थः ॥ कयच् । दमदमाइ । दमदमाअइ ॥
 कयष् ॥ लोहिआइ । लोहिआअइ ॥ त्यादीनामाद्यत्रयस्याद्यस्येचेचौ ॥ ३९ ॥ त्यादीनां विजक्तीनां परस्मैप
 दानां मात्मनेपदानां च संबंधिनः प्रथमत्रयस्य यदाद्यं वचनं तस्य स्थाने इच् एच् इत्येतावादेशौ भवतः ॥ हसइ । हसए ।

वेवइ । वेवए ॥ चकारौइचेच्इत्यत्रविशेषणार्थौ ॥ द्वितीयस्यसिसे ॥ १४० ॥ त्यादीनांपरस्मैपदानामात्मनेप
दानांचद्वितीयस्यत्रयस्यसंबंधिनआद्यस्यवचनस्यस्थाने सि से इत्येतावादेशौभवतः ॥ हससि । हससे । वेवसि । वे
वसे ॥ तृतीयस्यमिः ॥ ४१ ॥ त्यादीनांपरस्मैपदानामात्मनेपदानांचतृतीयस्यत्रयस्याद्यस्यवचनस्यस्थानेमि
रादेशोभवति ॥ हसामि । वेवामि ॥ बहुलाधिकारात् मिबस्थानीयस्यमेरिकारलोपश्च ॥ बहुजाणञ्झरूसिञ्चोसक्कं ।
शक्नोमीत्यर्थः ॥ नमरं । नम्रियेइत्यर्थः ॥ बहुष्वाद्यस्यन्तिन्तेइरे ॥ ४२ ॥ त्यादीनांपरस्मैपदानामात्मनेप
दानांचआद्यत्रयसंबंधिनोबहुषुवर्तमानस्यवचनस्यस्थाने न्तिन्ते इरे इत्यादेशाभवन्ति ॥ हसंति । वेवंति । हसिज्जंति ।
रमिज्जंति । गज्जंतेखेमेहा । बीहंतेरक्खसाणंच । उप्पज्जंतेकविहियञ्झसाञ्झरेकवरञ्झणाइं । दोण्णिणविनपहुप्पिरेबा
हू ॥ नप्रजवतइत्यर्थः ॥ विच्छुहिरे । विक्षुभ्यंतीत्यर्थः ॥ कचिदिरेएकत्वेपि । सूसइरेगामचिक्खल्लो ॥ शुण्यतीत्यर्थः ॥
॥ मध्यमस्येत्याहचौ ॥ ४३ ॥ त्यादीनांपरस्मैपदात्मनेपदानांमध्यमस्यत्रयस्यबहुषुवर्तमानस्यवचनस्यस्थाने इ
त्या हच् इत्येतावादेशौभवतः ॥ हसित्था । हसहा ॥ वेवित्था । वेविह ॥ बाहुलकादित्थाऽन्यत्रापि ॥ यद्यत्तेरोचते । जं

० जंतेरोइत्था ॥ हचितिचकारइहहचोहस्येत्यत्रविशेषणार्थः ॥ तृतीयस्यमोमुमाः ॥ ४४ ॥ त्यादीनांपरस्मैपदा
 त्मनेपदानांतृतीयस्यत्रयस्यसंबंधिनोबहुपुवर्तमानस्यस्थाने मो मु म इत्यादेशाभवन्ति॥हसामो। हसामु।हसाम॥तु
 वरामो। तुवरामु। तुवराम ॥ अतएवैच्से ॥४५॥ त्यादेःस्थानेयौ एच् से इत्येतावादेशावुक्तौतावकारांतादेव
 भवतोनान्यस्मात् ॥ हसए। हससे ॥ तुवरए। तुवरसे ॥ करए। करसे ॥ अतइतिकिं ॥ ठाइ। ठासि ॥ वसुआइ।
 वसुआसि ॥ होइ। होसि ॥ एवकारोऽकारांतादेच्सेएवभवतइतिविपरीतावधारणनिषेधार्थः ॥ तेनाकारांतादिच्
 सिइत्येतावपिसिद्धौ ॥ हसइ। हससि ॥ वेवइ। वेवसि ॥ सिनाऽस्तेःसिः ॥ ४६ ॥ सिनाद्वितीयत्रिकादेशेनस
 हास्तेःसिरादेशोभवति ॥ निद्रुरोजंसि ॥ सिनेतिकिं॥ सेआदेशेसति अत्थितुमं ॥ मिमोमैर्मिहम्होम्हावा॥४७॥
 अस्तेर्धातोःस्थानेमिमोमइत्यादेशैःसहयथासंख्यं मिह म्हो म्ह इत्यादेशाजन्वन्ति॥एसमिह। एपोस्मीत्यर्थः॥गयम्हो।
 गयम्ह ॥ मुकारस्याग्रहणादप्रयोगएवतस्येत्यवसीयते ॥ पक्षे। अत्थिअहं। अत्थिअम्हे। अत्थिअम्हो ॥ ननुचसि
 ङ्गावस्थायां पक्षमश्मष्मस्मह्नांम्हइत्यनेनम्हादेशोम्होइतिसिध्यति ॥ सत्यं ॥ किंतुविभक्तिविधौप्रायःसाध्यमानाव

स्थांगीक्रियते॥अन्यथावच्छेण । वच्छेसु । सवेजेतेकेइत्याद्यर्थसूत्राण्यनारंजणीयानिस्थुः॥अत्थिस्त्यादिना॥४८॥
अस्तेःस्थानेत्यादिनिःसहअत्थिइत्यादेशोच्यते ॥ अत्थिसो । अत्थिते । अत्थिअम्हे ॥ ऐरदेदावावे ॥ ४९ ॥
ऐःस्थाने अत् एत् आव आवे एतेचत्वारयादेशाभवन्ति॥दरिसइ । कारेइ । करावइ । करावेइ ॥ हासेइ । हसावइ । ह
सावेइ ॥ उवसामेइ । उवसमावइ । उवसमावेइ ॥ बहुलाधिकारात् कचिदेन्नास्ति॥ जाणावेइ ॥ कचिदावेनास्ति॥
पाएइ । नावेइ ॥ गुर्वादेरविर्वा ॥ ५० ॥ गुर्वादेर्णेःस्थानेअविइत्यादेशोवाभवति ॥ शोषितं । सोसविअं । सो
सिअं ॥ तोषितं । तोसविअं । तोसिअं ॥ अमेराडोवा ॥ ५१ ॥ ॥ भ्रमेःपरस्यऐराडइत्यादेशोवाच्यते ॥ नमा
डइ । भमाडेइ ॥ पक्षे । नामेइ । नमावइ । नमावेइ ॥ लुगावीकनावकर्मसु ॥ ५२ ॥ ऐःस्थानेलुगाविइत्यादेशौ
भवतः केभावकर्मविहितेचप्रत्ययेपरतः ॥ कारिअं । कराविअं ॥ हासिअं । हसाविअं ॥ स्वामिअं । स्वमाविअं ॥
भावकर्मणोः ॥ कारीअइ । करावीअइ । कारिज्जइ । कराविज्जइ ॥ हासीअइ । हसावीअइ । हासिज्जइ । हसाविज्ज
इ ॥ अदेल्लुक्यादेरतआः ॥ ५३ ॥ ऐरदेहोपेपुकुतेपुआदेरकारस्यआच्यते ॥ अति ॥ पाडइ । मारइ ॥ एति ।

कारेइ । खामेइ ॥ लुकि । कारिअं । खामिअं । कारीअइ । खामीअइ । कारिज्जइ । खामिज्जइ ॥ अदेल्लुकीतिकिं ॥
करावीअं । करावीअइ । कराविज्जइ ॥ आदेरितिकिं ॥ संगामेइ ॥ इहव्यवहितस्यमाभूत् ॥ कारिअं ॥ इहांत्य
स्यमाभूत् ॥ अतइतिकिं ॥ दूसेइ ॥ केचित्तुआवेआव्यादेशयोरप्यादेरतआत्वमिच्छंति ॥ कारावेइ । हासाविअं
जणो सामलीए ॥ मौवा ॥ ५४ ॥ अतआइतिवर्तते ॥ अदंताद्वातोमौपरेअतआत्वंवाभवति ॥ हसामि । ह
समि ॥ जाणामि । जाणमि ॥ लिहामि । लिहमि ॥ अतइत्येव । होमि ॥ इच्चमोमुमेवा ॥ ५५ ॥ आकारांताद्वा
तोःपरेपुमोमुमेपवा ॥ हसइ जारादात्वंवाभवति ॥ भणिमो । भणामो । भणिमु । भणासु । भणिम । भणाम । पक्षे
। भणमो । शाभवति ॥ निडु वर्त्तमानापंचमीशतृपुवाइत्येत्वेतुभणेमो । नणेमु । नणेम ॥ अतइत्येव ॥ ठामो ।
होस्तेधांतोःस्थानेमिमोमइत्यात्वंभवति ॥ हसिअं । पढिअं । नविअं । हासिअं । पाढिअं ॥ गयंनयमित्यादिषुतुसि
गयम्ह ॥ मुकारस्याग्रहणादप्रयं ॥ ज्ञायं । लुअं । हूअं ॥ एच्चक्त्वातुम्तव्यन्नविष्यत्सु ॥ ५७ ॥ क्त्वातुम्तव्येषु
द्वावस्थायां पक्ष्मउपपक्ष्मस्मह्मांस्तोऽतएकारश्चकारादिकारश्चभवति ॥ क्त्वा । हसेऊण । हसिऊण ॥ तुम् ।

मि ॥ नोच्छं । नोक्ष्ये ॥ सोच्छादयइजादिषुहिलुक्चवा ॥ ७२ ॥ श्वादीनांस्थानेइजादिषुभविष्यदादिषुयथासं
 ख्यं सोच्छादयो भवन्ति ॥ ते एवादेशांत्यस्वराद्यवयववर्ज्या इत्यर्थः ॥ हिलुक्चवा भवति ॥ सोच्छिइ ॥ पक्षे । सोच्छिहिइ ।
 एवं सोच्छिति । सोच्छिहिंति । सोच्छिसि । सोच्छिहिसि । सोच्छित्था । सोच्छिहित्था । सोच्छिह । सोच्छिहिह । सोच्छिमि ।
 सोच्छिहिमि । सोच्छिस्सामि । सोच्छिहामि । सोच्छिस्सं । सोच्छं । सोच्छिमो । सोच्छिहिमो । सोच्छिस्सामो । सो
 च्छिहामो । सोच्छिहिस्सा । सोच्छिहित्था ॥ एवं सुमयोरपि ॥ गच्छिइ । गच्छिहिइ । गच्छिति । गच्छिहिन्ति । गच्छिसि ।
 गच्छिहिसि । गच्छित्था । गच्छिहित्था । गच्छिह । गच्छिहिह । गच्छिमि । गच्छिहिमि । गच्छिस्सामि । गच्छिहामि । गच्छिस्सं ।
 गच्छं । गच्छिमो । गच्छिहिमो । गच्छिस्सामो । गच्छिहामो । गच्छिहिस्सा । गच्छिहित्था ॥ एवं सुमयोरपि ॥ एवं रु
 दादीनामप्युदाहार्यं ॥ दुसुमुविध्यादिष्वेकस्मिन्त्रयाणां ॥ ७३ ॥ विध्यादिष्वर्थेषूत्पन्नानामनेकत्वेर्थे वर्तमाना
 नां त्रयाणामपित्रिकाणां स्थाने यथासंख्यं दु सु मु इत्येते आदेशा भवन्ति ॥ हसउसा । हसमु तुमं । हसामु अहं ॥ पेच्छ
 ॥ पेच्छ ॥ पेच्छामु ॥ दकारोच्चारणं नाभांतरार्थं ॥ मोर्हिर्वा ॥ ७४ ॥ पूर्वसूत्रविहितस्य सोः स्थाने हिरादेशो वा न

वति ॥ देहि । देसु ॥ अतइज्जस्विज्जहीज्जेलुकोवा ॥ ७५ ॥ अकारात्परस्यसोः इज्जसु इज्जहि इज्जे इत्ये
तेलुक्कादेशावाचवन्ति ॥ हसेज्जसु । हसिज्जहि । हसेज्ज ॥ हस ॥ पक्षे । हससु ॥ अतइतिकिं ॥ होसु । ठाहि ॥
॥ बहुषुन्तुहमो ॥ ७६ ॥ विध्यादिषूत्पन्नानांबहुष्वर्थेषुवर्तमानानांत्रयाणांत्रिकाणांस्थानेयथासंख्यं न्तुहमो
इत्येतेआदेशाचवन्ति ॥ न्तु । हसन्तु । हसंतु हसेयुर्वा ॥ ह ॥ हसह । हसत । हसेतवा ॥ मो ॥ हसामो हसाम ।
हसेमवा ॥ एवंतुवरन्तु । तुवरह । तुवरामो ॥ वर्तमानानविष्यंत्योश्चज्जज्जावा ॥ ७७ ॥ वर्तमानायाचवि
ष्यंत्याश्चविध्यादिषुचविहितस्यप्रत्ययस्यस्थाने ज्ज ज्जा इत्येतावादेशौवाभवतः ॥ पक्षेयथाप्राप्रं ॥ वर्तमाना ॥ ह
सेज्ज । हसेज्जा । पढेज्ज । पढेज्जा ॥ सुणेज्ज । सुणेज्जा ॥ पक्षे । सहइ । पढइ । सुणइ ॥ नविष्यंती । पढेज्ज । पढेज्जा
पक्षे । पढिहिइ ॥ विध्यादिषुहसेज्ज । हसेज्जा । हसतु । हसेद्वाइत्यर्थः ॥ पक्षे । हसउ ॥ एवंसर्वत्र ॥ यथातृतीयत्रये । अ
इवाएज्जा ॥ अइवायाविज्जा । नसमणुजाणामि । नसमणुजाणेज्जावा ॥ अन्येत्वन्यासामपीच्छंति । होज्जा ॥ नवति ।
नवेत् । नवतु । अनवत् । अभूत् । बभूव । भूयात् । नविता । नविष्यति । अनविष्यद्वेत्यर्थः ॥ मध्येचस्वरांताद्वा ॥ ७८ ॥

सरांताद्धातोःप्रकृतिप्रत्यययोर्मध्येचकारात्प्रत्ययानांचस्थानेज्जज्जाइत्येतौवाभवतः॥वर्तमानान्नविष्यंत्योर्विध्या
 दिपुन ॥ वर्तमाना ॥ होज्जइ । होज्जाइ । होज्ज । होज्जा ॥ पक्षे । होइ ॥ एवं होज्जसि । होज्जासि । होज्ज । हो
 ज्जा । होसि इत्यादि ॥ नविष्यंती ॥ होज्जहिइ । होज्जाहिइ । होज्ज । होज्जा ॥ पक्षे । होहिइ । एवंहोज्जहिसि ।
 होज्जाहिसि । होज्ज । होज्जा । होहिसि । होज्जहिमि । होज्जाहिमि । होज्जस्सामि । होज्जहामि । होज्जस्सं ।
 होज्ज । होज्जा इत्यादि ॥ विध्यादिपु । होज्जउ ॥ होज्जाउ । होज्ज । होज्जा । भवतु नवेद्वेत्यर्थः ॥ पक्षे । होउ ॥
 स्वरांतादितिकिं ॥ हसेज्ज । हसेज्जा । तुरवेज्ज । तुरवेज्जा ॥ क्रियाऽतिपत्तेः ॥ ७९ ॥ क्रियातिपत्तेःस्थानेज्ज
 ज्जावादेशौनवतः ॥ होज्ज । होज्जा । अन्नविष्यदित्यर्थः ॥ जइहोज्जवएणणिज्जो ॥ न्तमाणौ ॥ १८० ॥ क्रि
 यातिपत्तेःस्थानेन्तमाणौआदेशौनवतः ॥ होन्तो । होमाणो । अन्नविष्यदित्यर्थः ॥ हरिणट्ठाणेहरिणंक जइसिहरि
 णाहिवंनिवेसंतो ॥ नहसंतोच्चिअतोराहुपरिहवंसेजिअंतस्स ॥ शत्रानवा ॥ ८१ ॥ शतृआनइत्येतयोःप्रत्येकं
 न्तमाण इत्येतावादेशौनवतः ॥ शतृ ॥ हसन्तो । हसमाणो ॥ आनश्च ॥ वेवन्तो । वेवमाणो॥ईचस्त्रियां ॥ ८२ ॥

ठ्या

प

॥

स्त्रियां वर्तमानयोः शत्रानशोः स्थाने ई चकारात् न्तमा णौ च न वतः ॥ हसई । हसन्ती । हसमाणी । वेवई । वेवन्ती । वेव
माणी ॥ ॥ इत्याचार्य श्री हेमचंद्र विरचितायां सिद्ध हेमचंद्रा निधानस्वोपज्ञशब्दानुशासनवृत्तौ अष्टमा
ध्यायस्य तृतीयः पादः समाप्तः ॥ ३ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥
ऊर्ध्वस्वर्गनिकेतनादपि तले पातालमूलादपि त्वत्कीर्तिभ्रमतिक्षितीश्वरमणे पारे पयोधेरपि ॥ तेनास्याः प्रमदास्वभाव
सुलभैरुच्चावचैश्चापलैस्तेवाचंयमवृत्तयोपि सुनयोमौ न व्रतं त्याजिताः ॥ १ ॥ ॥ इदितोवा ॥ १ ॥ सूत्रे ये इदितोधा
तवो वक्ष्यंते तेषां ये आदेशास्ते विकल्पेन भवंतीति वेदितव्यं ॥ तत्रैवोदाह्रियते ॥ कथेर्वज्जरपज्जरोप्पालपिसुण
संघबोल्लचवजम्पसीससाहाः ॥ २ ॥ कथेर्धातोर्वज्जरादयो दशादेशा भवंति ॥ वज्जरइ । पज्जरइ । उप्पालइ ।
पिसुणइ । संघइ । बोल्लइ । चवइ । जम्पइ । सीसइ । साहाइ ॥ उव्वुक्कइ इति तूत्पूर्वस्य बुक्कभपणइत्यस्य ॥ प
क्षे । कहइ ॥ एते चान्यैर्देशीषु पठिता अपि अस्माभिर्धात्त्वादेशीकृता विविधेषु प्रत्ययेषु प्रतिष्ठिता इति ॥ तथाच । व
ज्जरिओकथितः । वज्जरिऊण कथयित्वा । वज्जरणं कथनं । वज्जरंतो कथयन् । वज्जरिअवं । कथयितव्यमिति

रूपसहस्राणिसिध्यन्ति ॥ संस्कृतधातुवच्चप्रत्ययलोपागमादिविधिः ॥ दुःखेणिच्चरः ॥ ३ ॥ दुःखविषयस्यकथे
 णिञ्जरइत्यादेशोवाचवति ॥ णिच्चरइ । दुःखंकथयतीत्यर्थः ॥ जुगुप्सेर्झुणदुगुच्छदुगुंछाः ॥ ४ ॥ जुगुप्सेरेते
 त्रयत्रादेशान्वन्तिवा ॥ झुणइ । दुगुच्छइ । दुगुंछइ ॥ पक्षे । जुगुत्सइ ॥ गलांप्ते । दुउच्छइ । दुउंछइ । जुउच्छइ ॥
 ॥ बुभुक्षुबीजोणीरिवबोज्जौ ॥ ५ ॥ बुभुक्षेराचारक्किवंतस्यचबीजेर्यथासंख्यमेतावादेशोवाचवतः ॥ णीरवइ ।
 जुहुक्खइ । बोज्जइ । बीजइ ॥ ध्यागोझागौ ॥ ६ ॥ अनयोर्यथासंख्यंझागाइत्यादेशौचवतः ॥ झाइ । झाअइ ।
 णिज्झाइ ॥ णिज्झाअइ । निपूर्वोदर्शनार्थः ॥ गाइ । गाअइ । झाणं । गाणं ॥ ज्ञोजाणमुणौ ॥ ७ ॥ जानातेर्जाण
 मुणइत्यादेशौचवतः ॥ जाणइ । मुणइ ॥ बहुलाधिकारात्कचिद्विकल्पः ॥ जाणिअणाय्यं । जाणिऊण । णाऊण ।
 जाणणं । णाणं । णणइइतितुमन्यते ॥ उदोधमोधुमा ॥ ८ ॥ उदःपरस्यध्माधातोर्धुमाइत्यादेशोचवति ॥
 उहुमाइ ॥ श्रदोधोदहः ॥ ९ ॥ अदःपरस्यदधातेर्दहइत्यादेशोचवति ॥ सदहइ । सदहमाणोजीवो ॥ पिवेः
 णिज्जइ । डुल्लइ । पट्टइ । योद्वइ । पिअइ ॥

वय
 प

॥

॥ उद्वातेरोरुम्मावसुआ ॥ ११ ॥ उत्पूर्वस्यवाते रोरुम्मा वसुआ इत्यादेशौवाभवतः ॥ ओरुम्माइ । वसुआइ ।
उवाइ ॥ निद्रातेरोहीरौङ्घौ ॥ १२ ॥ निपूर्वस्यद्रातेः ओहीर ओङ्घ इत्येतावादेशौवाभवतः ॥ ओहीरइ । ओ
ङ्घइ । निद्राइ ॥ आघ्रेराइग्घः ॥ १३ ॥ आजिघ्रतेराइग्घइत्यादेशौवाभवति ॥ आइग्घइ । आग्घाअइ ॥
स्नातेरब्भुत्तः ॥ १४ ॥ स्नातेरब्भुत्तइत्यादेशौवाभवति ॥ अब्भुत्तइ । ण्हाइ ॥ समःस्त्यःखा ॥ १५ ॥ सम्
पूर्वस्यस्त्यायतेःखाइत्यादेशौवाभवति ॥ संखाइ । संखाइयं ॥ स्थष्ठाथक्चिठ्ठनिरप्पाः ॥ १६ ॥ तिष्ठतेरेतेचत्त्वा
रआदेशानवन्ति ॥ ठाइ । ठाअइ । ठाणं । पट्ठिओ । उट्ठिओ । पट्ठाविओ । उट्ठाविओ । थक्कइ । चिठ्ठइ । चिठ्ठिऊ
ण । निरप्पइ ॥ बहुलाधिकारात्क्चिन्नभवति ॥ थिअं । थाणं । पत्थिओ । थाऊण ॥ उदष्टुकुकुरौ ॥ १७ ॥ उदः
परस्यतिष्ठतेः ठ कुकुर इत्यादेशौभवतः ॥ उठ्ठइ । उकुकुरइ ॥ म्लेर्वापवायौ ॥ १८ ॥ म्लायते र्वा पवाय इत्या
देशौवाभवतः ॥ वाइ । पवायइ । मिलाइ ॥ निर्मोनिम्माणनिम्मवौ ॥ १९ ॥ निरपूर्वस्यमिमीतेरेतावादे
शौभवतः ॥ निम्माणइ । निम्मवइ ॥ क्षेर्णिज्झरोवा ॥ २० ॥ क्षयतेर्णिज्झरइत्यादेशौवाभवति ॥ णिज्झ

२१ ॥ पक्षेऽग्निज्जड ॥ छदेर्णैर्णुमनूमसन्नूमठक्कोम्वालपञ्वालाः ॥ २१ ॥ छदेर्ण्यतस्यैतेषादेशावाभवन्ति ॥ णुमइ ।
 नूमइ ॥ णत्वे णूमइ । सन्नूमइ । ठक्कइ । ओम्वालइ । पञ्वालइ । छाञ्चइ ॥ निवृपत्योर्णिहोडः ॥ २२ ॥ निवृगःपते
 ण्यन्तस्यणिहोडइत्यादेशोवाभवति ॥ णिहोडइ ॥ पक्षे निवारेइ । पाडेइ ॥ दूडोदूमः ॥ २३ ॥ दूडोर्ण्यन्तस्यदूम
 इत्यादेशोभवति ॥ दूमेइमइअहिअग्रं ॥ धवलेर्दुमः ॥ २४ ॥ धवलयतेर्ण्यतस्यदुमादेशोवाभवति ॥ दुमइ ।
 धवलइ ॥ स्वराणांस्वराबहुलमितिदीर्घत्वमपि ॥ दूमिअं । धवलितमित्यर्थः ॥ तूलेरोहामः ॥ २५ ॥ तूलेर्ण्यत
 स्यओहामइत्यादेशोवाभवति ॥ ओहामइ । तुलइ ॥ विरेचेरोलुण्डोल्लण्डपहुत्थाः ॥ २६ ॥ विरेचयतेर्ण्यत
 स्यओलुण्डादयश्चादेशाभवन्ति ॥ ओलुण्डइ । उल्लण्डइ । पहुत्थइ । विरेचइ ॥ तडेराहोडविहोडौ ॥ २७ ॥
 तडेर्ण्यतस्यएतावादेशौवाभवतः ॥ आहोडइ । विहोडइ ॥ पक्षे । ताडेइ ॥ मिश्रेर्वीसालमेलवौ ॥ २८ ॥ मिश्रय
 तेर्ण्यतस्यवीसालमेलवइत्यादेशौवाभवतः ॥ वीसालइ । मेलवइ । मिस्सइ ॥ उद्धूलेर्गुण्ठः ॥ २९ ॥ उद्धूले
 र्ण्यतस्यगुण्ठइत्यादेशोवाभवति ॥ गुण्ठइ ॥ पक्षे । उद्धूलेइ ॥ भमेऽग्नलिअण्डतमाडौ ॥ ३० ॥ भमतेर्ण्य

१०

चक्षुष्पइ । पणामइ ॥ पक्षे । अप्पेइ ॥ यापेर्जवः ॥ ४० ॥ यातेर्ण्यतस्यजवइत्यादेशोवाभवति ॥ जवइ । जावेइ ॥
 ॥ प्लावेरोम्बालपव्वालो ॥ ४१ ॥ प्लवतेर्ण्यतस्यएतावादेशौवाभवतः ॥ ओम्बालइ । पावेइ ॥ विकोशेःप
 कखोडः ॥ ४२ ॥ विकोशयतेर्नामधातोर्ण्यतस्यपकखोडइत्यादेशोवानवति ॥ पकखोडइ । विकोसइ ॥ रोमंथे
 रोग्गालवग्गोलौ ॥ ४३ ॥ रोमंथेर्नामधातोर्ण्यतस्यएतावादेशौवानवतः ॥ ओग्गालइ । वग्गोलइ । रोमंथइ
 ॥ कमेर्णिहुवः ॥ ४४ ॥ कमेःस्वार्थेण्यंतस्यणिहुवइत्यादेशोवाभवति ॥ णिहुवइ । कामेइ ॥ प्रकाशेर्णुवः ॥ ४५ ॥
 प्रकाशेर्ण्यतस्यणुवइत्यादेशोवानवति ॥ णुवइ । पञ्चासेइ ॥ कम्पेर्विच्छोलः ॥ ४६ ॥ कम्पेर्ण्यतस्यविच्छोलइ
 त्यादेशोवानवति ॥ विच्छोलइ । कंपेइ ॥ आरोहेर्वलः ॥ ४७ ॥ आरुहेर्ण्यतस्यवलइत्यादेशोवाभवति ॥ वल
 इ । आरोवेइ ॥ दोलेरंखोलः ॥ ४८ ॥ दुलेःस्वार्थेण्यंतस्यरंखोलइत्यादेशोवानवति ॥ रंखोलइ । दोलइ ॥ रंजेरा
 वः ॥ ४९ ॥ रंजेर्ण्यतस्यरावइत्यादेशोवानवति ॥ रावेइ । रंजेइ ॥ घटेःपरिवाडः ॥ ५० ॥ घटेर्ण्यतस्यपरिवा
 डइत्यादेशोवानवति ॥ परिवाडेइ । घडेइ ॥ ॥ वेष्टेःपरिआलः ॥ ५१ ॥ वेष्टेर्ण्यतस्यपरिआलइत्यादेशोवानवति ॥

परिआलेइ । वेढेइ ॥ क्रियः किणोवेस्तुकेच ॥ ५२ ॥ ऐरितिनिवृत्तं ॥ क्रीणातेः किणइत्यादेशो भवतिवेः परस्य
तुद्विरुक्तः के चकारात्किणश्चनवति ॥ किणइ । विक्केइ । विक्किणइ ॥ नियोजनावीहौ ॥ ५३ ॥ बिभेतेरेतावादेशौ
भवतः ॥ भाइ । भाइअं । बीहइ । बीहिअं ॥ बहुलाधिकारात्नीओ ॥ आलीङोऽल्ली ॥ ५४ ॥ आलीयतेः अल्ली
इत्यादेशो भवति ॥ अल्लीअइ । अल्लीणो ॥ निलीङोऽणिलीअणिलुकणिरिग्घलुकलिकलिहक्काः ॥ ५५ ॥
निलीङएतेषडादेशावाभवन्ति ॥ णिलीअइ । णिलुकइ । णिरिग्घइ । लुकइ । लिक्कइ । लिहक्कइ । निलिज्जिइ ॥ विली
ङोविरा ॥ ५६ ॥ विलीङोविराइत्यादेशो वाचवति ॥ विराइ । विलिज्जइ ॥ रुतेरुंजरुण्टौ ॥ ५७ ॥ रौतेरे
तावादेशौ वाचवतः ॥ रुंजइ । रुण्टइ । रवइ ॥ श्रुतेर्हणः ॥ ५८ ॥ शृणोतेर्हणइत्यादेशो वाचवति ॥ हणइ । सु
णइ ॥ धूगेर्धुवः ॥ ५९ ॥ धुनोतेर्धुवइत्यादेशो वाचवति ॥ धुवइ । धुणइ ॥ भुवेर्होहुवहवाः ॥ ६० ॥ भुवो
धातोर्हो हुव हव इत्येते आदेशावाचवन्ति ॥ होइ । होन्ति । हुवइ । हुवन्ति । हवइ । हवन्ति । पक्षे नवइ । परिहीणवि
हवो । नविउं । पन्नवइ । परिभवइ । संनवइ ॥ कचिदन्यदपि ॥ उब्भुअइ । भुत्तं ॥ अवित्तिहुः ॥ ६१ ॥ विद्व

१० जेप्रत्ययेभुवोहुइत्यादेशोभवति॥हुन्ति। भवन्। हुन्तो। अविन्तितीकिं ॥ होइ ॥ पृथक्स्पष्टेणिवडः॥ ६२ ॥ पृथक्
 भूतेस्पष्टेचकर्तरिभुवोणिवडइत्यादेशोभवति ॥ एणिवडइ । पृथक्स्पष्टोवाजवतीत्यर्थः ॥ प्रजोर्हुप्पोवा॥ ६३ ॥ प्रभु
 कर्तृकस्यभुवोहुप्पइत्यादेशोवाभवति॥प्रभुत्वंचप्रपूर्वस्यैवार्थः॥अंगेच्चिअनपहुप्पइ॥पक्षे। पभवेइ ॥ केहूः॥ ६४ ॥
 भुवःकेप्रत्ययेहूरादेशोजवति ॥ हूअं । अणुहूअं । पहूअं ॥ कृगेःकुणः ॥ ६५ ॥ कृगेःकुणइत्यादेशोवाजवति ॥
 कुणइ । करइ ॥ काणेक्षितेणिआरः ॥ ६६ ॥ काणेक्षितविषयस्यकृगेणिआरइत्यादेशोवाजवति ॥ एणि
 आरइ । काणेक्षितंकरोति ॥ निष्टम्नावष्टम्नेणिदुहसंदाणं ॥ ६७ ॥ निष्टम्नविषयस्यावष्टम्भविषयस्य
 चकृगोयथासंख्यं निदुह संदाण इत्यादेशोवाभवतः ॥ एणिदुहइ । निष्टम्भंकरोति । संदाणइ । अवष्टंनंकरोती
 त्यर्थः ॥ श्रमेवावम्फः॥ ६८ ॥ श्रमविषयस्यकृगोवावम्फइत्यादेशोभवतिवा ॥ वावम्फइ । श्रमंकरोति ॥ मन्यु
 नौष्ठमालिन्येणिवोलः॥ ६९ ॥ मन्युनाकरणेनयदौष्ठमालिन्यंतद्विषयस्यकृगोणिवोलइत्यादेशोवाभवति ॥ एणिवो
 लइ । मन्युनाओष्ठंमलिनंकरोति ॥ शैथिल्यलम्बनेपयल्लः॥ ७० ॥ शैथिल्यविषयस्यलम्बनविषयस्यचकृगःपयल्लइ

वंति ॥ नीहरइ । नीलइ । धाडइ । वरहाडइ । नीसरइ ॥ जागेर्जगः ॥ ८० ॥ जागर्तेर्जगइत्यादेशोवाचव
ति ॥ जगइ । पक्षे । जागरइ ॥ व्याप्रेराअडः ॥ ८१ ॥ व्याप्रियतेराअडइत्यादेशोवाचवति ॥ आअडेइ । वावा
रइ ॥ संवृगेःसाहरसाहट्टौ ॥ ८२ ॥ संवृणोतेःसाहर साहट्ट इत्यादेशौवाभवतः ॥ साहरइ । साहट्टइ । संवरइ
॥ आट्टडःसन्नामः ॥ ८३ ॥ आद्रियतेःसन्नामइत्यादेशोवाचवति ॥ सन्नामेइ । आदरेइ ॥ प्रहृगेःसारः ॥ ८४ ॥
प्रहरतेःसारइत्यादेशोवाचवति ॥ सारइ । पहरइ ॥ अवतरेरोहओरसौ ॥ ८५ ॥ अवतरतेःओह ओरस इत्या
देशौवाचवतः ॥ ओहरइ । ओरसइ । ओअरइ ॥ शकेश्रयतरतीरपाराः ॥ ८६ ॥ शक्नोतेरेतेचत्वारआदेशावा
चवंति ॥ चयइ । तरइ । तीरइ । पारइ । सकइ ॥ त्यजतेरपि । चयइ । हानिंकरोति ॥ तरतेरपि । तरइ ॥ तीरयतेर
पि । तीरइ ॥ पारयतेरपि । पारेइ । कर्मसमाप्नोति ॥ फक्कस्थक्कः ॥ ८७ ॥ फक्कतेस्थक्कइत्यादेशोभवति ॥ थक्क
इ ॥ श्लाघःसलहः ॥ ८८ ॥ श्लाघतेःसलहइत्यादेशोभवति ॥ सलहइ ॥ खचेर्वेअडः ॥ ८९ ॥ खचतेर्वेअड
इत्यादेशोवाचवति ॥ वेअडइ । खचइ ॥ पचेःसोल्लपउल्लौ ॥ ९० ॥ पचतेःसोल्ल पउल्ल इत्यादेशौवाचवतः ॥ सो

लइ । पडलइ । पअइ ॥ मुचेश्छडावहेडमेहोसिकरेअवणिलुञ्छधंसाडाः ॥ ९१ ॥ मुंचतेरेतेसप्तादेशावाभवं
ति ॥ छडइ । अवहेडइ । मेहइ । उसिकइ ॥ रेअवइ । णिलुञ्छइ । धंसाडइ ॥ पक्षे । मुअइ ॥ दुःखेणिच्च
लः ॥ ९२ ॥ दुःखविषयस्यमुचोणिच्चलइत्यादेशोवाभवति ॥ णिच्चलेइ । दुःखंमुंचतीत्यर्थः ॥ वञ्चेर्वेहववेलव
जूरवोमच्छाः ॥ ९३ ॥ वंचतेरेतेचत्वारआदेशान्वंति ॥ वेहवइ । वेलवइ । जूरवइ । उमच्छइ । वञ्चइ ॥ रचे
रुग्गहावहविडविड्डाः ॥ ९४ ॥ रचेर्धातोरेतेत्रयआदेशान्वंति ॥ उग्गहइ । अवहइ । विडविड्डइ । रअइ ॥
॥ समारचेरुवहत्थसारवसमारकेलायाः ॥ ९५ ॥ समारचेरेतेचत्वारआदेशान्वंति ॥ उवहत्थइ । सारवइ ।
समारइ । केलायइ । समारअइ ॥ सिचेःसिञ्चसिञ्चपौ ॥ ९६ ॥ सिचतेरेतावादेशौवाभवतः ॥ सिञ्चइ । सिञ्चपइ ।
सेअइ ॥ प्रच्छःपुच्छः ॥ ९७ ॥ प्रच्छेःपुच्छादेशोभवति ॥ पुच्छइ ॥ गर्जेर्बुक्कः ॥ ९८ ॥ गर्जतेर्बुक्कइत्यादेशो
वान्वति ॥ बुक्कइ । गज्जइ ॥ वृषेर्ठिक्कः ॥ ९९ ॥ वृषकर्तृकस्यगर्जेर्ठिक्कइत्यादेशोभवति ॥ ठिक्कइ । वृषभोगर्ज
तीत्यर्थः ॥ राजेरग्घछज्जसहरीररेहाः ॥ १०० ॥ राजेरेतेपंचादेशान्वंति ॥ अग्घइ । छज्जइ । सहइ । रीइ ।

१० युसलइ । विरोलइ ॥ लहादेरवअत्थः ॥ २२ ॥ लहादतेण्यंतस्याण्यंतस्यचअवअत्थइत्यादेशो नवति ॥ अव
 अत्थइ ॥ लहादते । लहादयतिवा ॥ इकारोण्यंतस्यापिपरिग्रहार्थः ॥ नेःसदोमज्जः ॥ २३ ॥ निपूर्वस्यसदेर्मज्जइत्यादे
 शोभवति ॥ अत्ताएत्थणुमज्जइ ॥ छिदेर्दुहावणिछल्लनिज्झोडणिवरणिल्लूरलूराः ॥ २४ ॥ छिदेरेतेपडादेशावा नवं
 ति ॥ दुहावइ । णिछल्लइ । णिज्झोडइ । णिवरइ । णिल्लूरइ । लूरइ ॥ पक्षे । छिंदइ ॥ आडाओअन्दोदालौ ॥ २५ ॥
 आडायुक्तस्यछिदे रोअन्द उदालइ त्यादेशौवाभवतः ॥ ओअन्दइ । उदालइ । आच्छिंदइ ॥ मृदोमलमठपरिहट्टस्व
 ड्चड्मड्पन्नाडाः ॥ २६ ॥ मृद्वातेरेतेसप्तादेशा नवंति ॥ मलइ । मठइ । परिहट्टइ । खड्डइ । चड्डइ । मड्डइ । पन्नाडइ
 ॥ स्पंदेश्चुलुचुलः ॥ २७ ॥ स्पंदेश्चुलुचुलइत्यादेशोवा नवति ॥ चुलुचुलइ । फंदइ ॥ निरःपदेर्वलः ॥ २८ ॥ निपूर्वस्य
 पदेर्वलइत्यादेशोवाभवति ॥ निवलइ । निप्पज्जइ ॥ विसंवदेर्विअट्टविलोट्टफंसाः ॥ २९ ॥ विसंपूर्वस्यवदेरेतेत्र
 यआदेशावा नवंति ॥ विअट्टइ । विलोट्टइ । फंसइ । विसंवअइ ॥ शदोज्झडपक्खोडौ ॥ ३० ॥ शीयतेरेता
 वादेशौ नवतः ॥ ज्झडइ । पक्खोडइ ॥ खिदेर्जूरविसूरौ ॥ ३१ ॥ खिदेरेतावादेशौवा नवतः ॥ जूरइ । विसूरइ ।

वुसलइ । विरोलइ ॥ लहादेरवअत्थः ॥ २२ ॥ लहादतेण्यंतस्याण्यंतस्यचअवअत्थइत्यादेशोजवति ॥ अव
 अत्थइ ॥ लहादते । लहादयतिवा ॥ इकारोण्यंतस्यापिपरिग्रहार्थः ॥ नेःसदोमज्जः ॥ २३ ॥ निपूर्वस्यसदेर्मज्जइत्यादे
 शोभवति ॥ अत्ताएत्थणुमज्जइ ॥ छिदेर्दुहावणिछल्लनिज्झोडणिवरणिल्लूरलूराः ॥ २४ ॥ छिदेरेतेषडादेशावाजवं
 ति ॥ दुहावइ । णिछल्लइ । णिज्झोडइ । णिवरइ । णिल्लूरइ । लूरइ ॥ पक्षे । छिंदइ ॥ आडाओअन्दोदालौ ॥ २५ ॥
 आडायुक्तस्यछिदे रोअन्द उदालइ त्यादेशौवाभवतः ॥ ओअन्दइ । उदालइ । आच्छिंदइ ॥ मृदोमलमठपरिहट्टख
 ड्चड्मड्पन्नाडाः ॥ २६ ॥ मृदातेरेतेसप्तादेशाजवंति ॥ मलइ । मठइ । परिहट्टइ । खड्इ । चड्इ । मड्इ । पन्नाडइ
 ॥ स्पंदेश्चुलुचुलः ॥ २७ ॥ स्पंदेश्चुलुचुलइत्यादेशोवाजवति ॥ चुलुचुलइ । फंदइ ॥ निरःपदेर्वलः ॥ २८ ॥ निपूर्वस्य
 पदेर्वलइत्यादेशोवाभवति ॥ निवलइ । निप्पज्जइ ॥ विसंवदेर्विअट्टविलोट्टफंसाः ॥ २९ ॥ विसंपूर्वस्यवदेरेतेत्र
 यआदेशावाजवंति ॥ विअट्टइ । विलोट्टइ । फंसइ । विसंवअइ ॥ शदोज्झडपक्खोडौ ॥ ३० ॥ शीयतेरेता
 वादेशौजवतः ॥ ज्झडइ । पक्खोडइ ॥ खिदेर्जूरविसूरौ ॥ ३१ ॥ खिदेरेतावादेशौवाजवतः ॥ जूरइ । विसूरइ ।

खिज्जइ॥ रुधेरुत्थंघः ॥ ३२ ॥ रुधेरुत्थंघइत्यादेशोवाचवति॥उत्थंघइ । रुंधइ ॥ निगेधेर्हकः ॥ ३३ ॥ निषेध
तेर्हकइत्यादेशोवाचवति ॥ हकइ । निसेहइ ॥ ऋधेर्जूरः ॥ ३४ ॥ ऋधेर्जूरइत्यादेशोवाचवति ॥ जूरइ॥कुज्झइ।
॥जनोजाजम्मौ॥३५॥जायते जां जम्मइत्यादेशोवाचवतः।जाअइ।जम्मइ॥तनेस्तडतडुतडुवविरल्लाः॥३६॥
तनेरेतेचत्वारआदेशावाचवंति ॥ तडइ । तडुइ । तडुवइ । विरल्लइ । तणइ ॥ तृपस्थिप्पः ॥ ३७ ॥ तृप्यतेस्थि
प्पइत्यादेशोभवति ॥ थिप्पइ ॥ उपसर्पेरल्लिअः॥३८॥उपपूर्वस्यसृपेःकृतगुणस्यअल्लिअइत्यादेशोवाचवति॥
अल्लिअइ । उवसप्पइ ॥ संतपेर्डंखः ॥ ३९ ॥ संतप्यतेर्डंखइत्यादेशोवाचवति ॥ डंखइ॥ पक्षे । संतप्पइ ॥
॥ व्यापेरोअग्गः ॥ ४० ॥ व्याप्नोतेरोअग्गइत्यादेशोवाचवति ॥ ओअग्गइ । वावेइ॥समापेःसमाणः ॥४१॥
समाप्नोतेःसमाणइत्यादेशोवाचवति ॥ समाणइ । समावेइ ॥ क्षिपेर्गलत्थाडुकखसोल्लपेल्लणोल्लुहुहुलपरी
घत्ताः ॥ ४२ ॥ क्षिपेरेतेनवादेशावाचवंति॥गलत्थइ । अडुकखइ । सोल्लइ । पेल्लइ । णोल्लइ । न्हस्वत्वेणुल्लइ । लु
हइ । हुलइ । परीइ । घत्तइ । खिवइ ॥ उत्क्षिपेर्गुलगुच्छेत्थंघाल्लत्थोब्भुतोस्सिक्कहक्खुप्पाः॥४३॥ उत्पूर्व

स्यक्षिपेरेतेषडादेशावाचवन्ति ॥ गुलुगुञ्जइ । उत्थंघइ । अल्लत्थइ । उव्भुत्तइ । उस्सिक्कइ । हक्खुप्पइ । उक्खिक्खवइ ॥
 ॥ आक्षिपेर्णीस्वः ॥ ४४ ॥ आइपूर्वस्यक्षिपेर्णीस्वइत्यादेशोवाचवति ॥ णीरवइ । अक्खिक्खवइ ॥ स्वपेःकम
 ठसलिसलोद्दाः ॥ ४५ ॥ स्वपेरेतेत्रयआदेशावाभवन्ति ॥ कमठसइ । लिसइ । लोद्दइ । सुअइ ॥ वेपेरायम्ब
 यज्झौ ॥ ४६ ॥ वेपे रायम्ब आयज्झ इत्यादेशोवाचवतः ॥ आयम्बइ । आयज्झइ । वेवइ ॥ विलपेर्झैस्ववडव
 डौ ॥ ४७ ॥ विलपे झैस्व वडवड इत्यादेशोवाचवतः ॥ झैस्वइ । वडवडइ । विलवइ ॥ लिपोलिम्पः ॥ ४८ ॥
 लिपतेर्लिम्पइत्यादेशोचवति ॥ लिम्पइ ॥ गुप्येर्विरणडौ ॥ ४९ ॥ गुप्यतेरेतावादेशोवाचवतः ॥ विरइ ।
 एडइ ॥ पक्षे । गुप्पइ ॥ कृपोऽवहोणिः ॥ ५० ॥ कृपेःअवहइत्यादेशोण्यंतोभवति । अवहावेइ । कृपांकरोती
 त्यर्थः ॥ प्रदीपेस्तेअवसंदुमसंधुक्काब्भुत्ताः ॥ ५१ ॥ प्रदीप्यतेरेतेचत्वारआदेशावाभवन्ति ॥ तेअवइ । संदु
 मइ । संधुक्कइ । अब्भुत्तइ । पलीवइ ॥ लुनेःसंजावः ॥ ५२ ॥ लुभ्यतेःसंजावइत्यादेशोवाचवति ॥ संजावइ ।
 लुब्बइ ॥ क्षुनेस्वउरपडुहौ ॥ ५३ ॥ क्षुनेःस्वउर पडुह इत्यादेशोवा ॥ ॥ स्वउरइ । पडुहइ । खुब्भइ ॥ आ

डोरनेरम्नठवौ ॥ ५४ ॥ आढःपरस्वरने रम्न ठव इत्यादेशौवाभवतः ॥ आरम्नइ । आढवइ । आरनइ ॥ उपा
लम्नेर्झखपच्चारवेलवाः ॥ ५५ ॥ उपालम्नेरेतेत्रयआदेशावाचवन्ति ॥ झंखइ । पच्चारइ । वेलवइ । उवा
लंनइ ॥ अवेर्जुंनोजंन ॥ ५६ ॥ जूंभेजंनइत्यादेशोनवतिवेस्तुनभवति ॥ जंभाइ । जंन ॥ अवेरिति
किं ॥ केलिपसरोविअंनइ ॥ नाराक्रातेर्नमेर्णिसुढः ॥ ५७ ॥ भाराक्रांतिकर्तरिनमेर्णिसुढइत्यादेशोनवति ॥
णिमुढइ । भाराक्रांतोनमतीत्यर्थः ॥ विश्रमेर्णिवा ॥ ५८ ॥ विश्राम्यतेर्णिवाइत्यादेशौवाभवति ॥ णिवाइ । वी
समइ ॥ आक्रामेरोहावोच्छारछुंदाः ॥ ५९ ॥ आक्रमेरेतेत्रयआदेशावाचवन्ति ॥ ओहावइ । उच्छारइ । छुंदाइ ।
अक्रमइ ॥ भ्रमेष्टिरिटिल्लुंढुल्लुंढल्लचक्कम्मजमडनम्माडनमाडतलअण्टझण्टझम्पनुमगुमफुमफुसदुमदु
सपरीपराः ॥ ६० ॥ भ्रमेरेतेऽष्टादशादेशावाभवन्ति ॥ टिरिटिल्लइ । दुंढल्लइ । ढंढल्लइ । चक्कम्मइ । भमडइ । भम्माडइ ।
नमाडइ । तलअण्टइ । झण्टइ । झम्पइ । भुमइ । गुमइ । फुमइ । फुसइ । दुमइ । दुसइ । परीइ । परइ । नमइ ॥ ग
मेरइअइच्छाणुवज्जावसज्जोकुसाकुसपच्चडुपच्छंदणिम्महणीणीणीलुक्कपदअरंनपरिअल्लबोलपरि

मा०
॥

अलगिरिणासणिवहावसेहावहराः ॥ ६१ ॥ गमेरेतेएकविंशतिरादेशावाज्वन्ति॥अइइ। अइच्छइ। अणुव
ज्जइ। अवसज्जइ। उकुसइ। अकुसइ। पच्चड्डइ। पच्छंदइ। णिम्महइ। णीइ। णीणइ। णीलुक्कइ। पदअइ।
रंनइ। परिअल्लइ। बोलइ। परिअलइ। गिरिणासइ। णिवहइ। अवसेहइ। अवहरइ॥ पक्षे। गच्छइ॥हम्मइ
णिहम्मइ। णीहम्मइ। आहम्मइ। पहम्मइ इत्येतेतेतुहम्मगतावित्यस्यैवजविष्यन्ति॥आडाअहिपञ्चुअः॥ ६२॥
आडासहितस्यगमेःअहिपञ्चुअइत्यादेशोवाभवति ॥ अहिपञ्चुअइ। पक्षे। आगच्छइ॥ समाअब्जिडः॥ ६३॥
समायुक्तस्यगमेःअब्जिडइत्यादेशोवाभवति ॥ अब्जिडइ। संगच्छइ॥ अभ्याडोम्मत्थः ॥ ६४॥ अभ्याड्
न्यांयुक्तस्यगमेःउम्मत्थइत्यादेशोवाभवति ॥ उम्मत्थइ। अब्जागच्छइ। अभिमुखमागच्छतीत्यर्थः ॥ प्रत्या
डापलोट्टः ॥ ६५॥ प्रत्याड्भ्यांयुक्तस्यगमेःपलोट्टइत्यादेशोवाज्वन्ति ॥ पलोट्टइ। पच्चागच्छइ॥ शमेःपडि
सापडिसामौ॥ ६६॥ शमेरेतावादेशौवाज्वन्तः॥पडिसाइ॥पडिसामइ। समइ॥ रमेःसंखुड्डस्वेड्डोब्जावकिलिकिं
चकोट्टुममोट्टायणीसरवेल्लाः॥ ६७॥ रमतेरेतेऽष्टादेशावाज्वन्ति ॥ संखुड्डइ। स्वेड्डइ। उब्जावइ। किलिकिंचइ।

कोट्टुमइ । मोट्टायइ । णीसरइ । वेळइ । रमइ ॥ पूरेरग्घाडोग्घवोद्धुमांगुमाहिरेमाः ॥ ६८ ॥ पूरेरेतेपञ्चादेशा
वाभवन्ति ॥ अग्घाडइ । उग्घवइ । उद्धूमइ । अंगुमइ । अहिरेमइ । पूरइ ॥ त्वरस्तुवरजअडौ ॥ ६९ ॥ त्वर
तेरेतावादेशौनवतः ॥ तुवरइ । जअडइ । तुवरंतो । जअडंतो ॥ त्यादिशत्रोस्तूरः ॥ ७० ॥ त्वरतेस्त्यादौश
तरिचतूरइत्यादेशोनवति ॥ तूरइ । तूरंतो ॥ तुरोऽत्यादौ ॥ ७१ ॥ त्वरोऽत्यादौतुरआदेशोनवति ॥ तुरिओ ।
तुरंतो ॥ क्षरःखिरज्झरपज्झरपच्चडणिवलणिट्ठुआः ॥ ७२ ॥ क्षरेरेतेषडादेशाभवन्ति ॥ खिरइ । ज्झरइ ।
पज्झरइ । पच्चडइ । णिवलइ । णिट्ठुअइ ॥ उच्छलउच्छलः ॥ ७३ ॥ उच्छलतेरुच्छलइत्यादेशोनवति ॥ उ
च्छलइ ॥ विगलेस्थिप्पणिट्ठहौ ॥ ७४ ॥ विगलतेरेतावादेशौवाभवतः ॥ थिप्पइ । णिट्ठहइ । विगलइ ॥ दलि
वल्पोर्विसट्ठवम्फौ ॥ ७५ ॥ दलेर्वलेश्वयथासंख्यं विसट्ठ वम्फ इत्यादेशौवानवतः ॥ विसट्ठइ । वम्फइ ॥ पक्षे ।
दलइ । वलइ ॥ भंशेःफिडफिट्ठफुडफुट्ठचुक्कुल्लाः ॥ ७६ ॥ भंशेरेतेषडादेशावाभवन्ति ॥ फिडइ । फिट्ठइ । फु
डइ । फुट्ठइ । चुक्कुइ । भुल्लइ ॥ पक्षे । नंसइ ॥ नशेर्णिरिणासणिवहावसेहपडिसासेहावहराः ॥ ७७ ॥ नशे

णिरिणिज्जइ । रेंचइ । चड्डइ ॥ पक्षे । पीसइ ॥ नषेर्नुकः ॥ ८५ ॥ नषेर्भुक्कइत्यादेशोवाजवति ॥ भुक्कइ । नस
 इ ॥ कृषेःकडसाअट्ठाञ्चाएच्छायञ्छाइच्छाः ॥ ८६ ॥ कृषेरेतेषडादेशावाभवन्ति ॥ कट्टइ । साअट्टइ । अञ्चइ ।
 अणच्छइ । अयञ्छइ । आइञ्छइ ॥ पक्षे । करिसइ ॥ असावक्खोडः ॥ ८७ ॥ असिविषयस्यकृषेरक्खोडइ
 त्यादेशोवति ॥ अक्खोडइ । असिंकोशात्कर्षतीत्यर्थः ॥ गवेषेर्दुंदुल्लढंढोलगमेसघत्ताः ॥ ८८ ॥ गवेषेरेते
 चत्वारआदेशावाभवन्ति ॥ दुंदुल्लइ । ढंढोलइ । गमेसइ । घत्तइ ॥ गवेसइ ॥ श्लिषेःसामग्गावयासपरिअ
 ताः ॥ ८९ ॥ श्लिष्यतेरेतेत्रयआदेशावाजवन्ति ॥ सामग्गइ । अवयासइ । परिअत्तइ । सिलेसइ ॥ अक्षेश्वोप्प
 डः ॥ ९० ॥ अक्षेश्वोप्पडइत्यादेशोवाभवति ॥ चोप्पडइ । नक्खइ ॥ कांक्षेराहाहिलंघाहिलंखवच्चवंफमहसिहविलुं
 पाः ॥ ९१ ॥ कांक्षतेरेतेऽष्टादेशावाभवन्ति ॥ आहाइ । अहिलंघइ । अहिलंखइ । वच्चइ । वंफइ । महइ । सिंहइ
 विलुंपइ । कंखइ ॥ प्रतीक्षेःसामयविहीरविरमालाः ॥ ९२ ॥ प्रतीक्षेरेतेत्रयआदेशावाभवन्ति ॥ सामयइ । विही
 रइ । विरमालइ । पडिक्खइ ॥ तक्षेस्तच्छचच्छरम्परम्फाः ॥ ९३ ॥ तक्षेरेतेचत्वारआदेशावाजवन्ति ॥ तच्छइ ।

०मा०
: ॥

चच्छइ । रम्पइ । रम्फइ । तक्खइ ॥ विकसेःकोआसवोसट्ठौ ॥ ९४ ॥ विकसेरेतावादेशौवाभवतः ॥ कोआसइ
वोसट्ठइ । विअसइ ॥ हसेर्गुजः ॥ ९५ ॥ हसेर्गुजइत्यादेशोवानवति ॥ गुंजइ । हसइ ॥ श्रंसेल्हसडि
म्नौ ॥ ९६ ॥ श्रंसेरेतावादेशौवानवतः ॥ ल्हसइ । परिल्हसइ । सलिलवसणं डिम्नइ । संसइ ॥ त्रसेर्डरवो
ज्जवज्जाः ॥ ९७ ॥ त्रसेरेतेत्रयआदेशावाभवन्ति ॥ डरइ । वोज्जइ । वज्जइ । तसइ ॥ न्यसोणिमणुमौ ॥ ९८ ॥
न्यस्यतेरेतावादेशौनवतः ॥ णिमइ । णुमइ ॥ पर्यसःपलोट्टपल्लट्टपल्हत्थाः ॥ ९९ ॥ पर्यस्यतेरेतेत्रयआदेशा
नवन्ति ॥ पलोट्टइ । पल्लट्टइ । पल्हत्थइ ॥ निःश्वसेर्झस्वः ॥ २०० ॥ निश्वसेर्झस्वइत्यादेशोवानवति ॥ झंस्वइ ।
नीससइ ॥ उल्लसेरुसलोसुम्नणिल्लसपुलआअगुंजोल्लारोआः ॥ १ ॥ उल्लसेरेतेषडादेशावानवन्ति ॥ ऊसल
इ । ऊसुम्नइ । णिल्लसइ । पुलआअइ । गुंजोल्लइ । न्हस्वत्वेतु । गुंजुल्लइ । आरोअइ । उल्लसइ ॥ नासेर्निसः ॥ २ ॥
नासेर्निसइत्यादेशोवानवति ॥ निसइ । नासइ ॥ ग्रसेर्धिसः ॥ ३ ॥ ग्रसेर्धिसइत्यादेशोभवतिवा ॥ धिसइ ।
गसइ ॥ अवात्गाहेर्वाहः ॥ ४ ॥ अवात्परस्यगाहेर्वाहइत्यादेशोवानवति ॥ उवाहइ । उगाहइ ॥ आरुहेश्वड

वलग्गौ ॥ ५ ॥ आरुहेरेतावादेशौवाभवतः ॥ चडइ । वलग्गइ । आरुहइ ॥ मुहेर्गुम्मगुम्मडौ ॥ ६ ॥ मुहेरेता
वादेशौवाभवतः ॥ गुम्मइ । गुम्मडइ । मुज्झइ ॥ दहेरहिऊलालुंखौ ॥ ७ ॥ दहेरेतावादेशौवाभवतः ॥ अहि
ऊलइ । आलुंखइ । डहइ ॥ ग्रहोवलगेण्हहरपडुंनिरुवाराहिपच्चुआः ॥ ८ ॥ ग्रहेरेतेषडादेशाभवन्ति ॥ वल
इ । गेण्हइ । हरइ । पडुंइ । निरुवारइ । अहिपच्चुइ ॥ क्त्वातुम्तव्येषुघेत् ॥ ९ ॥ ग्रहेःक्त्वातुम्तव्येषु
घेदित्यादेशोभवति ॥ क्त्वा ॥ घेत्तूण । घेत्तूआण । कचिन्ननवति । गेण्हअ । तुम् ॥ घेत्तुं ॥ तव्य ॥ घेत्तवं ॥
॥ वचोवोत् ॥ २१० ॥ वक्तेवोदित्यादेशोभवतिक्त्वातुम्तव्येषु ॥ वोत्तूण । वोत्तुं । वोत्तवं ॥ रुदञ्जुजमुचां
तोऽन्त्यस्य ॥ ११ ॥ एषामन्त्यस्यक्त्वातुम्तव्येषुपरतःतोन्नवति ॥ रोत्तूण । रोत्तुं । रोत्तवं ॥ जोत्तूण । भोत्तुं । जो
त्तवं ॥ मोत्तूण । मोत्तुं । मोत्तवं ॥ दशस्तेनठः ॥ १२ ॥ दशोन्त्यस्यतकारेणसहद्विरुक्तष्टकारोभवति ॥ दट्ट
ण । दट्ठं । दट्ठवं ॥ आःकृगोचूतन्नविष्यतोश्च ॥ १३ ॥ कृगोऽन्त्यस्यआइत्यादेशोभवतिभूतन्नविष्यत्का
लयोश्चकारात्क्त्वातुम्तव्येषुच ॥ काहीअ । अकार्षीत् । अकरोत् । चकारवा ॥ काहिइ । करिष्यति कर्तावा ॥ क्त्वा ॥

मा० काऊण ॥ तुम् ॥ काउं ॥ तव्य ॥ काअ्यवं ॥ गमिष्यमासांछः ॥ १४ ॥ एषामंत्यस्यछोजवति ॥ गच्छइ । इच्छइ ।
जच्छइ । अच्छइ ॥ छिदिनिदोन्दः ॥ १५ ॥ अनयोरंत्यस्यनकाराक्रांतोदकारोजवति ॥ छिन्दइ । निन्दइ ॥
॥ युधबुधगृधक्रुधसिधमुहांज्झः ॥ १६ ॥ एषामंत्यस्यद्विरुक्तोझोभवति ॥ जुज्झइ । बुज्झइ । गिज्झइ । कुज्झ
इ । सिज्झइ । मुज्झइ ॥ रुधोन्धम्नौच ॥ १७ ॥ रुधोऽन्त्यस्य न्ध म्न इत्येतौचकारात्झश्चनवति ॥ रुन्धइ ।
रुम्भइ । रुज्झइ ॥ सदपतोर्डः ॥ १८ ॥ अनयोरंत्यस्यडोभवति ॥ सडइ । पडइ ॥ कथवर्धोढः ॥ १९ ॥
अनयोरंत्यस्यढोभवति ॥ कढइ । वड्डइ पवअकलअलो ॥ परिअढइ लाअरणं ॥ बहुवचनादृधेःकृतगुणस्यवर्धेश्चावि
शेषेणग्रहणं ॥ वेष्टेः ॥ २२० ॥ वेष्टवेष्टनेइत्यस्यधातोःकगटडेत्यादिनाषलोपेऽन्त्यस्यढोजवति ॥ वेढइ । वेढिज्ज
इ ॥ समोल्लः ॥ २१ ॥ संपूर्वस्यवेष्टतेरंत्यस्यद्विरुक्तोलोभवति ॥ संवेल्लइ ॥ वोदः ॥ २२ ॥ उदःपरस्यवेष्टे
रंत्यस्यल्लोवाभवति ॥ उवेल्लइ । उवेढइ ॥ स्विदांज्जः ॥ २३ ॥ स्विदिप्रकाराणामंत्यस्यद्विरुक्तोजोजवति ॥ सवं
गसिज्जिरीए । संपज्जइ । खिज्जइ । बहुवचनंप्रयोगानुसरणार्थं ॥ व्रजनृतमदांच्चः ॥ २५ ॥ एषामंत्यस्यद्विरु

क्तश्चोभवति ॥ वच्चइ । नच्चइ । मच्चइ ॥ रुदनमोर्वः ॥ २५ ॥ अनयोरंत्यस्यवोभवति ॥ रुवइ । रोवइ । नव
इ ॥ उद्विजः ॥ २६ ॥ उद्विजतेरंत्यस्यवोभवति ॥ उव्विइ । उवेवो ॥ खादधावोर्लुक् ॥ २७ ॥ अनयोरं
त्यस्यलुग्भवति ॥ खाइ । खाअइ । खाहिइ । खाओ ॥ धाइ । धाअइ । धाहिइ । धाओ ॥ बहुलाधिकाराद्वर्तमानाज
विष्यद्विध्याद्येकवचनएवभवतितेनेहनभवति ॥ खादन्ति । धावन्ति ॥ कचिन्नभवति ॥ धावइ पुरओ ॥ सृजोरः ॥ २८ ॥
सृजोधातोरंत्यस्यरोभवति ॥ निसिरइ । वोसिरइ । वोसिरामि ॥ शकादीनांद्वित्वं ॥ २९ ॥ शकादीनामंत्यस्यद्वित्वं
भवति ॥ शक् । सकइ ॥ जिम् । जिम्मइ ॥ लग् । लग्गइ ॥ मग् । मग्गइ ॥ कुप् । कुप्पइ ॥ नग् । नस्सइ ॥ अट् ।
परिअट्टइ ॥ लुट् । पलोट्टइ ॥ तुट् । तुट्टइ ॥ नट् । नट्टइ ॥ सिच् । सिच्चइ इत्यादि ॥ स्फुटिचलेः ॥ ३० ॥ अन
योरंत्यस्यद्वित्वंवाभवति ॥ फुट्टइ । फुडइ ॥ चल्लइ । चलइ ॥ प्रादेर्मीलेः ॥ ३१ ॥ प्रादेःपरस्यमीलेरंत्यस्यद्वि
त्वंवाभवति ॥ पमिल्लइ । पमीलइ ॥ निमिल्लइ । निमीलइ ॥ संमिल्लइ । संमीलइ ॥ उम्मिल्लइ । उम्मीलइ ॥ प्रादे
रितिकिम् ॥ मीलइ ॥ उवर्णस्यावः ॥ ३२ ॥ धातोरंत्यस्योवर्णस्यअवादेशोवाभवति ॥ न्हुइ । निण्हवइ । निह

मा०

वइ ॥ ज्युङ् । चवइ ॥ रु । रवइ ॥ कु । कवइ ॥ सू । सवइ । पसवइ ॥ ऋवर्णस्यारः ॥ ३३ ॥ धातोरन्त्यस्यऋव
र्णस्यअरादेशोजवति ॥ करइ । धरइ । मरइ । वरइ । सरइ । हरइ । तरइ । जरइ ॥ वृषादीनामरिः ॥ ३४ ॥
॥ वृषइत्येवंप्रकाराणां धातूनां ऋवर्णस्यारिइत्यादेशोजवति ॥ वृष् । वरिसइ । कृष् । करिसइ ॥ दृष् । दरिसइ ॥ मृष् ।
मरिसइ ॥ तृष् । हरिसइ ॥ येषामरिरादेशोदृश्यतेतेवृषादयः रुषादीनां दीर्घः ॥ ३५ ॥ रुषइत्येवंप्रकाराणां धा
तूनां स्वरस्य दीर्घो नवति ॥ रूसइ । तूसइ । सूसइ । दूसइ । पूसइ । सीसइ इत्यादि ॥ युवर्णस्य गुणः ॥ ३६ ॥
धातोरिवर्णस्योवर्णस्यचकित्यपि गुणो नवति ॥ जेऊण । नेऊण ॥ नेइ । नेति ॥ उडेइ । उडेंति ॥ मोत्तूण । सोऊण ।
क्वचिन्ननवति ॥ नीओ । उड्डीणो ॥ स्वराणां स्वराः ॥ ३७ ॥ धातुषु स्वराणां स्थाने स्वरा बहुलं भवन्ति ॥ हवइ । हि
वइ ॥ चिणइ । चुणइ ॥ सदहणं । सदहाणं ॥ धावइ । धुवइ । रुवइ । रोवइ । कचिन्नित्यं । देइ । लेइ । विहेइ ।
नासइ ॥ आर्षे । बेमि ॥ व्यंजनाददंते ॥ ३८ ॥ व्यंजनांताद्धातोरन्तेऽकारो नवति ॥ भमइ । हसइ । कुणइ ।
चुम्बइ । भणइ । उवसमइ । पावइ । सिंचइ । रुंधइ । मुसइ । हरइ । करइ ॥ शवादीनां च प्रायः प्रयोगो नास्ति ॥

निगोमिचपरप्रत्येक महे अहं इत्यादिगोनवतः ॥ अहं यो वा विवहृ अकापर एस्व भवति ॥ मुक्तिं न हति हि गय
 पृथक् कइ जल जल हं करं ति ॥ अहं बल इति विजगयापहि अपरायक वि ॥ अवसन मुअहि मुअहि अहि निव अहं इति
 रयते वि ॥ अहं इत्येव इ । अहं इत्येव इ । वचन भेदोपयासंख्य निवत्यर्थः ॥ टाटु यमामहं ॥ ७७ ॥ अप
 र्वां स्मदः टाटि अमिच्येनैः सह मइ इत्यादिगोनवतः ॥ टा ॥ मइ जापि च पिअ विरहि अहं क विधर होइ विअलि ॥ नव
 रमिअं कुविन हन वइ जलपि च अपरुख यगलि ॥ इना ॥ पइ मइ वेवहि विरल यगहि ॥ अमा ॥ मइ मेज न होइ विअ ॥ अ
 हं हि निमा ॥ ७८ ॥ अपर्वां स्मदो निमा सह अहं इत्येव इत्यादिगोनवतः ॥ तुहो हि अहं इति वंकीअ ॥ महु महु
 टाः मिउर्या ॥ ७९ ॥ अपर्वां स्मदो निमा उसाच सह प्रत्येकं महु महु इत्यादिगोनवतः ॥ महु होत उगां
 महु होत उगां ॥ उसा ॥ महु क न होत उगां हति महुं वलि हि अलि ॥ इति होइ उं परिउ विअ विअ न होत उगां ॥
 नइ नगापर कइ तोस हि महु पिपय ॥ अहं नगा अहं नपा तोतो मा विअ उय ॥ अहं इत्येव यमामहं ॥ ८० ॥
 अपर्वां अस्मदो यसा अमा व अहं इत्येव इत्यादिगोनवतः ॥ अमा ॥ अहं नगा अहं नपा ॥

॥ सुपाञ्चरदोऽसु ॥ ८१ ॥ अपञ्चोऽस्मदः सुपासहअमहसिद्व्यादोमवति ॥ अमहसिठञ् ॥ स्याद्रेराद्य
यस्यवद्वेद्वेनवा ॥ ८२ ॥ स्यादीनामाद्यमयस्यसंबंधिनोवद्वेवर्धुवर्तमानस्यवचनस्यापञ्चोद्वेद्व्यादो
मवति ॥ मुहकवविधनहेमोहधरहिं । नमज्जिज्जमसिमिरहिकरोहिं ॥ नहेमहहिकेरलनमरउलपेतिअनोनिमिरहिं
नखेज्जितिमिअ ॥ मय्यजयस्यद्यस्यहिः ॥ ८३ ॥ स्यादीनामयमयस्ययद्वद्यवचनस्यापञ्चोद्वेद्व्या
दोमवति ॥ वप्योहापिपिउनपवि कोनउरअहिअयास ॥ पेहजलिमहपुणवज्जहद्विहिवनपूरिअयास ॥ अ
रमनेपदं ॥ वप्योहाकडंवाजिपुणनिपणवरडवर । मायपिनरिअडविमलजलिउहहिनएकडधर ॥ सपय्यां ॥
आयहिंजिममहअयहिंजिगिरिसुदेवजहिंकपे ॥ गयमनहचनंकिमहंजोअमिउहहंसवे ॥ पक्षेकअमीत्याहिं ॥ वद्वि
ल्लेहः ॥ ८४ ॥ स्यादीनामयमयस्यसंबंधिनोवद्वेवर्धुवर्तमानस्यवचनस्यापञ्चोद्वेद्व्यादोमवति ॥ वलिअ
च्छिमिहमहपुणउद्वेद्विअसोड ॥ नडडच्छहवडनपुउद्वेद्विममगहिकोड ॥ पक्षे । डच्छहेत्याहिं ॥ अय्यजयस्यद्य
स्यद्वे ॥ ८५ ॥ स्यादीनामयमयस्ययद्वद्यवचनस्यापञ्चोद्वेद्व्यादोमवति ॥ विहिवनउउपीद्वेनगहम

पुण्यकारिणिमत्र ॥ संपदकटवंसजिबद्धिद्विभक्तववमात्र ॥ बलिज्वरंमिथ्यापुनः ॥ पक्षे । कष्टमीत्यादि ॥
॥ पद्विचरं ॥ ८६ ॥ त्यादीनामप्यसंबन्धपुबद्धिपुवर्तमानंयद्वचनंनस्तद्विमत्यादौवाचनं ॥ यमविभा
दि३ जलितद्विपिथनहंमहिजाहि ॥ रायद्विनकलेनगादंविपुज्यक्षेत्रविजाहि ॥ पक्षे । लद्विमृदत्यादि ॥ द्विरेव
प्राप्तिरुद्वेगं ॥ ८७ ॥ पंचम्याहिसयोरपञ्चो इ उ ए इत्येवञ्चआदौवाचनं ॥ इतं ॥ कृत्तरसुमिरिमसह
इतमरजामममसि ॥ कवलजपाविअविहवसेयनेचरमायुमसि ॥ उत ॥ नमरापुत्युविअत्तद्वकविद्विअ
रजाविअस्य ॥ पणपनलजावद्धिअङ्कइङ्कनावकयस्य ॥ एते ॥ प्रपन्नाहिकरिसेहिकरिउद्विहिकरवा ॥ जका
वालिअवप्यल्लहियनगकवा ॥ पक्षेसुमिरहीत्यादि ॥ वरपुनिरपुनयमः ॥ ८८ ॥ अपञ्चोनाविअदंयुविप
पयप्यादं.स्यस्यमोवाचनं ॥ दिअद्वेजंनिक्षउपद्वि पद्विमणोरद्वपि ॥ जंअउदंनंमापिअद्वहोसइकरतेम
अस्य ॥ पक्षे । होहइ ॥ क्रियुःकीमु ॥ ८९ ॥ क्रियुदंन्येतस्यापदस्यापञ्चोकीमुद्वेयादौवाचनं ॥ स
नानेगजुपरिदेरइ तसुक्तदेवलिअकीमु ॥ तमुदइवेपविअदंनसुविहइउत्तीमु ॥ पक्षे । मायमानवस्याना

कतिपयसु ॥ गरीवस्य विप्रिज्ज अउ न संवड वणवासु ॥ माउ न मिकी वा ॥ ९७ ॥ अपञ्चो नादावत
 मानस्यसंयुक्तस्य मकरस्यानुनासिकोवकारोवाचवति ॥ कवूँ ॥ कमळ ॥ नवूँ ॥ नमरु ॥ लक्ष्मिकस्यापि ॥
 विवूँ ॥ निवूँ ॥ जवूँ ॥ तवूँ ॥ जावूँ ॥ तवूँ ॥ अनादावित्थेव ॥ मझपु ॥ असंयुक्तस्येव ॥ नमुपरमनल्लजसु
 ॥ वाऽधोरोत्तिके ॥ ९८ ॥ अपञ्चो संयगादावतमानोरेफोळियावाचवति ॥ जडकेवड पावीसुपिउ ॥ पक्ष ॥ जड
 मगापरकठानोसिहमझुपिये ॥ अमूँतोपिकविने ॥ ९९ ॥ अपञ्चो कविदविद्यमानोपरेफोमवति ॥ वा
 सुमहारिमिपउमण्डजडसुडस्युपमापु ॥ मायडंवल्लयनवताहिविदेवंगगाण्डापु ॥ कविदितिके ॥ वासेमणिविभारह
 वामिबड ॥ आपडिपनंपदांदिडः ॥ १०० ॥ अपञ्चो आपडविपडसंपदं देवेनेपांकारस्यडंनवति ॥ अनउक
 रंनहपुसिहोअवडआवड ॥ निवड ॥ संपड ॥ आयोधिकारान ॥ गुणहीनसंपयकितपर ॥ कथंयथानथापुतिरे
 समुदेधातिनः ॥ १ ॥ अपञ्चो कथंयथानथाइदेवेनेपांथादेरवयवस्वयत्येकं एम इमडह इय इदेवेनेतिनश्चत्वारआ
 दशानवति ॥ केमसंमपउउडिद्विपिकधरयपुछिउछेइ ॥ नववडिंमणलालसहिवडंमणोरहसोइ ॥ आगोरीसुदे

[illegible]

कतिपयसु ॥ गरीवञ्जयविधिञ्जञ्जनसिद्धवद्वयसु ॥ मौननसिकोवा ॥ ९७ ॥ अपञ्चोऽनादीवत
 मानस्यस्युक्तस्यमकरस्यानुनसिकोवकारोवाभवति ॥ कवूँ ॥ कमल ॥ नवक ॥ नमक ॥ ज्ञानस्यिकस्यापि ॥
 निवूँ । निवूँ । निवूँ । निवूँ ॥ जावूँ । जावूँ ॥ जावूँ ॥ अनादीवत्येव ॥ मञ्जय ॥ अस्युक्तस्येव ॥ तस्युपरमनञ्जस्य
 ॥ वाऽधोरोत्तुके ॥ ९८ ॥ अपञ्चोऽस्यनादयोवतमानोरेकोऽज्जिवाभवति ॥ जडकेऽवड पावीसिपुत्र ॥ पक्ष । जड
 मगापरकलानोमहिमञ्जिप्रय ॥ अर्जुनोपकसिपुत्रे ॥ ९९ ॥ अपञ्चोऽकविर्विद्यमानोपिरेकोभवति ॥ वा
 सुमहोरिमपुत्रनयडजडसिद्धमयुपमायु । मायडं चलयनवननहंविर्विद्यमानोऽपि ॥ कविर्वित्तिके ॥ वासयविभारह
 वमिषड ॥ आपडिपनपदंतिडः ॥ १०० ॥ अपञ्चोऽआपडविपडंमपडं चोनेपादंकारस्यडंनवति ॥ अनडक
 रंनहंपुमिहोअवडअवड । निवड । संपड । प्रायोधिकारान् । गुणहीनसंपयकनिपरा ॥ कथंयथानयंयादेर
 समुदेधातिनः ॥ १ ॥ अपञ्चोऽकथंयथानयाडं चोनेपांयादेरवयवस्ययत्नेक एम डमडड डय डं चोनेतिनश्चत्वारआ
 दंनानवति ॥ केमममपुत्रडडिपिकधरयपिछिडिहोड ॥ नववडिदंसयलालमडिवडडमपारहसोड ॥ आगरीसुड

[illegible][illegible]

॥ पादकाटकीटीकाटिंदिहः ॥ २ ॥ अपञ्जयेयाद्यादीनां हरेरवयवस्थितिपुहइत्यादिशोभवति ॥ मङ्गल
प्रियउवाचियत्तेकहउमगायपुह । जहतेहिनविहोइवठसङ्गनरायपुह ॥ अतदिहमः ॥ ३ ॥ अपञ्जयेया
द्यादीनामदंतानां पादकाटकीटीकाटिंदिहानां हरेरवयवस्थितिपुहइत्यादिशोभवति ॥ अइमो । तइमो । कइ

निदिश्यात् ॥ नरवमसिपुर्विपुष्यविजयसिंहोद्विग्लामिद ॥ नयसहिनहिभुतेनवमदंजद्विदिसदं ॥
 वंयमजायदमद्यमपुपकयवद्विभुतसि ॥ विनवविनववकिमलेभ्यपुर्नविनववममहिनिभुयसर ॥ मर्दंजलि
 उपयपरिभुदंविपुष्यद्विद्विभुतसि ॥ नवरमिभुकीवनिहतवर्दविद्विपुष्यद्विद्विभुतसि ॥ एवंपिपुष्यद्विद्विभुतसि ॥

॥ अथ विष्णोपनिषत्प्रवृत्तिर्ब्रह्मविद्यायां श्रीगणेशाय नमः ॥

पर ॥ एसी पुरक से महु उरुही महु अपु जेई ॥ पणि मव एई मया रहुई कुक रहुई उकरेई ॥ वाऽ-यथीनः १५ ॥ अपभं
शोऽयथया शोवदं स्यात्तु स्यादं शोवाभवति ॥ निरहानलजालकालिअउपहिउकोविज्जिविठिअआ ॥ अहिमिसिरका
लिमीअलजलहुयूमकहंतिहुउडिअआ ॥ पक्ष ॥ अजह ॥ कृतसः कउकहंतिहु ॥ १६ ॥ अपभंशो कृतसंशोव
स्य कउ कहंतिहु स्यादं शोवाभवतः ॥ महुकनहोगेडिअहो कउहु पहावळति ॥ अहंतिउरुहरेउरहवडअहअपणेन
मति ॥ धूमकहंतिहुउडिअआ ॥ तनरुनदोस्तीः ॥ १७ ॥ अपभंशोननरुनदोडंयनयोस्तीहु स्यादं शोवाभवति ॥ ज
इनागापरकलानोमहिमवुपिण ॥ अहनयाअन्हनया नोनोमहिअडेण ॥ एवंपरसमंभुवंसामनाकएन्व
परसमापुधिवसमाउ ॥ १८ ॥ अपभंशोएवमादीनाएन्वादंयअहोशोभवति ॥ एवमएन्व ॥ प्रियसंगिमिक
उनिदहीपुअहोपरोकयहोकिन्व ॥ महुंविणविवागिसिअनिहनएन्वनेन्व ॥ परमःपरः ॥ गुणहीनसंपयकिन्व
परा ॥ सममःसमापुः ॥ कवुंजिसीहोउवमिअइतंमहुयंविउमापु ॥ सीहिंनिरकयययहणइंपिउपयरकयसमापु ॥
धुवमाधुवः ॥ चंचलजीवउधुवमरुपिउकसिज्जइकांइ ॥ होमइंदिअहोअसयादिंउवडंवरिसमयइं ॥ मामं ॥ मंय

[illegible]

[illegible]

[illegible]

दृष्ट इत्येतेभ्यः प्रत्ययान्वति तत्संज्ञियोगेस्वाधिकृत्यकप्रत्ययस्त्वोपश्च ॥ निरहानलजालकालिउपहिउपधि
 दिउ ॥ तंमलविमवहिंप्रिअहिंसोत्तिकअउअमिउउ ॥ उह महुकंतहुवेरोमहा ॥ उह ॥ एककुंडुहोपचहिंकही ॥
 ॥ योगाजोश्वेपां ॥ १३० ॥ अपधोअउहउहनांयोगमदेभ्योवजपनेउहअइत्यारंयः प्रत्ययान्वेपिषाथोभवं
 ति ॥ उहअ ॥ फाहंतिनेहिअउहअपपउ ॥ अत्रिकमलभुत्पादिनायल्ले ॥ उहअ । उहउउउनीहोइमइ ॥ उह । उह ।
 सामिममउमलउपिउ सीमासंधिहवसि ॥ पिकवविवाहिवल्लहा धपमइइनीमम ॥ अत्रामित्ययादीदीध
 न्दसविनदीधः ॥ एवंवाहिल्लउउअत्रयपपमः ॥ क्षिपानंदंतीः ॥ ३१ ॥ अपधोक्षिपान्वनेमानेभ्यः
 प्राकनमैअद्योक्तप्रत्ययान्वेदीप्रत्ययान्वति ॥ पहिअदिदिगरेदीदिदीमगानिअन ॥ अंसुसामहिंकवुआनिउ
 धाकन ॥ एककुंडुहोपचहिंकही ॥ अतंतिहा ॥ ३२ ॥ अपधोक्षिपान्वनेमानदप्रत्ययान्वप्रत्ययान्वतदप्र
 त्ययान्वति ॥ उयवाहः ॥ प्रअउअसिअवचिह्मिअकधउपइ ॥ तहोविरहहोनासंतअहोपुहोअवि
 नाइ ॥ अस्मे ॥ ३३ ॥ अपधोक्षिपान्वनेमानस्यनासोयोकारस्तस्यकारेप्रत्ययेपरइकारोभवति ॥ पुहोअ

विनिर्दिष्टं ॥ विद्यामन्येव ॥ श्रुतिकथनं पदं ॥ युष्मदादौरीयस्युत्तरः ॥ ३४ ॥ अपभ्रंशोयुष्मदादौरीयः परस्परं
यप्रत्ययस्युत्तरादौ न भवति ॥ सर्वसंकाङ्गैर्हरणजसंज्ञाहो नमिच्छन् ॥ सुद्वयं नरिपुं पाणिपुण्यपि अस्मा
किं निश्चयः ॥ विक्षिप्तमनसः ॥ अत्रादिभ्यः ॥ ३५ ॥ अपभ्रंशोदं किं यत्तदं न द्रव्यः परस्पा
नोः प्रत्ययस्युत्तरादौ न भवति ॥ एवेष्टो । केवेष्टो । जेवेष्टो । नेवेष्टो ॥ नृस्युते नरे ॥ ३६ ॥ अपभ्रंशोसर्वादेः स
मन्वन्तान् परस्परप्रत्ययस्युत्तरादौ न भवति ॥ एतदेतन्नेव नरिपुण्यलिच्छिवसंज्ञाया ॥ पिअपचनद्वगोरदी
निश्चयकहिं नरिठ ॥ न्वन्तलोः एणः ॥ ३७ ॥ अपभ्रंशोत्वन्तलोः प्रत्ययोः एण्युत्तरादौ न भवति ॥ वड् एण्युपरिपा
विअइ ॥ प्रायोधिकाराद्वन्तलोः न भवति ॥ नन्वस्युत्तरं एव नृस्युत्तराः ॥ ३८ ॥ अपभ्रंशो नन्वप्रत्ययस्य इ एण
उं एन्वउं एवाइ एतेन नन्वप्रत्ययस्युत्तरादौ न भवति ॥ एउगुहं एण्युत्तरं नइ प्रउवाविचनइ ॥ महिकरि एन्वउं किं पण्यविभरिप
षउं परादिचनइ ॥ देसुषाउण्युमिहिकठ एण्युत्तरं न भवति ॥ मंजिउ एअइ रनि एमवृमहे वउं होइ ॥ सो एवापरवारिआ
पुण्यवर्द्धिसमायु ॥ जगोवापुण्यकोधरइ नइ सोवेउपमायु ॥ कन्वइउइविअवयः ॥ ३९ ॥ अपभ्रंशोक्त्वप

11

Who

[illegible]

धनरिदंमजंरिप ॥ पक्षे । गंगामेपिपणजोमुअओ जोसिवरित्थगमेपि ॥ कीलतिनिदंमवासाउ सोजमलोउरिजिपि
 पि ॥ तुनेअणअः ॥ ४३ ॥ अपधंओ तेनपययस्य अणअ इत्थावेओनवति ॥ हेत्थिमपरणअो लोउवोहिए
 उ ॥ पठ्ठेवजणअो । सुण्ठेनमणउ ॥ इवधुंननउनाइनावडजणोणणवः ॥ ४४ ॥ अपधंओइवधोवस्यधुं
 नंनउनाइनावड जणो जणु इत्थेनेपदेमवति ॥ नं ॥ नंमज्झिउत्थमसिमरुडिकरंहे ॥ नउ ॥ रविअत्थमपिसमाउलेणकं
 ठिठिणुणुनणिणु ॥ चक्रेवंडुमिणालिअहेनउजीवणालिदंथि ॥ नाइ ॥ वलयावलिनिवडणनणण धणउउउउअजा
 इ ॥ वज्झहेवरुहमहाइहोधाहेगविसइनाइ ॥ नावड ॥ पेक्खेविणुमुट्ठिजणवरुहोहीहरनयणमलेणु ॥ नावड्ठेगुह
 मच्छरिनाउजलपिपवीमइलेणु ॥ जणि ॥ चंपयकमुमहोमहिअमहिनेमलेपड्डउ ॥ मोहइइइंनोलेमपिजणिकण
 इवड्डउ ॥ जणु ॥ निकवमरसुपिपुंणपविजणु ॥ जिगमनंउं ॥ ४५ ॥ अपधंओलेगमनंउं व्यमिचरिपया
 मवति ॥ गयकुंनइंउंउंउंउं ॥ अज्जपुट्ठिगस्यनपुंसकत्वं ॥ अज्जालोगाडुंउंउंउं पड्डेउरंउंउंजण ॥ जोएहेगिरिजिण
 पु सोकिपणहेधणण ॥ अजअज्जाइतिनपुंसकस्यपुंसत्वं ॥ पाइविज्जणीअंअही सिकलहेसिउंउंधस्स ॥ तोविकटारइ

॥ हेमाचर्योपज्ञं व्याकरणुप्राकृतगीयमतिरम्यं ॥ विद्वन्महोपाध्यायः विष्णुः ॥ १ ॥ सर्वेगीचरिज
प्रधानयतिरिव कविमलैः ॥ मुद्राक्षरैकैकैः चार्द्धिद्विवर्जितनामधारयता ॥ २ ॥ विख्यातायामंजन शालायां ज्ञानदीप
काक्षिधया ॥ नंदद्विनंदवसुधा मितविक्रमवत्सरपति ॥ ३ ॥ वरिद्विकृतधौ समग्रो कथनाधिकमत्रपौरुषहोषात् ॥
यत्स्यात्तद्विद्विः क्षतं व्याप्यते ॥ ४ ॥

॥ R ॥ ပြည်ပမှူးပါးကပ်ဝံ့ : အုပ်စုပါးကပ်

1. 张 强 2. 王 强 3. 李 强 4. 赵 强 5. 刘 强 6. 陈 强 7. 周 强 8. 吴 强 9. 孙 强 10. 郑 强 11. 王 强 12. 李 强 13. 赵 强 14. 刘 强 15. 陈 强 16. 周 强 17. 吴 强 18. 孙 强 19. 郑 强 20. 王 强 21. 李 强 22. 赵 强 23. 刘 强 24. 陈 强 25. 周 强 26. 吴 强 27. 孙 强 28. 郑 强 29. 王 强 30. 李 强 31. 赵 强 32. 刘 强 33. 陈 强 34. 周 强 35. 吴 强 36. 孙 强 37. 郑 强 38. 王 强 39. 李 强 40. 赵 强 41. 刘 强 42. 陈 强 43. 周 强 44. 吴 强 45. 孙 强 46. 郑 强 47. 王 强 48. 李 强 49. 赵 强 50. 刘 强 51. 陈 强 52. 周 强 53. 吴 强 54. 孙 强 55. 郑 强 56. 王 强 57. 李 强 58. 赵 强 59. 刘 强 60. 陈 强 61. 周 强 62. 吴 强 63. 孙 强 64. 郑 强 65. 王 强 66. 李 强 67. 赵 强 68. 刘 强 69. 陈 强 70. 周 强 71. 吴 强 72. 孙 强 73. 郑 强 74. 王 强 75. 李 强 76. 赵 强 77. 刘 强 78. 陈 强 79. 周 强 80. 吴 强 81. 孙 强 82. 郑 强 83. 王 强 84. 李 强 85. 赵 强 86. 刘 强 87. 陈 强 88. 周 强 89. 吴 强 90. 孙 强 91. 郑 强 92. 王 强 93. 李 强 94. 赵 强 95. 刘 强 96. 陈 强 97. 周 强 98. 吴 强 99. 孙 强 100. 郑 强

॥ इत्याचार्यैर्महामुनिभिर्विदित्वा पञ्चमोऽवतारो भवति ॥

[illegible]

॥ इति वंदे गतिधामाधिपतिं ॥

॥ इति शान्त वास्तव्या (प्राची) व्याख्या समाप्तं ॥

श्री गुरुभ्यो नमः
श्री श्रीगणेशाय नमः
श्री श्रीगणेशाय नमः